

OBRANA

MODERNIZÁCIA 2012 - 2016

Jubilujúci Tekov

Už po desiaty raz sa bojovalo pri Hrone. Vernú rekonštrukciu prielomu obrany nemeckého Wehrmachtu z marca 1945 predviedli tisíckam divákov kluby vojenskej histórie zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska, Ukrajiny i Ruskej federácie. Početné bolo zastúpenie rumunských klubov Traditia Militara a Clubul de Istorie Militara. Pripomenuli si pamiatku otcov a dedov, ktorí na týchto autentických miestach v rámci bratislavsko-brnianskej operácie zahynuli.

Zanietenie hlavného organizátora Jozefa Hostinského ocenil náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Milan Maxim udelením Pamätného odznaku III. stupňa. 1. zástupca NGŠ genpor. Peter Gajdoš, ktorý mu odznak odovzdal, pripomenul, že ozbrojené sily budú aj naďalej podporovať takéto podujatia. Prispievajú totiž k rozvoju vlastenectva a tradícií, na ktoré by mali byť súčasní profesionálni vojaci hrdí. Predviedli to aj počas dynamických ukážok. Pochválili sa tiež novými zbraňovými systémami, súčasťami výstroja a výzbroje, ktoré sú v rámci modernizácie zavádzané do OS SR.

Vyššie hodinovú historickú ukážku sprevádzalo nadšenie a potlesk divákov. Ocenili nielen bojové nasadenie vojakov, ale aj majstrovstvo pilotov košickej skupiny Retro Sky Team. Atmosféru bojov dopĺňali bohaté pyrotechnické efekty.

Text: Miroslav Minár

Foto: Vojtech Hučko

Martin Glváč
minister obrany SR

Vážení kolegovia, milí čitatelia, už jedenásť rokov sme v rámci bezpečnostnej komunity členom transatlantického zoskupenia NATO. Za ten čas boli veľmi často vyzdvihovaní naši vojaci za ich profesionalitu, schopnosti a prístup počas ich pôsobenia v zahraničných misiách. No rovnako často sme sa stretávali aj s kritikou, ktorá smerovala k výške či skôr nedostatku prostriedkov vyčlenených na rozvoj našich ozbrojených síl, najmä v oblasti modernej vojenskej techniky. Aj preto je potešujúce, že 70 percent našich občanov pozitívne vníma spustené modernizačné projekty a rovnako pozitívne tieto kroky vnímajú aj samotní vojaci. Práve zabezpečenie dostatku výstrojných súčiastok pre nich je jednou z našich priorít v nasledujúcom období. Nová technika či už vo vzdušných alebo pozemných silách bude zároveň znamenať nielen zvýšenie nášho bezpečnostného potenciálu, ale aj rozšírenie akcieschopnosti ozbrojených síl.

Modernizačné projekty spustené v poslednom období priniesli nové impulzy aj našim zástupcom v medzinárodných štruktúrach. Prestali sme byť vnímaní ako krajina nerealizovaných vízií a príslubov. Naopak, naši partneri v NATO a EÚ dnes oceňujú kroky, ktoré sme urobili a to aj z pohľadu zmien v bezpečnostnej situácii, ktoré sa nás dotýkajú.

Pre občanov Slovenska je dôležité aj to, že nová technika ozbrojených síl bude v prípade potreby pripravená slúžiť aj im v rámci domáceho krízového manažmentu. Či už pri živelných pohromách, pri záchrane ľudských životov alebo iných situáciách, ktoré si to budú vyžadovať. Aj preto verím, že dobre rozbehnuté či pripravované projekty sa v nasledujúcom období podarí naplniť a modernizácia OS SR bude pokračovať na prospech občanov Slovenskej republiky.

NA OBÁLKE: Najväčšie modernizačné projekty Ozbrojených síl SR • Foto: Ivan Kelement, Michal Psota, Pavol Vitko, Alenia, Sikorski

4 Modernizácia sa začína v našich hlavách

6 Rozhovor s hlavným poddôstojníkom OS SR štábnym nadrotmajstrom Vladimírom Belušom

8 TÉMA: Modernizácia

18 Cvičenie Nový horizont 2015

21

21 Black Hawk včera, dnes a zajtra

24 Scipio s vežou TURRA 30

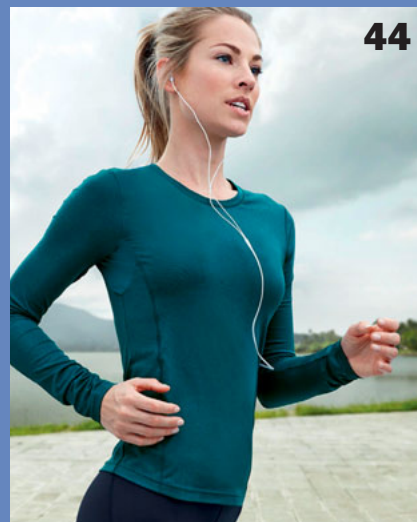
30 Protiturecké bitky pri Nagyarsány a Zente

32 Kybernetický zločin

34 Čo nového u ženistov

36 Ako to vidia vojaci

44 Tri kilometre za 12 minút

46 Povstaleckí letci na „lavočkách“

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIII. • č. 9/2015
• Redakčná uzávierka 21. 8. 2015 • Do výroby zadané 24. 8. 2015 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, SELUZ • Šéfredaktor: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktori: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk, Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, SELUZ MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Modernizácia sa začína v našich hlavách

Modernizácia, chápaná ako nevyhnutná reakcia na zmenu by sa v prípade vojenstva mala začínať na najvyššom kognitívnom stupni, v hlavách ľudí. Správne porozumieť svojmu okoliu a nájsť si v ňom svoje miesto je kvintesencia vojenského strategického myslenia.

Je veľmi nepravdepodobné, že by vojna ako fenomén alebo použitie sily ako prostriedok naplňovania politických cieľov prestali existovať. Zmena, ktorou bude budúca realita poznačená a na ktorú budú musieť štáty a armády reagovať, sa však môže týkať povahy protivníka a jeho aktivít. Je preto nevyhnutné, aby strategické myslenie vychádzalo z reality a aby bolo schopné promptne a flexibilne reagovať nie na nóvum, ale na zmenu oproti pôvodnému stavu. Nešťatní aktéri, ich narastajúce operačné spôsobilosti a možná koordiná-

cia, ako aj nepredvídateľnosť bezpečnostného prostredia sú výsledkom bezpečnostnej a geopolitickej situácie vo svete. Schopnosť mentálne uchopiť fakt, že bojisko sa stáva multifrontovým a protivník je čoraz viac decentralizovaný, si bude vyžadovať vysokú mieru prispôbenia. Pochopiť čo sa deje, hľadať odpoveď a v ideálnom prípade ponúknuť riešenie alebo alternatívu, je proces, ktorý by sa mal stať povinnou výbavou všetkých úrovní Command and Control (C2, velenie a kontrola), a to vo všetkých fázach konfliktu, preventívnou

diplomaciou počínajúc a mierovým usporiadaním končiac. Mantra o myslení „out of the box“ však nemusí v tomto prípade stačiť. Pri zmene myslenia bude nevyhnutné stotožniť sa s komplexnejším „in and out of the box“.

Modernizácia na Slovensku

V Slovenskej republike vyšli v réžii Ministerstva obrany SR viaceré publikácie, resp. analýzy a zhrnutia momentálneho stavu modernizácie, prípadne procesu reforiem, okrem iného napríklad Hodnotenie obrany či Biela kniha (skrátene názvy). Popri čisto vojensko-technických stránkach týkajúcich sa modernizácie zbraňových systémov sa medzi modernizačnými deficitmi Slovenska stále ešte nachádza otázka efektívnej interoperability.

Tento modernizačný aspekt problému sa len čiastočne, aj keď predsa len, darilo odstraňovať či už v Iraku alebo v operácii ISAF v Afganistane. Napriek tomu je deficit v interoperabilite stále alarmujúci a netýka sa iba Slovenska. Pomôcť v tomto smere môže plánované vytvorenie aktívnej vojenskej spolupráce V4 a bojovej jednotky všetkých štyroch členských krajín NATO. Pri implementácii tohto už dávnejšie odsúhlaseného a ambiciózneho projektu je dôvod na mierne optimizmus a na predpoklad, že táto spolupráca povedie k vyššiemu stupňu modernizácie. Týmto spôsobom môže široko chápaná modernizácia ozbrojených síl viesť k posúvaniu identity od individuálnej ku kolektívnej transatlantickej. Otázkou je, či takto ponímaná modernizácia spojená s kolektívnou identitou nevyhnutne povedie k hľadaniu spoločného nepriateľa. Predchádzajúca spolupráca NATO s Ruskom v dnes už nefunkčnej Rade NATO-Rusko ukazuje, že spoločná obranná identita krajín NATO sa dá dosiahnuť aj partnerstvom a môže podporovať integračnú modernizáciu.

Ďalšou otázkou je, kam konkrétne bude smerovať modernizácia v Slovenskej republike. Oficiálne parametre sú jednoznačne nastavené tak, aby modernizácia slúžila slo-

Schopnosť mentálne uchopiť fakt, že bojisko sa stáva multifrontovým a protivník je čoraz viac decentralizovaný, si bude vyžadovať vysokú mieru prispôsobenia.

venským integračným, resp. post-integračným záujmom, a to v čase, keď si NATO musí zvykať na vojensky silnejúcu pozíciu Ruska na európskom kontinente a Západ sa pritom chce vyhnúť priamej ozbrojenej konfrontácii. V podmienkach Slovenska, tak ako aj v mnohých iných krajinách, býva modernizácia často chápaná ako synonymum pre reformu ozbrojených síl. Táto reforma by mala zahŕňať nielen modernizáciu bezpečnostného myslenia na úrovni „decízorov“, ale vzápätí aj projekciu celého procesu smerom k verejnosti, takže bude obsahovať aj oblasť civilno-vojenských vzťahov.

Ponímanie hrozby ako modernizačný motív

Rovnaké vnímanie a hodnotenie hrozby je základom pre spoločný a koordinovaný postup spojencov v prípade potrieb. Uplatnenie rovnakého algoritmu pri vyhodnocovaní rizika je v rámci NATO obsiahnuté v článku 5 Severoatlantickej zmluvy. Spôsobilosti na takticko-operačnej úrovni sa môžu líšiť, ale rovnaká politicko-vojenská ambícia musí byť pre dobré fungovanie Aliancie medzi spojencami zachovaná.

Identické vnímanie hrozby však nemusí automaticky znamenať aj identické myslenie. Nerovnaká historická skúsenosť a rozdielne ekonomické či sociálne štandardy dokonca v tomto zmysle nuansy medzi spojencami priamo ponúkajú. Rovnaký obranný a bezpečnostný štandard je však viac o spoločnom fungovaní v budúcnosti. Ak má byť v transatlantickom priestore zachovaná postupnosť: bezpečnosť → prosperita → integrácia, je nevyhnutné nielen modernizovať myslenie a byť schopný adekvátne sa prispôbiť zmene, ale pri nazeraní na protivníka tiež trvať na uplatňovaní rovnakých štandardov, aby zmena v myslení vôbec bola možná.

Text: Ivo Samson, Matej Drotár
Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií AOS
Foto: Rheinmetall

Hlavný poddôstojník OS SR
štábný nadrotmajster
Vladimír Beluš:

Efektivita, sebadôvera a dôvera

Štábný nadrotmajster Vladimír Beluš (55) oblieka uniformu od svojich pätnástich rokov a po službe v Stříbre, Nitre, Eritrei či vo Zvolene je od septembra 2012 hlavným poddôstojníkom Ozbrojených síl SR. Riadi teda približne desaťtisícový počet mužstva a poddôstojníkov a zastupuje ho v najužšom vedení generálneho štábu.

Ako vníma poddôstojnícky zbor a mužstvo rozsiahlu modernizáciu našich ozbrojených síl? Má možnosti dostatočne sa pripraviť na nové zbraňové systémy?

Samozrejme, že po dlhých rokoch stagnácie veľmi pozitívne. Situácia v niektorých oblastiach už bola nanajvýš kritická. Videli sme to najmä pri medzinárodných cvičeniach našich vojakov s partnermi z NATO a podobne to bolo aj v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Aktuálna širokospektrálna modernizácia postupne vplýva a bude zasahovať vzdušné aj pozemné sily, od lietadiel a vrtuľníkov cez kolesovú techniku až po ručné zbrane. V súčasnosti prebiehajú intenzívne rokovania s krajinami, ktoré by mali dodať novú techniku, napríklad vrtuľníky Black Hawk. Aj počas mojej májovej návštevy v USA sme podrobnejšie rozpracúvali možnosti prípravy technického personálu na daný typ techniky, a to napríklad aj cez program IMET (International Military and Education and Training). Začiatkom septembra pricestuje veliaci poddôstojník našej partnerskej Národnej gardy štátu Indiana a budeme rokovať o ďalších možnostiach prípravy našich poddôstojníkov vo výcviko-

vých zariadeniach USA. Napríklad to budú poddôstojníci z práporu ISTAR.

Do akej miery sú poddôstojníci a mužstvo vybavení už teraz novou výzbrojou a výstrojom v rámci pôsobenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu?

Doplnenie výzbrojou bolo zamerané najmä na vojakov špeciálnych síl pôsobiacich v operácii ISAF a teraz Resolute Support v Afganistane. Aj vďaka spolupráci vedenia rezortu obrany s americkými partnermi a podpore americkej strany majú nasadení príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia nové automatické zbrane, ostreľovačky, prístroje na nočné videnie či spojovacie prostriedky, ktoré im umožňujú pôsobiť spoločne s našimi partnermi na najvyššej úrovni interoperability.

Čo zatiaľ doma v posádkach alebo v operáciách vnímajú v oblasti výzbroje a výstroja vojaci ako najväčšie rezervy?

Problémom sú náhradné súčiastky a ich obstarávanie najmä na staršiu techniku. Aj preto je modernizácia taká dôležitá. Treba však vedieť, že nebude všetko nové hneď a všade. Aj nám musí byť zrejmé, že rezort

obransy ak chce v rámci súčasných, respektíve nových pravidiel vojenskej služby zachovať istý sociálny štandard pre svojich príslušníkov, môže modernizovať len postupne. Je však dôležité, že sa v tomto smere hýbeme dopredu. No a aby som nezabudol, rezervy vojaci v ostatnom období videli aj v systéme vystrojovania – a to od obuvi a uniforiem až po doplnky do sťažných klimatických podmienok

Minister obrany Martin Glváč však avizoval, že po spustení modernizácie je jednou z ďalších priorít zabezpečenie výstrojných súčiastok pre vojakov...

Musím len súhlasiť, lebo situácia čaká na zlepšenie. Pri každej porade ma veliaci poddôstojníci upozorňujú a informujú sa, či sa s touto situáciou bude niečo diať. Samozrejme, informovaný je aj náčelník generálneho štábu. Opakujem, tieto problémy sa ťahali azda desaťročie a je dobré, že sa vedenie rezortu začalo intenzívne zaoberať aj touto problematikou.

Koľko poddôstojníkov ročne pripraví Poddôstojnícka akadémia v Martine? Možno očakávať v jej činnosti nejaké zmeny?

Poddôstojnícka akadémia je súčasťou Práporu výcviku Martin a riadia ju výlučne poddôstojníci. Je výsledkom transformácie ozbrojených síl, ktorá mala za výsledok aj podstatnú zmenu a posilnenie postavenia poddôstojníkov v štruktúrach ozbrojených síl. Dosiahla výbornú úroveň, no aj tak pri svojom nástupe do funkcie som si dal za cieľ prehodnotiť niektoré formy a obsahy napríklad kariérnych aj odborných kurzov. S cieľom ich optimalizácie so zameraním na dĺžku, úpravu programov, no v niektorých prípadoch išlo aj o ich samotnú opodstatnenosť. Aby som bol konkrétnejší, uvediem jeden príklad. Vnímal som ako neadekvátne, že kurz obslúh kropicích vozidiel trval 15 dní a odborné kurzy súvisiace s obsluhou tanku T-72 o deň menej. Skrátka, programy kariérnych a odborných kurzov pre poddôstojníkov a mužstvo sme prepracovali a zefektívnil. Tiež sme do nich vložili skúsenosti z operácií medzinárodného krízového manažmentu či poznatky sprostredkované z poddôstojníckych kurzov NATO v Oberammergau, z našich pozemných aj vzdušných síl, ako aj z Národnej gardy Indiany. Nebolo to jednoduché, no som rád, že v tomto zámere mňa a mojich spolupracovníkov podporil náčelník generálneho štábu a sprostredkované aj vedenie rezortu. Nebudem pritom hovoriť len o tom, že sme docielili ročnú úsporu vyše 200-tisíc eur, ale opakujem, ide predovšetkým o zefektívnenie načrtnutých procesov. Ročne pritom týmito školeniami či kurzami prechádza približne 3,5-tisíc poddôstojníkov a vojakov.

Dokázali ste však presadiť aj redukciu najvyšších poddôstojníckych hodností...

Bolo to aj bolestivé, nie všetci ma za to majú radi, ale považoval som to za nevyhnutné, aby bol štábný nadrotmajster naozaj hodnosť, ktorá zodpovedá prenesenému obraznému prirovnaniu strieborný generál. Pred optimalizovaním štruktúry bolo funkcií s touto plánovanou hodnosťou 42, dnes nás je 18 a cieľový stav je 15. Funkčné zaradenie na týchto hodnostiach je aktuálne v súlade so štandardmi NATO. Treba tiež dodať, že veliaci poddôstojník už nemôže byť vo funkcii aj dlhé roky v tom istom útvere. Častejšie rotácie musia prinášať oživenie, ako aj implementáciu skúseností napríklad z operácií medzinárodného krízového manažmentu alebo štruktúr NATO. Zároveň je cieľom týchto zmien zabezpečiť na daných stupňoch odborne pripravený personál s perspektívou zastávať najvyššie funkcie, akými sú veliaci poddôstojníci brigád, pozemných či vzdušných síl, hlavný poddôstojník ozbrojených síl, a podobne aj pozície, ktoré máme v aliančných štruktúrach alebo na medzinárodných veliteľstvách.

Kol'ko poddôstojníkov ročne môže absolvovať kurzy či školenia v zahraničí?

V posledných dvoch rokoch sme zintenzívnili spoluprácu s Národnou gardou štátu Indiana a ako som už načrtol, chceme efektívnejšie využívať program IMET. Tiež jeden príklad. Vyslanie jedného profesionálneho vojaka do kurzu štábných nadrotmajstrov stojí približne 100-tisíc dolárov. Je to jednoročný kurz a aj keď ho platili Američania, vzhľadom na to, že dnes máme poddôstojníkov v týchto hodnostiach dosť, sme za túto sumu schopní

Problémom sú napríklad náhradné súčiastky a ich obstarávanie najmä na staršiu techniku. Aj preto je modernizácia taká dôležitá. Treba však vedieť, že nebude všetko nové hneď a všade.

vyslať do USA aj 40 poddôstojníkov na krátkodobé odborné kurzy. Práve na také, ktoré v súčasnosti ozbrojené sily potrebujú. Aj tu sme teda urobili zmeny v systéme smerujúce k efektívnejšiemu a zmyslupnejšiemu využívaniu finančných prostriedkov. No a konkrétna odpoveď na vašu otázku je, že vlni sme na kurzy v zahraničí vyslali približne dve desiatky poddôstojníkov, pričom budúci rok ich má byť už dvojnásobok. V predchádzajúcom období to boli najmä vojaci z 5. pluku špeciálneho určenia a z ďalších jednotiek, a kurzy boli poväčšine zamerané na operačné plánovanie či samotný výcvik.

Návrh zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov mal byť výsledkom vzájomnej dohody medzi ministerstvom a ozbrojenými silami. Do akej miery ste k jeho tvorbe pristupovali z vašej pozície hlavného poddôstojníka?

Dá sa povedať, že intenzívne a do istej miery som participoval na činnosti pracovnej komisie zostavenej na prípravu tohto zákona. Je pravda, že v niektorých oblastiach som očakával o niečo väčšiu finančnú motiváciu, no som si vedomý, že rozpočet je taký, aký máme a že vzhľadom na aktuálne možnosti je to maximum. V každom prípade bude zákon výrazným prínosom. Dôležitým pozitívom je stabilizovanie personálu s možnosťou zaradenia do stálej služby od hodnosti desiatnik až do vekovej hranice 55 rokov. Čo sa týka napríklad konkurenčného výberu, tí profesionálni vojaci, ktorí boli po dvoch neúspešných konkurenčných výberoch len v udržiavacom režime, už nemohli byť do konkurenčného výberu zaradení. Pritom

treba zdôrazniť, že ak niekto neprešiel, často to nebolo preto, že by nespĺňal nároky, ale preto, lebo napríklad v ten rok na plánovanú funkciu, na ktorú by mohol nastúpiť, jednoducho neboli na vyššiu hodnosť plánované smerné čísla. Vykonával ju teda v udržiavacej lehote aj nepovýšený a ak sa neskôr smerné čísla na danú hodnosť rozšírili, už sa konkurenčného výberu zúčastniť nemohol, takže ho mohol preskočiť aj niekto objektívne slabší. Zrušením konkurenčného výberu sa odstráni veľa deformácií, hoci bude nevyhnutné veľmi pozorne sledovať, ako sa začne do praxe zavádzať nový systém opierajúci sa v tejto oblasti o vyššie právomoci veliteľov.

Zmenou v systéme služobnej kariéry má byť aj možnosť pre najschopnejších poddôstojníkov prejsť do kategórie dôstojníkov.

Pôjde iba o malý počet ľudí s vysokoškolským vzdelaním a potrebnou špecializáciou vychádzajúcou z potrieb ozbrojených síl, aktuálne napríklad v oblasti elektrotechniky, prípadne takto bude možné doplniť najlepšími poddôstojníkmi veliteľský zbor na úrovni čata.

Pretrváva záujem o vstup do ozbrojených síl?

Som rád, že môžem prikývnuť. Tento rok máme regrutovať približne 600 ľudí na pozície poddôstojníkov a mužstva, pričom ročne sa hlási 2,5 tisíce záujemcov.

Po tom ako ste v roku 2012 nastúpili do svojej súčasnej funkcie, v rozhovore pre náš časopis ste avizovali, že máte ambíciou byť pravou rukou náčelníka generálneho štábu. Ste? A sú tou pravou rukou aj veliaci poddôstojníci na veliteľstvách síl či v jednotlivých útvaroch?

Môžem potvrdiť, že táto ambícia sa naplnila, a to tak zo strany bývalého náčelníka generálneho štábu generálporučika Petra Vojteka, ako aj súčasného náčelníka generálporučika Milana Maxima. Pociťujem jeho plnú dôveru, som prítomný pri ťažiskových rokovaniach, zúčastňujem sa na poradách najvyššieho vedenia generálneho štábu a komunikujeme na dennej báze. Zároveň sa náčelník generálneho štábu zúčastňuje napríklad na rozboroch výcvikového roka hlavného poddôstojníka. Musím povedať, že zmena myslenia a rešpektovanie nového postavenia poddôstojníkov v ozbrojených silách sa nerodili ľahko a aj preto sa chcem poďakovať mojim predchodcom, ako aj všetkým, ktorí pochopili a pomohli presadiť nové poslanie a úlohu poddôstojníckeho zboru. No žiadne administratívne opatrenia či rozkazy by sa neujali v praxi, keby títo ľudia neboli profesionálne pripravení a keby nemali seba dôveru vo vlastné schopnosti a dôveru zo strany nadriadených, ako aj tých, ktorým velia.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

MODERNIZÁCIA ^{2012 - 2016}

A. Vershbow ocenil modernizáciu

Zástupca generálneho tajomníka NATO Alexander Vershbow vyzdvihol rezort obrany za zvyšovanie výdavkov na modernizáciu,

ktoré sa blížia k 20 % z celkového rozpočtu rezortu. Rovnako ocenil zámer splnenia záväzku Slovenska zo summitu NATO vo Walese, že do roku 2020 budú výdavky na obranu vo výške cca 1,6 percenta HDP.

„Verím, že takto nastavené výdavky udržíte dlhodobo bez ohľadu na politické vedenie,“ povedal v júni na stretnutí s ministrom obrany SR Martinom Giváčom. Zároveň vyzdvihol aj úsilie Slovenska zbaviť sa závislosti od ruskej techniky a pomoc Ukrajine.

Šéf rezortu obrany na stretnutí potvrdil, že súčasné vedenie robí maximum pre zvyšovanie výdavkov na obranu. „Myslím, že sa máme čím pochváliť, naštartovali sme procesy tak, ako sa to od nás očakávalo. Samozrejme, vieme aj o slabinách, avšak nie všetko sa dá odstrániť za tri roky,“ povedal.

Ako ďalej uviedol, výdavky na obranu nie sú síce vo výške 2 % HDP, avšak vzhľadom na priaznivý hospodársky vývoj sa zvyšujú aj výdavky na obranu. „Okrem toho máme prísľub od ministra financií, že na niektoré projekty dostaneme peniaze aj navyše, ako to je napríklad pri nákupe vrtulníkov Black Hawk,“ povedal. Zároveň zástupcu generálneho tajomníka NATO informoval aj

Keď 26. júna 2013 ako základný strategický materiál schválila slovenská vláda Bielu knihu o obrane SR a minister Martin Glváč avizoval potrebnú modernizáciu ozbrojených síl, skeptici len mávli rukou s poznámkou, že papier znesie veľa. O to viac, že rozpočet rezortu zvyšovaný nebol. No vďaka šetreniu financií a najmä ich vnútornému prerozdeleniu (v roku 2011 bolo z rezortných peňazí vyčlenených na modernizáciu 7 % z celkového objemu, v roku 2013 to bolo viac ako 15 %, v tomto roku má prekročiť 18,5 percenta a do roku 2016 sa pomer postupne priblížiť k 20 %) sa proces modernizácie mohol naštartovať.

šie, armáda sa nikam nepohla,“ priblížil východiskovú pozíciu sériou rečníckych otázok minister Glváč. Zároveň dodal: „Peniaze sú síce najpodstatnejšie, no aj zvýšenie rozpočtu stráca zmysel, ak nemáte zmysluplné projekty.“

Východiská

„Trend výraznejšej modernizácie sme v rezorte začali smernicou o vyzbrojovaní, ktorú minister obrany Martin Glváč po prerokovaní s odborníkmi z rezortu a ozbrojených síl schválil 9. novembra 2012. Smernica rešpektovala najmodernejšie zásady riadenia projektov,“ spomenie generálny riaditeľ sekcie modernizácie a podpory MO SR – národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Milan Čelko. Brigádny generál v zálohe dodáva, že obrovským vkladom plánovacieho obdobia bolo, že sa „dotiahla“ a schválila Biela kniha, ktorá ako základný východiskový plánovací dokument predznačila smerovanie aj vo vyzbrojovaní zhruba na desaťročie. Samozrejme, to už bolo treba niektoré priority na základe meniacej sa bezpečnostnej situácie upraviť. „Ide predovšetkým o vývoj situácie na Ukrajine a embargo Európskej únie voči Ruskej federácii, keď sme museli ešte urgentnejšie riešiť otázku zbraňových systémov závislých od dodávok náhradných súčiastok z Ruska. Ide najmä o naše „oči“ v rámci udržiavania ochrany nášho vzdušného priestoru, čo znamená o obmeny 3D rádiolokátorov P 37.“ Dodajme,

že radary mali byť nahradené v roku 2020, no na sankčnom zozname sa nachádza aj spoločnosť Almaz Antej, ktorá dodáva náhradné súčiastky. M. Čelko hovorí, že i keď naším zámerom bolo pôvodne zosúladiť nákup s krajinami V-4 „musíme priznať, že každá krajina mala značné rozdiely v systéme obstarávania, ale aj veľké odlišnosti v požiadavkách na rádiolokátory. Preto sme sa pri trojdimenzionálnych radaroch stredného dosahu vzájomne dohodli, že pôjdeme vlastnou cestou.“ Aby to bolo trochu jasnejšie, M. Čelko vysvetľuje, že niektoré krajiny už zabezpečenie úloh v systéme včasnej výstrahy a prehľadu o vzdušnej situácii mali vyriešené. Náš P 37 plní duálnu úlohu, jednak slúži ako prehľadový rádiolokátor, teda prináša obraz o vzdušnej situácii, je súčasťou systému včasného varovania, no zároveň pri výcviku a v prípade bojovej situácie plní úlohy navedenia stíhacích lietadiel na vzdušné ciele. „Je dôležité, že už bolo vypísané výberové konanie,“ zdôrazňuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie.

Lietadlá, stíhačky, vrtuľníky

Milan Čelko, ktorý bol prvú časť svojej vojenskej kariéry pilotom MiG 29, veľmi dobre vie, aký vplyv má situácia na Ukrajinu a embargo na ruské firmy na naše stíhacie lietadlá. „Prevádzkovanie letky stíhacích nadzvukových lietadiel je veľmi drahá záležitosť. Od začiatku volebného obdobia prebiehali hĺbkové analýzy vý-

„Koľko budete mať na obranu? Kedy dostanete viac? Veď keď nemáte peniaze, nemôžete sa rozvíjať ani investovať! To sú časté novinárske otázky. No ja sa zároveň pýtam, ako je možné, že keď v minulosti boli výdavky na obranu vyš-

o plánovaných modernizačných projektoch v oblasti pozemnej techniky.

Mnohonárodné centrum leteckého výcviku

Minister obrany Martin Glváč 24. júna v Bruseli podpísal memorandum o porozumení k zriadeniu a fungovaniu Mnohonárodného centra leteckého výcviku (MATC), ktoré je spoločným projektom Slovenskej republiky, Česka, Maďarska a Chorvátska. Projekt významne podporujú aj Spojené štáty americké. Jeho cieľom je vytvorenie mnohonárodného výcvikového centra, ktoré umožní poskytovanie širokého spektra výcviku pre letecký a technický personál vrtuľníkového letectva prostredníctvom výcvikových kapacít a zariadení účastníckych krajín.

„Podpis memoranda je prvým a najdôležitejším krokom. Som presvedčený, že začíname ďalší úspešný projekt inteligentnej obrany NATO. Momentálne nás čaká realizačná fáza, aby sme mohli začať poskytovať konkrétne voľné výcvikové kapacity. To by sme mohli zvládnuť v relatívne krátkom čase. Od MATC si sľubujeme posilnenie vrtuľníkových spôsobilostí a zlepšenie interoperability,“ povedal šéf rezortu obrany Glváč.

Vybudovanie výcvikového centra nadväzuje na spoločné pôsobenie krajín v misiách OSN a NATO v Afganistane, kde využívali vrtuľníky Mi-17. Slovenská republika má vynikajúce skúsenosti

meny starých MiG-29 na nové moderné stroje tak, aby to bolo pre našu republiku finančne únosné. Po skúsenostiach v Českej republike a Maďarsku sme začali aj my rokovať so švédskymi partnermi o prenájme lietadiel Gripen.“ Na otázku o koľko lietadiel by mohlo ísť, M. Čelko hovorí, že slovenské strana dala požiadavku na operačnú potrebu letových hodín, ktorá je približne 1 200 do roka. Švédska agentúra FXM z toho vypočítala potrebu necelých desiatok lietadiel, ale hovoriť konkrétnejšie by bolo predčasné. V rámci dopravného vojenského letectva je dôležité dodanie dvoch nových turbovrtuľových lietadiel L-410, ktoré Martin Glváč a bývalý náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Peter Vojtek predstavili na Leteckej základni Kuchyňa 2. mája 2013.

„Som rád, že sa podarilo doplniť nové lietadlá, ktoré spĺňajú všetky moderné predpoklady a technické zabezpečenie, aby sme mohli lietať bezpečne a prepravovať našich vojakov mimo územia, ale aj na území SR,“ povedal vtedy gen. Vojtek a dodal, že lietadlá nebudú slúžiť iba vojakom,

ale všetkým, ktorí to v rámci krízového manažmentu budú potrebovať.

„Za obrovský úspech považujem schválenie Koncepcie rozvoja vzdušných síl vládou SR v máji 2014. Pri jej spracovaní generálny štáb a vedenie ministerstva obrany rešpektovali odborné stanoviská vzdušných síl na udržanie bojaskopnosti vzdušných síl založenej na novej technike, ktorá nám okrem iného umožní zbaviť sa závislosti od Ruskej federácie,“ zhrnul veliteľ Vzdušných síl OS SR brigádny generál Miroslav Korba. „Veľký dôraz sa kladol na správne stanovenie priorit. V podstate išlo o to, aby sa rešpektovali zdrojové možnosti rezortu MO SR a zároveň boli pokryté aspoň minimálne operačné potreby vzdušných síl. Myslím, že práve to dostalo obmenu leteckej techniky do pohybu. Boli uzatvorené zmluvy na nákup stredných dopravných lietadiel, viacúčelových vrtuľníkov, vyhlásený tender na obstaranie nových 3D rádiolokátorov stredného dosahu a ešte stále prebiehajú rokovania o nákupe letových hodín na nadzvukových lietadlách JAS-39 Gripen,“ dodal.

„Po dvadsiatich rokoch tak ide o prvý reálny a zároveň najväčší modernizačný projekt v histórii ozbrojených síl. Zvládli sme to, o čom mnohí v minulosti len rozprá-

v oblasti výcviku, technického zabezpečenia a logistiky vrtuľníkovej techniky. Projekt MATC zastrešuje Česká republika, ktorá bude koordinovať využívanie voľných výcvikových kapacít medzi členskými krajinami.

„Máme mimoriadne kvalitných pilotov a vynikajúcu opravárskú základňu. Mnohonárodné stredisko leteckého výcviku je dobrou príležitosťou ponúknuť naše kapacity nielen na domáci výcvik, ale aj pre potreby medzinárodného krízového manažmentu. Očakávam, že záujem o toto centrum bude rásť,“ doplnil minister obrany Martin Glváč. Slovenská republika ako prvá krajina medzi východnými spojencami bude od roku 2016 postupne nahrádzať ruské vrtuľníky Mi-17 novými viacúčelovými vrtuľníkmi UH-60M Black Hawk.

„Naším príspevkom do MATC sa chceme pozeráť do budúcnosti. Okrem výcvikových zariadení pre vrtuľníky a simulátorov Mi-17 sme sa preto rozhodli ponúknuť pre MATC aj rovnaké kapacity tejto našej budúcej vrtuľníkovej platformy. Verím, že s touto jedinečnou spôsobilosťou môžeme urobiť MATC ešte atraktívnejším poskytovateľom vrtuľníkového výcviku pre našich

spojencov, ako aj partnerské krajiny,“ uviedol minister Glváč.

Pridanou hodnotou Slovenska do centra MATC bude napríklad aj moderný letecký trénažér, akých je vo svete veľmi málo, či lietanie v prašnom teréne. Impulzom pre vznik mnohonárodného centra je poskytovanie spôsobilostí pre partnerské krajiny NATO, ale aj jeho potenciál pre efektívnosť a optimalizáciu výcviku v danej oblasti.

Prehĺbime spoluprácu s Talianskom

Slovensko a Taliansko majú záujem prehĺbiť vzájomnú spoluprácu v oblasti obranného priemyslu. Zhodli sa na tom v máji štátny tajomník Ministerstva obrany SR Miloš Koterec a senátor Komisie pre obranu Senátu Talianskej republiky Nicola Latorre. „Máme záujem posilňovať vzájomnú spoluprácu v tejto oblasti, čoho dôkazom je aj podpis technickej dohody z roku 2013. Som rád, že počas obdobia súčasného vedenia ministerstva obrany

vali," povedal 29. októbra 2014 pri podpise zmluvy o nákupe dvoch stredných dopravných lietadiel C-27J Spartan minister obrany M. Glváč. „Konečne sme svedkami začatia jedného z rozhodujúcich modernizačných programov," doplnil náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Milan Maxim. Obstaranie prvého lietadla C-27J Spartan by sa podľa veliteľa vzdušných síl brig. gen. Korbu malo realizovať v druhom polroku 2017. Druhé by sme mali dostať od talianskeho výrobcu Alenia Aermacchi S.p.A v roku 2018.

Minister obrany Martin Glváč v zmysle spomínanej koncepcie inicioval s využitím maximálne transparentného amerického programu na zahraničné vojenské nákupy akvizíciu viacúčelových helikoptér UH-60M Black Hawk. „Nové vrtuľníky UH-60M Black Hawk sú dobrou voľbou. Je to jeden z najmodernejších modelov používaných v rámci NATO. Vrtuľníky vytvárajú predpoklad na dosiahnutie požadovaných spôsobilostí na pôsobenie v medzinárodnom prostredí v rámci NATO, EÚ aj OSN," zhodnotil veliteľ vzdušných síl brig. gen. Miroslav Korba. Konkrétizo-

val: „Nové vrtuľníky budú technologicky vyspelejšie a kompatibilné s technikou NATO. To umožňuje okrem ich plnohodnotného nasadenia v operáciách mimo

územia SR aj širokospektrálne operačné využitie v rámci Slovenska. Predovšetkým pri príprave vojsk, leteckej preprave osôb a materiálu, vzdušných výsadkov, letec-

kého zdravotníckeho odsunu, evakuácie, hasenia požiarov, plnenia spravodajských a prieskumných úloh a podobne. Dodávku prvých dvoch vrtuľníkov očakávame už v druhom polroku 2016. Dovedna by malo byť dodaných 9 vrtuľníkov tohto typu."

Autá, ručné zbrane

„Skutočnosť, že vedenie ministerstva obrany v spolupráci s generálnym štábom naštartovalo procesy obstarávania aj rozhodujúcich druhov zbraní a zbraňových systémov, považujem za veľký úspech. V tomto zmysle sa považujem za „šťastného" náčelníka generálneho štábu. Som rád, že nevyhnutnosť modernizácie ozbrojených síl chápe aj laická verejnosť, keďže s ňou podľa zverejneného výskumu súhlasí vyše 72 % našich občanov," uviedol v apríli náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim. Ocenil úsilie o modernizáciu vzduš-

sa podarilo vzťahy s Talianskom v oblasti bezpečnosti a obrany posilniť," povedal štátny tajomník Koterec. Pripomenul, že Slovenská republika rozvíja spoluprácu v rámci obranného priemyslu aj s ostatnými krajinami zoskupenia V4.

Podľa senátora Lattoreho sú v súčasnosti požiadavky na obranu a bezpečnosť vyššie ako kedykoľvek v minulosti. „Preto je dôležité racionalizovať výdavky do obrany, aby boli čo najefektívnejšie," zdôraznil. Potvrdil záujem o zintenzívnenie spolupráce v rámci obranného priemyslu, a to aj na báze reciprocity.

Štátny tajomník a taliansky senátor pre obranu spolu hovorili aj o aktuálnej bezpečnostnej situácii v Európe, predovšetkým o situácii na Ukrajine a problematike migrantov, ktorých úspešné riešenie predstavuje výzvu pre celú Európu.

140 Land Roverov

Minister obrany SR Martin Glváč vojakom odovzdal v apríli ďalšie nové terénne autá. Ozbrojeným silám pribudlo 42 vozidiel Land Rover. Doplnili 28 vozidiel, ktoré vojaci prevzali v januári. Nové autá rezort obrany nakúpil prostredníctvom agentúry NATO NSPA. Od roku 2012 majú Ozbrojené sily SR k dispozícii už 140 vozidiel Land Rover.

„Za tri roky sme investovali do týchto áut vyše 10 miliónov eur

stredné opravy na 155- milimetrových samohybných delostreleckých systémoch Zuzana,“ pokračuje gen. Novosad. Pravdaže, víta aj modernizáciu a obmenu výpočtovej techniky: „Pozemné sily len za posledný rok dostali 281 osobných a 117 prenosných počítačov.“ Hovorí aj o nových útočných puškách Bren pre prápor ISTAR. Keď sa vráti o tri roky späť, spomenie, že aj pozemné sily sa podieľali na Bielej knihe, z ktorej pre nich vyplynuli požiadavky na spracovanie analýz a koncepcií jednotlivých druhov spôsobilostí. Od tankových cez delostrelecké či mechanizované až po koncepciu budovania miest velenia je ich spolu sedem. Spracovali aj operačné požiadavky na požadované modernizačné projekty. Ako už uviedol aj náčelník generálneho štábu genpor. M. Maxim, aj brig. gen. O. Novosad zdôrazňuje nevyhnutnú modernizáciu či obmenu bojových vozidiel pechoty. „Myslím, že pozemné sily popri ťažiskovom úsilí generálneho štábu a vedenia ministerstva obrany urobili veľký kus práce, ktorý predchádzal už zverejnenému zámeru obstarania nových bojových obrnených vozidiel 8x8, ktoré by

ných síl, ale povedal, že súčasná situácia v stave pozemných síl ho veľmi trápi. „Treba sa však pozeráť dopredu a pozitívne. V poslednom období sme vymenili napríklad časť osobných a nákladných vozidiel. Máme aj niektoré špeciálne vozidlá pre chemikov, či špeciálne sily. No zatiaľ sme nevymenili či nemodernizovali žiadnu rozhodujúcu techniku určenú na priamy boj, ako sú napríklad tanky T 72, bojové vozidlá pechoty 1 a 2, či delostrelecké systémy. Azda iba delostrelecký systém Zuzana slovenskej výroby spĺňa štandardy dneška a nie je to morálne zastaraný výrobok spred troch či viac desaťročí.“ Možno konkretizovať, že minister M. Glváč odovzdal vojakom 21. apríla tohto roku 42 vozidiel Land Rover. Tie pribudli k 28 automobilom, ktoré ozbrojené sily prevzali v januári tiež v tomto roku. Od roku 2012 majú Ozbrojené sily SR k dispozícii už 140 vozidiel Land Rover. Nové autá rezort obrany nakúpil prostredníctvom agentúry NATO NSPA.

Ako dodáva veliteľ pozemných síl brigádny generál Ondřej Novosad, „pozemáci“ v poslednom období dostali 18

ťažkých terénnych nákladných vozidiel, 9 stredných terénnych nákladiakov a 5 kontajnerových nakladačov, ktoré sú dôležitou súčasťou logistickej podpory vojsk. „Za veľmi dôležitý tiež považujem realizovaný projekt modernizácie riadenia paľby delostrelectva a realizované

a podarilo sa nám obmeniť viac ako polovicu pôvodných terénnych automobilov UAZ. Historicky najväčší nákup cez túto agentúru je veľmi transparentný proces. Nákup a zavedenie týchto vozidiel je ďalším krokom, ako znižovať závislosť od ruskej techniky,“ povedal minister obrany Martin Glváč.

Nové vozidlá sú určené pre vojenské útvary po celom Slovensku. „Týmto sa zabezpečia záväzky, mobilita ozbrojených síl a operačné spôsobilosti jednotlivých jednotiek. Vozidlá budú používané na výcvik, nahradia zastarané vozidlá UAZ,“ povedal 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučik Peter Gajdoš.

Vojaci najčastejšie využívajú tieto vozidlá pri domácom krízovom manažmente, napríklad pri povodniach a rôznych katastrofách. Oproti starým autám značky UAZ sú úspornejšie, majú lepšie úžitkové a výkonnostné vlastnosti. „Takéto auto má asi polovičnú spotrebu oproti UAZ-u, takže aj prevádzkové náklady hovoria jasne pre tieto modernejšie stroje a dúfam, že aj to je ďalší krok k tomu, aby vojaci mali lepšiu techniku v rámci možnosti, ktoré máme. Navyše je to štandardné vozidlo, ktoré

používajú aj iné ozbrojené sily v rámci Aliancie a to znamená absolútnu kompatibilitu,“ dodal šéf rezortu obrany Martin Glváč.

Foto: Michal Psota, Ivan Kelement

postupne mali nahradiť bojové obrnené vozidlá BVP 1“. Dodal: „Chcem zdôrazniť, že z pohľadu Pozemných síl OS SR by išlo o najväčší Modernizačný projekt v histórii našich síl vôbec.“ A čo napríklad pištole? „Klasické ozbrojené sily majú predstavu o osobnej zbrani jednotlivca a tu prezbrojenie v záujme efektívnosti konzultujeme aj v spolupráci s ministerstvom vnútra,“ ozrejmuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Milan Čelko. Dodáva, že o niečo inú predstavu môže mať Vojenská polícia. Špeciálne sily už majú zavedenú pištoľ Glock.

Pušky, vesty, mínomety

Vojaci 5. pluku špeciálneho určenia spolu s vedením generálneho štábu a ministerstva dokázali značnú časť svojho výstroja a výzbroje pred a počas nasadenia v Afganistane modernizovať pomocou americkej strany. Američania vlni a predvlni poskytli Žilinčanom materiál bezodplatne vo výške takmer 9 miliónov dolárov v rámci programu FMF (Foreign Military Financing) či programu s označením 1206. Spĺňali a spĺňajú totiž dve hlavné podmienky – boli nasadení spolu s Američanmi a bojujú proti terorizmu. Veliť plk. Šebo konkretizoval, že „Američania nám dodali nové pušky M4 v najmodernejšom vyhotovení aj s taktickými svetlami, nočným videním, laserovými značkovačmi či granátometmi. Celkový prechod na aliančný kaliber 5.56 bol pre nás absolútne dôležitý. Tiež bolo dôležité, že sme zo zbraňami dostali aj istý objem munície. Okrem toho sme doplnili súpravu ostreľovačiek modelom M107.“ V „balíku“ však boli aj nové spojovacie systémy, prilby, vesty alebo zdravotnícky materiál. „V posledných rokoch sa najmä v ISAF osvedčili partnerom štvorkolky a radi by sme ich v budúcnosti mali aj my,“ dodáva o. i. plk. Šebo, pričom avizuje, že by mali dostať ďalšie vesty, prilby a mínomety.

V rámci rozvoja spôsobilostí možno paradoxne hovoriť aj o tom, že v zložitej zdrojovej situácii si naše ozbrojené sily

zachovali spôsobilosť navyše, pretože nezrušili svoje tankové vojsko. Pred štyrmi rokmi už osud tankistov visel naozaj na vlásku. „Iste, veľké tankové bitky OS SR viesť nebudú, no aj najnovšie skúsenosti spojencov ukazujú, že táto technika má vďaka svojej palebnej a odstraňujúcej sile stále opodstatnenie,“ prízvukuje náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim. Opakovane pritom zdôrazňuje, že štart modernizačných projektov ho mimoriadne teší: „Čakali sme veľmi dlho a je na to najvyšší čas. Teším sa z toho, čo už máme a verím že úspešné budú aj ďalšie projekty“. No ako zároveň dodáva v rozhovore v tomto čísle Obrany hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš „nemôže byť všetko hneď a všade“.

Dynamika a zodpovednosť

Isté však je, že po dvoch desaťročiach vajatania naberá modernizácia v ozbrojených silách dynamiku, s akou sa doteraz vojaci v našich podmienkach nestretli. Nejde pritom iba o zbraňové systémy, výzbroj či výstroj, ale aj o celý diapazón modernizovanej infraštruktúry, napríklad

o modernizáciu výcvikových zariadení a zázemia na Lešti. V záujme pokračujúcich cieľov je nevyhnutné, aby rozpočet ministerstva obrany v horizonte do roku 2020 postupne stúpал na predpokladaných 1,6 % HDP, tak ako sme sa zaviazali na poslednom summite NATO vo Walese. „Chápeme, že naša republika musí riešiť aj problémy zdravotníctva, školstva či sociálneho zabezpečenia, no zodpovednosť nás vojakov voči štátu, našim občanom a zahraničným partnerom je za oblasť bezpečnosti. Pokiaľ ju chceme zabezpečiť profesionálne, musíme byť vybavení modernou technikou a materiálom,“ logicky a bez okolov uzatvára generálporučík Milan Maxim. Na dôvažok dodáva, že vzhľadom na vývoj bezpečnostnej situácie treba vykonať revíziu Bielej knihy o obrane, zosúladiť časovú a predpokladanú zdrojovú oblasť a rozhodnúť o tzv. „odložených“ otázkach. Generálny štáb OS SR sa podľa jeho slov aj s vedomím vedenia ministerstva obrany už danou problematikou zaoberá.

Text: Pavol Vitko

Foto: Michal Psota, Ivan Kelemet,
autor a archív

Dve desaťročia obrannej spolupráce

Podplukovník Walt Richter je náčelník Úradu obrannej spolupráce USA na Slovensku. Podobné úrady majú Spojené štáty pri svojich ambasádach na celom svete, v Bratislave je zriadený od roku 1996.

Značná časť činnosti Úradu smeruje k asistencii pri modernizácii našich ozbrojených síl. „Našou úlohou je budovať vojenské spôsobilosti s dôrazom na nasaditeľnosť a interoperabilitu. To znamená, že náš úrad sa zameriava na sprostredkovanie rozvoja spôsobilostí slovenských ozbrojených síl, na spoluprácu s regionálnymi partnermi a na schopnosť plánovať tieto spôso-

bilosti na Slovensku alebo kdekoľvek vo svete,“ ozrejmuje pplk. Richter na začiatku nášho rozhovoru.

Na akých projektoch sa podieľal Úrad obrannej spolupráce so sídlom v Bratislave v poslednom čase?

Náš úrad má veľa funkcií vrátane programov zahraničného vojenského predaja (FMS – Foreign Military Sales), medzinárodného vojenského vzdelávania a výcviku (IMET – International Military Education and Training) či zabezpečovania zahraničných návštev na Slovensku. Ako dôstojník pozemných síl som bol veľmi nadšený pri zabezpečovaní vzájomných vojenských aktivít – tzv. military to military engagement. Medzi ne môžeme zaradiť medzinárodné cvičenia ako Ground Pepper na Lešti či chemicko-dekontaminačné cvičenie Toxic Lance v Zemianskych Kostoľanoch, výcvik špeciálnych síl s vrtuľníkmi Black Hawk v marci a lietadlami A-10 v máji na území Slovenska, ako aj budúce spoločné cvičenia, spomeňme Slovak Shield, ktorý sa uskutoční túto jeseň. Ďalšia aktuálna spolupráca, ktorú pripravujeme s vládou SR a rezortom obrany, je jesenný presun vozidiel amerického Cavalry pluku do Maďarska cez

Unikátne centrum výcviku

Centrum výcviku Lešť prešlo v uplynulom období najväčšou modernizáciou vo svojej histórii. Jej cieľom je vytvoriť špičkové výcvikové centrum pre ozbrojené sily a ďalšie ozbrojené a záchranárske zložky, o ktoré bude záujem nielen u nás, ale aj v zahraničí. Preto sú nové výcvikové zariadenia budované tak, aby bola možná ich akreditácia pre NATO a Lešť sa zaradila medzi výcvikové zariadenia Aliancie.

Podľa bývalého riaditeľa Centra výcviku Lešť a dnešného poradcu ministra obrany prof. MUDr. Jána Zvonára, CSc. cieľom je v Lešti vybudovať aj centrum výnimočnosti pre problematiku, ktorej sa venuje. Úsilie do výcviku, ktoré prinesie dobrú pripravenosť ozbrojených a záchranárskych zložiek, sa mnohonásobne vráti v reálnej praxi.

Krok vpred

Pre zaujímavosť len v roku 2014 bolo modernizovaných niekoľko výcvikových zariadení. Napríklad Val – pechotná strelnica. Jej rekonštrukciou a modernizáciou vznikla moderná vonkajšia multifunkčná strelnica so sektorom pre výcvik odstreľovačov a sektorom pre výcvik dynamickej streľby. Strelnica umožňuje pohyb automobilov vo výstrelnom priestore, čím sa rozširuje jej využitie.

Novú tvár dostalo aj Cvičisko trhanja a mínovania. Je určené na výcvik vojsk

so zameraním na prácu s bojovými trhavinami a iniciátormi, kladenie bojových mín a potom ich odstraňovanie, bezpečné ničenie. Zabezpečuje výcvik ženijných zručností pri práci s trhavinami, zdokona-

ľovací ženijný výcvik v prácach s trhavinami, ničenie munície a trhavín, spaľovanie bezdymových prachov a čierneho prachu a likvidácia dohľadanej nevybuchnutej munície. Komplexne umožňuje vykoná-

územie Slovenska. Samozrejme, nemožno opomenúť dve desaťročia pokračujúcu spoluprácu Ozbrojených síl SR s Národnou gardou štátu Indiana. Aj v tomto roku v rámci výmenného programu cvičenia Slovak Shield vycestujú príslušníci slovenských pozemných síl do Indiany a budú môcť porovnávať, ako funguje systém Národnej gardy v Spojených štátoch.

Keď hovoríme o spolupráci pri modernizácii, ktoré projekty považujete za najúspešnejšie?

V oblasti modernizácie začalo Slovensko využívať systém nakupovania materiálu prostredníctvom programu zahraničného vojenského predaja, ktorý používa aj vláda Spojených štátov amerických. Tento program dáva možnosť nákupu materiálu v rovnakej kvalite a službách ako ho využívajú vojenské zložky USA. Za menej ako dva roky dokázalo Slovensko v rámci zahraničného vojenského predaja získať najmodernejšie ručné zbrane pre sily špeciálneho určenia, komunikačné vybavenie, prístroje nočného videnia či vrtuľníky Black Hawk. Práve prechod slovenských ozbrojených síl z predchádzajúcich ruských vrtuľníkov na moderné helikoptéry UH-60M

Black Hawk predstavuje historický moment a demonštruje odhodlanie Slovenska stať sa regionálnym lídrom vrtuľníkových operácií. Tento krok zabezpečí, že Slovensko bude v nasledujúcich rokoch disponovať efektívnymi vrtuľníkovými jednotkami. Spojené štáty sa tešia na zvýšenú spoluprácu so slovenským partnerom. Výcvik, údržba a príležitosti na cvičenia súvisiace s nákupom Black Hawk vrtuľníkov posilní už aj tak našu silnú bilaterálnu spoluprácu, ktorá prispieje k bezpečnosti celého regiónu a Aliancie. Sme radi, že okrem nákupu vrtuľníkov zaznamenávame aj ďalšie modernizačné projekty naprieč celým spektrom ozbrojených síl. Aj záväzok Slovenska zvýšiť rozpočet obrany na 1,6 % HDP do roku 2020 je obrovským krokom k pokračovaniu modernizácie.

Časť americkej spolupráce bola bezodplatná. Môžete ju špecifikovať?

Od roku 1996 sa Úrad obrannej spolupráce podieľal na mnohých oblastiach modernizácie, výcviku a vzdelávania. Zároveň na organizácii cvičení či výmenných aktivitách. Za posledných dvanásť rokov sa pomoc USA sústredila na prípravu slovenských jednotiek na nasade-

vať výcvik trhacích prác, bojové trhanie ženijnou muníciou a taktické cvičenia pod námetom.

Vzniklo mobilné pracovisko pre výskum prevencie a záchrany osôb a majetku. Tento stanový komplex je určený pre ubytovanie osôb v poľných podmienkach a zároveň slúži ako záložný zdroj ubytovania. Umožní taktiež rezortu obrany v budúcnosti disponovať komplexom využiteľným pri riešení nepredvídaných krízových situácií, v rámci domáceho krízového manažmentu. Pracovisko je možné využiť pre potreby simulácie reálnych krízových situácií a tvorbe logistických metód napríklad model dočasného ubytovania, tvorba krízového štábu...

V tomto roku (2015) sa v rámci I. etapy rozšíria výcvikové spôsobilosti Centra výcviku Lešť o multifunkčné cvičiská boja v zastavanej oblasti Oremland pozostávajúce z výcvikového zariadenia útočných a obranných aktivít, výcvikového zariadenia stabilizačných aktivít a polygónu manévru bojovej techniky a pechoty.

Oremland

Spomínané taktické cvičiská sú určené pre výcvik najmä vojenských jednotiek do stupňa prapor v boji a obrane územia a objektov v zastavanom priestore. Pri vyhľadávaní, patrolovaní a ostatných stabilizačných operáciách v mestskom zastavanom prostredí s využitím bojovej techniky. Celkové dobudovanie výcvikového komplexu Oremland je plánované v rokoch 2016 až 2018.

V rokoch 2015 až 2016 je plánované vybudovanie špecializovaného výcvikového komplexu Centrum výskumu a inovácií bezpečnosti zásahových činností. Táboriska Slávia, ktorého súčasťou je 11 objektov, bude pozostávať predovšetkým z ubytovacích, stravovacích a spoločných priestorov s komplexným technickým a hygienickým zázemím pre 750 cvičiacich. Centrum sa môže podieľať na tvorbe metód v oblasti manažmentu logistických činností a ochrany a záchrany pri živelných pohromách.

nie. Predstavovala poskytovanie vojenského materiálu či výzbroje slovenským jednotkám nasadeným v operáciách spolu s koalíčnymi partnermi v Iraku a v Afganistane. Okrem materiálového vybavenia Slovensko získalo pomoc na vzdelávanie a výcvik. Len v roku 2014 sa prostredníctvom tohto financovania podarilo vyslať do krátkodobých kurzov pre poddůstojníkov a dôstojníkov v nižších a stredných hodnostiach, ako aj do ročných kurzov na prestížnych U.S. Army Sergeant Majors Academy a Air and Army Command and Staff College v USA spolu 253 príslušníkov OS SR.

Ktoré oblasti slovensko-americkej spolupráce hodnotíte ako najperspektívnejšie?

Slovensko je dôveryhodným partnerom EU a spojencom NATO. Naše pretrvávajúce

„Toto cvičisko je našou výkladnou skriňou, dlhé roky sa doň neinvestovalo, hoci už pred rokmi bolo vládou prijaté uznesenie o zabezpečení jeho rozvoja. Dnes sme otvorili tri nové zariadenia, robíme to z rozpočtu rezortu obrany. Takže sa to dá. A zároveň tým plníme, k čomu sme sa zaviazali: že vojakom poskytneme tie najkvalitnejšie podmienky na výcvik.“

Martin Glváč
minister obrany SR
7. mája 2015

Cieľom modernizácie výcvikovej a ubytovacej infraštruktúry je rozšírenie využiteľnosti potenciálu Výcvikového priestoru Vojenského obvodu Lešť z hľadiska zvýšenej technickej a funkčnej spôsobilosti existujúcich zariadení a doplnenie vzdelávacieho potenciálu Lešte o problematiku manažmentu katastrof. Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim oceňuje, že sa postupne zlepšujú podmienky pre výcvik vojakov. „Najväčšou výhodou Lešte je, že jednotlivé zložky ozbrojených síl môžu cvičiť v reálnych podmienkach, čiže s reálnymi výbušnami a bojovou muníciou,“ uviedol. Cen-

trum výcviku Lešť v súčasnosti umožňuje komplexný výcvik pre vojenských, policajných, záchranárskych a zdravotníckych profesionálov vrátane boja proti terorizmu a organizovanému zločinu. V minulom roku v ňom cvičilo viac ako 10-tisíc osôb, z toho približne 1 000 príslušníkov zahraničných ozbrojených zložiek.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, archív CV Lešť

partnerstvo vyznáva spoločné hodnoty a spoločné ciele prosperity, bezpečnosti a euro-atlantickej integrácie. Máme spoločný záväzok usilovať sa o slobodu a dodržiavať ľudské práva na celom svete. Nielen nasadenia v operáciách a misiách, ale aj cvičenia ako Slovak Shield preukazujú schopnosť a odhodlanie Slovenska plniť záväzok pri zabezpečení regionálnej bezpečnosti a schopnosť plánovať i väčšie operácie. Preto mám zo spolupráce so Slovenskom veľmi dobrý dojem; zo spôsobilostí a profesionality, ktorou disponujú príslušníci OS SR, ako aj zo spolupráce Slovenska so svojimi regionálnymi partnermi. Je zrejmé, že v záujme týchto spôsobilostí je nevyhnutné naďalej investovať do výcviku a vzdelávania týchto vynikajúcich ľudí a do modernizácie vojenského vybavenia.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Náčelník na Cypre

Kemp generála Milana Rastislava Štefánika na Cypre po prvý raz navštívil náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučiek Milan Maxim. Sprevádzali ho náčelník strategického centra krízového manažmentu GŠ OS SR brigádny generál Jindřich Joch, náčelník osobného odboru NGŠ OS SR plukovník Slavomír Staviarský, hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš a ďalší. Vzhľadom na tragickú udalosť v prešovskom vrtuľníkovom krídle skrátil náčelník GŠ OS SR svoju návštevu Cypru na jeden z pôvodne plánovaných troch dní. Prijala ho hlavná veliteľka misie generálmajorka Kristen Lund. Vyjadrila spokojnosť s prácou slovenského kontingentu v rámci misie UNFICYP a vyzdvihla prístup súčasného veliteľa pplk. Jaroslava Bitalu. Návšteva pokračovala oboznámením náčelníka GŠ OS SR s operačnými úlohami vo Varoshi. Prvýkrát v histórii pôsobenia slovenských vojakov v misii UNFICYP povolila turecká strana vstup takého vysokého vojenského predstaviteľa na územie Varoshe, ktoré je pod jej prísnou kontrolou. Vo večerných hodinách sa NGŠ OS SR stretol s vojakmi slovenského kontingentu v kempe generála Štefánika vo Famaguste, aktívne sa zaujímal o ich názory a odpovedal na otázky.

Foto: UNFICYP

Návšteva z Vietnamu

Štátny tajomník Miloš Koterec prijal 27. júla delegáciu vzdušných síl Ludovej armády Vietnamu. Témou rokovania bola doterajšia bilaterálna spolupráca v oblasti obrany a bezpečnosti, ako aj možnosti jej ďalšieho rozvoja. Snaha oboch krajín zintenzívniť spoluprácu bola deklarovaná podpisom Memoranda o porozumení a spolupráci vo vojenskej oblasti počas júnovej návštevy ministra obrany Martina Glváča vo Vietname. Vietnamská delegácia si prezrela Centrum výcviku Lešť, letecké trenažéry v zmiešanom krídle Sliač či vrtuľníkové krídlo Prešov.

Foto: Ivan Kelement

Cvičenie OLIVER 2015

V dňoch 6. – 10. júla sa v priestoroch CV Lešť konalo súčinnostné špecializované cvičenie OLIVER 2015. Preverilo schopnosti a kapacity slovenských kompetentných zložiek pri reakcii na incident s jadrovým alebo rádio-aktívnym materiálom. Cvičenie, ktoré riadil prezident Policajného zboru SR, bolo vyvrcholením prípravy OS SR a MV SR – odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Úradu kriminálnej polície prezídia, Úradu hraničnej a cudzineckej polície, Útvary osobitného určenia, Železničnej polície, Dopravnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Kontrolných chemických laboratórií CO a ďalších. Uskutočnilo sa na podnet Národnej jadrovej bezpečnostnej agentúry Spojených štátov amerických a jej príslušníci dozerali na priebeh cvičenia.

Preverili aktiváciu

Náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Milan Maxim dal 16. júla preveriť aktiváciu záložnej rotý pre operáciu Európskej únie Althea v Bosne a Hercegovine. Jednotka z 11. mechanizovaného práporu v Martine drží pohotovosť 12 mesiacov na území SR. Je pripravená a certifikovaná na presun a nasadenie v priestore operácie, kde by plnila úlohy podľa rozkazov veliteľa operácie. Ide najmä o zabezpečenie verejného poriadku. Jednotky boli vytvorené na základe zmeny konceptu operácie od 1. septembra 2012, odkedy sú priamo v priestore Bosny a Hercegoviny minimálne sily, ktoré zabezpečujú monitoring situácie.

Štátny tajomník rokoval v Poľsku

Štátny tajomník MO SR Miloš Koterec sa 23. júla stretol v Krakove so štátnym podtajomníkom Ministerstva národnej obrany Poľskej republiky Robertom Kupieckym, aby rokovali o aktuálnych témach obranno-politickej spolupráce, príprave na nadchádzajúci summit NATO vo Varšave a o vojensko-technickej spolupráci. Prioritou bilaterálnej spolupráce bude podpis dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o spolupráci v oblasti zabezpečenia vojenskej letovej prevádzky. Slovensko už v roku 2011 podpísalo dohodu o spolupráci v tejto oblasti s Českou republikou a momentálne sa usiluje spoluprácu v tejto oblasti rozšíriť v rámci celej Vyšehradskej skupiny. Partneri sa venovali aj vzájomnej spolupráci v oblasti vyzbrojovania.

Jubileum 10. pešej divízie

V tomto roku si profesionálni vojaci prešovskej mechanizovanej brigády generála Rudolfa Viesta spoločne s jej bývalými príslušníkmi pripomínajú 70. výročie vzniku 10. pešej divízie, ktorá je historicky prvým predchodcom zväzku. Príslušníci 2. mechanizovanej brigády pokračujú v rozvíjaní jej tradícií a svojou službou prispievajú k šíreniu historického odkazu pre budúce generácie. Sedemdesiat rokov sa podieľajú na obrane Slovenskej republiky, plnia záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a poskytujú pomoc obyvateľstvu pri odstraňovaní následkov živelných pohrôm.

Hans-Lothar Domröse v Bratislave

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučiek Milan Maxim 12. augusta privítal veliteľa Spoločného veliteľstva síl NATO v Brunssume generála Hans-Lothara Domröseho. Okrem cvičenia Slovenský štít 2015 diskutovali o koordinácii činnosti a prepojení výcviku OS SR a NATO aj o výhlade pôsobenia OS SR v štruktúrach AJFC NATO BS s dôrazom na mnohonárodné veliteľstvo Severovýchod v Štetíne.

Slovak Shield vyvrcholí v septembri

Slovenskí vojaci sa pripravujú na najrozsiahlejšie medzinárodné cvičenie v novodobej histórii ozbrojených síl. Takmer 4 000 vojakov si na jeseň precvičí komplexné výcvikové úlohy pri vojenskom aj nevojenskom ohrození počas štvrtej fázy cvičenia Slovak Shield (Slovenský štít). Súčasťou dlhodobu plánovaného cvičenia budú aj presuny techniky po cestných komunikáciách v rámci celej SR.

„Ide o pokračovanie medzinárodného cvičenia Ground Pepper, ktoré sa konalo minulý rok vo výcvikových priestoroch Lešť a v Kamenici nad Cirochou. Rozsah bude ale oveľa väčší,“ povedal minister obrany SR Martin Glváč.

Ako ďalej šéf rezortu obrany zdôraznil, za posledné tri roky sa navýšil počet cvičení v ozbrojených silách, vrátane tých neočakávaných. „Robíme teda všetko pre to, aby vojaci boli pripravení na riešenie krízových situácií,“ zdôraznil minister.

Podľa náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Milana Maxima v septembri vyvrcholí tohtoročná príprava slovenských vojakov na našom území. „Sériu cvičení Slovak Shield precvičujeme od začiatku tohto roku. Má 4 etapy a precvičujeme rôzne varianty činnosti a použitia ozbrojených síl v zmysle zákona,“ vysvetlil.

Ako ďalej uviedol, počas 4. etapy budú vojaci cvičiť aj s vojakmi z Poľska, Maďarska, Česka, Spojených štátov amerických a s pozorovateľmi z niektorých krajín, ako napríklad z Nemecka a z Turecka.

Počas cvičenia sa budú realizovať aj viaceré presuny techniky, čo dáva vojakom vynikajúcu príležitosť precvičiť si aj tieto spôsobilosti. „Pre nás nejde z tohto hľadiska o nič výnimočné. Preprava a presuny sú bežnou výcvikovou aktivitou,“ uviedol náčelník Generálneho štábu OS SR. Na ceste budú môcť občania vidieť napríklad presun protiletadlového a protiraketového systému S-300.

Súčasťou cvičenia Slovak Shield bude aj presun amerických vojakov cez územie Slovenska do Maďarska, a to v rámci tzv. Dragoon Crossing. Nie je vylúčené, že vojaci budú v budúcnosti nacvičovať aj presuny iným spôsobom, či už letecky alebo po železnici.

Foto: Michal Psota

Tragédia v Prešove

Dňa 28. júla pri obci Hradisko počas cvičného letu havaroval vrtuľník Mi-17 OS SR s trojčlennou posádkou. Zahynul jeden profesionálny vojak, dvaja boli s vážnymi zraneniami odvezení do nemocníc. Minister obrany Martin Glváč prerušil zahraničnú dovolenku a navštívil miesto havárie. Vyjadril sústrasť rodine pilota, ktorý zahynul a začal skoré uzdravenie zraneným. Z miesta nešťastia sa presunul do nemocnice v Košiciach, kde sa informoval o zdravotnom stave zraneného vojaka. 3. augusta sa za účasti ministra obrany v priestoroch Vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove konala posledná rozlúčka so zosnulým pilotom kapitánom Richardom Sépim. Obrad celebroidal ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky Mons. František Rábek. Minister obrany prijal 18. augusta Hanu Blažejovú, Vladi-

míra Šulka a Petra Korbu, ktorí ako prví pomáhali na mieste nešťastia a udelil im Pamätnú medailu ministra obrany III. stupňa.

Hrozba menom MIGRÁCIA

Hoci je posádkové cvičisko Koliňanský vrch vzdialené od najbližšej štátnej hranice niekoľko desiatok kilometrov, v posledný júlový týždeň bolo všetko inak. V rámci neplánovaného súčinnosťného cvičenia Nový horizont 2015 viedla štátna hranica práve cez vojenské cvičisko niekoľko kilometrov východne od Nitry. Cvičenie sa uskutočnilo z podnetu ministra obrany Martina Glváča, ktorý sa rozhodol takto preveriť spôsobilosť ozbrojených síl plniť asistenčné úlohy vzhľadom na súčasnú bezpečnostnú situáciu vo svete, spojenú s migračnou vlnou do južnej a juhovýchodnej Európy.

Na hranici patrolovali spoločné hliadky, zložené z príslušníkov nitrianskeho mechanizovaného práporu a hraničnej a cudzineckej polície. Usilovali sa zamedziť prechod hranice nelegálnym migrantom, ktorých viedli profesionálni prevádzkači.

Spoločný zásah

Pri jednom z narušení hranice a vniknutí migrantov na naše územie sa strhla prestrelka medzi hliadkou a prevádzkačmi. Až privolané posily zložené z príslušníkov policajného zboru i ozbrojených síl, najmä tím rýchlej reakcie, dostali situáciu pod kontrolu. Zadržali prevádzkačov a zaistili veľkú skupinu migrantov. Nezaobišlo sa to bez ranených na oboch stranách...

To bola len jedna z epizód cvičenia Nový horizont 2015, ktoré sa v dňoch 28. až 30. júla uskutočnilo v priestoroch posádkového cvičiska Koliňanský vrch a kasárň nitrianskeho mechanizovaného práporu. Do cvičenia, ktoré pripravil Odbor bojovej prípravy Štábu strategického plánovania GŠ OS SR, boli z rezortu obrany zapojení predovšetkým príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu, konkrétne jeho 3. mechanizovanej rotu pod velením kapitána Ivana Petríka, trenčianskej brigády bojového zabezpečenia, topolčianskej mechanizovanej brigády, rožňavského práporu RCH-BO, Vojenskej polície, Úradu hlavného lekára a žilinského pluku špeciálneho určenia.

Riadiaci cvičenia, veliteľ nitrianskeho mechanizovaného práporu podplukovník Štefan Acsai pripomenul, že jednou z úloh cvičenia bolo aj zriadenie (dočasného) záchytného utečeneckého tábora v priestore nitrianskych kasární. Počas transportu migrantov museli riešiť mnohé incidenty (demonštráciu, dopravnú nehodu, zranenie, evakuáciu zranených). A nasledovalo odovzdanie utečencov príslušníkom riadiacim proces ich príjmu. Lebo príslušníci ozbrojených síl plnia úlohy v súčinnosti so zložkami ministerstva vnútra. Zabezpečujú zdravotnícku podporu a ochranu tábora.

Nepokoje v táboře

Pomáhali zvládnuť aj niektoré krízové činnosti priamo v táboře pri nepokojoch (scenár cvičenia pripomínal reálnu situáciu a násilné protesty v utečeneckých táboroch na území Maďarska, Českej republiky i Nemecka). Kapitán Ivan Petrík konštatuje, že jeho mechanizovaná rota bola vyčlenená na plnenie asistenčných úloh v prospech zložiek ministerstva vnútra. „Cvičenie bolo pre nás veľmi užitočné. Získali sme ďalšiu veľmi potrebnú spôsobilosť. Spolupráca so zložkami ministerstva vnútra bola bezproblémová. Vojaci zistili, že v prípade potreby vedú efektívne spoločne riešiť situáciu na štátnej hranici a zvládnuť celú procedúru, spojenú so zadržaním migrantov.“

S praktickou spoluprácou zložiek rezortu obrany a vnútra, za súčinnosti Červeného kríža sa osobne oboznámil aj 1. zástupca

„Ozbrojené sily sú pripravené plniť celé spektrum úloh až po menej tradičnú asistenciu orgánom štátnej správy a samosprávy. Hasenie požiarov, pomoc pri povodniach či snehových kalamiťách patrí medzi tie najznámejšie. Precvičenie spoločnej činnosti pri udržiavaní verejného poriadku a zvládanie prílivu utečencov je mimoriadne aktuálne vzhľadom na zmeny v bezpečnostnej situácii v Európe.“

**náčelník Generálneho štábu OS SR
generálporučík Milan Maxim**

náčelníka GŠ OS SR generálporučík Peter Gajdoš spoločne s prezidentom Policajného zboru SR generálom Tiborom Gašparom. Generál Gajdoš vyjadril spokojnosť s úrovňou súčinnosti jednotlivých vyčlenených zložiek pri zvládaní migrantov. „Cvičenie preverilo koordináciu jednotlivých postupov. S úrovňou spolupráce

pri plnení úloh som spokojný. Ukázalo sa, že v prípade potreby môžu ozbrojené sily úspešne kooperovať s ďalšími zložkami ministerstva vnútra či Červeného kríža pri riešení humanitárnej krízy spojenej s migračnou vlnou na území SR,“ konštatoval generál Gajdoš.

Zdôraznil, že obdobné cvičenia, ktoré v mnohých smeroch nadväzujú na minuloročné cvičenie Zelená vlna, budú pokračovať aj v budúcnosti. Aby príslušníci útvarov a jednotiek ozbrojených síl disponovali aj touto spôsobilosťou v rámci domáceho krízového manažmentu. Podľa generála Gajdoša ministerstvo obrany a ozbrojené sily ukázali mimoriadnu flexibilitu. Lebo za obdobie kratšie ako mesiac dokázali zorganizovať spoločne so zložkami ministerstva vnútra spomínané cvičenie. Preverilo procesy a postupy v prípade skutočnej krízovej situácie. Ukázalo, že rezort obrany je schopný mimoriadne pružne reagovať na podobné výzvy.

Na cvičení sa zúčastnilo vyše 250 vojakov, policajtov, hasičov, záchranárov a príslušníkov ďalších zložiek ministerstva vnútra i

Rusko reformuje

Ruský prezident Vladimir Putin nariadil vytvorenie nového záložného vojska, ktorého príslušníci sa budú pravidelne zúčastňovať na vojenských cvičeniach. Príslušníci nových záloh budú poberať mesačný plat ako zamestnanci ministerstva obrany na polovičný úväzok a budú sa pravidelne zúčastňovať na vojenských cvičeniach. Nové záložné vojsko bude mať pre začiatok asi 5 000 príslušníkov. Rusko zlúčilo niekoľko zložiek svojej armády v záujme zlepšenia koordinácie a efektívnosti do vzdušno-kozmickej síl. Novú armádu tvoria doterajšie vojenské letectvo, sily protivzdušnej a protiraketovej obrany a takzvané kozmické vojská. Hlavným veliteľom novovytvorených síl sa stal doterajší šéf armádneho letectva generálplukovník Viktor Bondarev. Jednotky a formácie 3. veliteľstva vzdušných síl a protivzdušnej obrany na ruskom Ďalekom východe a východnej Sibíri sa pripojili k novej 11. armáde vzdušných síl a protivzdušnej obrany. Tento útvar bude spoločne chrániť viac než 22 000 kilometrov štátnych hraníc. Informoval o tom hovorca Východného vojenského okruhu Alexander Gordejev. Oblasť spadajúca pod dohľad daného útvaru zahŕňa vzdušný priestor 11 oblastí Ruska a vyše 22 000 kilometrov štátnych hraníc na súši i na mori. Útvar bude operovať bojovými lietadlami typu Su-30SM, Su-30M2, Su-35S, vrtuľníkmi typu Mi-8AMTSh a Ka-52 aj systémami protivzdušnej obrany typu S-300, S-400 a Tor-M2U. Krátko predtým ruské ministerstvo obrany oznámilo, že v Centrálnom vojenskom okruhu sa vytvorila 14. armáda vzdušných síl a protivzdušnej obrany, ktorá pojme jednotky a formácie 2. veliteľstva vzdušných síl a protivzdušnej obrany v oblasti Volgy, Uralu a Sibíri. Podobná reforma čaká aj severné loďstvo.

Foto: TASR

Prvá dáma v Afganistane

Manželka českého prezidenta Ivana Zemanová odcestovala 10. augusta vojenským špeciálom do Afganistanu, kde navštívila české vojakov a hovorila s nimi o strese a odlúčení od rodín. Zemanová odletela s vojakmi, ktorí v stredoázijskej krajine nastupujú na misiu, a vrátila sa druhý deň popoludní. Česká prvá dáma si prezrela základňu HKIA (Mezinárodné letisko Hamída Karzáiho), oboznámila sa s prostredím a bezpečnostnou situáciou v Kábule a obedovala spolu s vojakmi. Potom sa presunula na českú základňu, kde sa stretla s príslušníkmi 11. úlohového zoskupenia. Sprevádzal ju náčelník vojenskej kancelárie prezidenta Českej republiky Rostislav Pilc. Českým vojakom odovzdala drobné darčeky. Ženám zdôraznila, že keď vidí podmienky, v akých tam žijú šesť mesiacov, veľmi si ich za to váži a obdivuje ich. Prezident Zeman navštívil Afganistan vlni v januári.

Foto: AČR

Severná Kórea útočí mínami

Dvaja vojaci z Južnej Kórey zostali zmrzačení, keď stúpili na míny nasadené severokórejskými vojakmi. Severokórejskí vojaci sa údajne vkradli cez prísne stráženú hranicu s Južnou Kóreou a položili na toto územie pechotné míny. Dvaja príslušníci vojenskej stráže boli zmrzačení, keď na ne šliapli. Informáciu poskytlo tamojšie ministerstvo obrany. Jeden vojak prišiel pri výbuchu o obe nohy. Druhý sa snažil odniesť svojho kolegu do bezpečia a pri tom prišiel o jednu nohu. Vyšetrenie dokázalo, že nastražené míny používa Severná Kórea. Majú podobu drevených debien. Explózia bola prvá svojho druhu po 48 rokoch v demilitarizovanej zóne.

Trest smrti s podmienkou

Čínsky vojenský súd vyniesol rozsudok smrti s podmieneným odkladom vykonania trestu na dva roky nad bývalým vysokopostaveným vojenským činiteľom Ku Ťün-šanom, ktorý v minulosti zastával funkciu zástupcu veliteľa úseku logistiky Čínskej ľudovej oslobodeneckej armády. Bývalý generálporučík Ku Ťün-šan bol uznaný vinným z viacerých trestných činov vrátane korupcie, sprenevery, zneužívania právomocí verejného činiteľa a zneužívania verejných prostriedkov. Bol zástupcom šéfa úseku logistiky v Čínskej ľudovej oslobodzovacej armáde a vďaka tejto funkcii mal na starosti zásobovanie a zmluvy pre čínske ozbrojené sily, ktoré majú 2,3 milióna príslušníkov. Podľa čínskeho práva podmienený odklad výkonu trestu smrti vo väčšine prípadov znamená, že ak sa odsúdený počas súdom stanoveného obdobia nedopustí ďalších trestných činov alebo priestupkov, bude mu najvyšší trest zmenený na doživotie.

Smutná afganská bilancia

Pokračujúci konflikt v Afganistane počas prvej polovice roka 2015 sprevádzalo usmrtenie alebo zranenie takmer 5 000 tamojších civilistov. Podľa správy OSN bolo zdokumentovaných 1 592 prípadov usmrtenia a 3 329 prípadov zranenia civilistov pri útokoch, čo predstavuje oproti rovnakému obdobiu roka 2014 jednopercenčný nárast. Obeťami násillia sú vo zvýšenej miere afganské ženy a deti. Počet civilných obetí ženského pohlavia sa zvýšil o 23 percent (164 mŕtvych a 395 zranených), zatiaľ čo u detí zaznamenali nárast o 13 percent (153 mŕtvych a 302 zranených). Počet civilných obetí pri leteckých operáciách medzinárodných i domácich síl v Afganistane sa podľa OSN zvýšil až o 88 percent. Správa OSN pripisuje 70 percent civilných obetí hnutiu Taliban a iným protiviládnym silám, konštatuje však, že Taliban priznal zodpovednosť iba v tretine prípadov. Ďalších 15 percent majú podľa nej na svedomí afganská armáda či provládne milície a jedno percento spája s pôsobením medzinárodných vojenských síl. Tie sa pritom od konca roka 2014 nezapájajú aktívne do bojov s výnimkou náletov a špeciálnych operácií.

Ukrajina dostala od USA Humvee

Spojené štáty dodali Ukrajine ďalších 100 vojenských terénnych vozidiel typu Humvee. Podľa veľvyslanca USA na Ukrajine Geoffreyho Pyatta vozidlá dovezli loďou do juhoukrajinského čiernomorského prístavu Odesa. Diplomata zdôraznil, že ide o ďalšiu z dodávok nesmrtiaceho vojenského vybavenia, ktoré ukrajinskej armáde prisľúbil americký viceprezident Joe Biden. Prvá časť vozidiel Humvee dorazila na Ukrajinu už koncom marca; autá vtedy letecky dovezli do Kyjeva. Ukrajinský prezident Petro Porošenko avizoval, že vozidlá pošlú do oblasti bojov na východe Ukrajiny. V rámci dodávok neletálnej vojenskej pomoci, ohlásených viceprezidentom Bidenom mala Ukrajina dostať malé nevyzbrojené bezpilotné lietadlá typu Raven, 30 obrnených a 200 bežných vozidiel typu Humvee, protimínometné radarové systémy či rádiové vybavenie.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Čierny jastrab myslí najmä na ochranu posádky

Americké vrtuľníky Black Hawk patria k najznámejším viacúčelovým strojom na svete. Jeho prototyp prvý raz vzlietol ešte v roku 1974. Na porovnanie, v tom istom roku sa začal vyrábať aj populárny automobil Volkswagen Golf. Dnes je však na svete už siedma generácia Golfu a s tou prvou nemá okrem názvu prakticky nič spoločné. Rovnako je na tom aj Black Hawk – za štyri desaťročia prešiel rozsiahlymi úpravami a vzniklo veľa rôznych verzií.

Americké ozbrojené sily používali vrtuľníky už v druhej svetovej vojne a počas vojny v Kórei. Skutočne masové nasadenie však priniesla až vojna vo Vietname. Helikoptéry tu dovtedy v nevídaných počtoch slúžili na rýchlu prepravu vojsk na bojisko. Vysadeným vojakom tiež dokázali poskytovať silnú palebnú podporu a po skončení akcie ich zase rýchlo odviezť preč. Vrtuľníky boli tiež nezastupiteľné pri zásobovaní vojsk a evakuácii zranených. Vďaka plneniu všetkých týchto úloh

sa doslova ikonou vietnamskej vojny stal viacúčelový vrtuľník Bell UH-1. Jeho oficiálne označenie znelo Iroquois, ale vojaci ho poznali skôr pod prezývkou Huey. Vo Vietname ich slúžilo spolu 7 013, z toho 3 305 bolo stratených.

Napriek širokému rozšíreniu a veľkej popularite UH-1 medzi vojakmi si americká armáda veľmi dobre uvedomovala jeho nedostatky. Huey jednoducho nebol navrhnutý na pôsobenie v prostredí s takými vysokými teplotami a s takou intenzitou

ostreľovania. Mal tiež iba jeden motor, čo v prípade zásahu automaticky znamenalo kritickú situáciu. Armáda si preto už v 60. rokoch začala uvedomovať potrebu vrtuľníka s výrazne vyššími výkonmi a vyššou odolnosťou v boji. Tieto potreby formulovala v januári 1972, keď výrobcom predložila svoje požiadavky na program UTTAS (Utility Tactical Transport Aircraft System – Úžitkový taktický transportný letecký systém). Okrem špecifikácií týkajúcich sa výkonov pri vysokých teplotách a vo vyš-

kontrakt na ďalšie tri predseriové YUH-60A a 15 sériových UH-60A. Nový vrtuľník dostal v duchu amerických tradícií indiánske meno Black Hawk (Čierny jastrab). Armáda v tom čase odhadovala, že bude potrebovať spolu 1 107 helikoptér. Toto číslo bolo nakoniec niekoľkonásobne prekročené.

Odolnosť

Nenápadným, ale výrazným prvkom konštrukcie YUH-60A boli jeho rotory. Hlavný mal titánovú výstuž a vďaka prepracovanej aerodynamike to bol dovtedy najúčinnjší rotor firmy Sikorsky. Zadný vyrovnávací rotor je sklonený oproti vertikálnej osi o 20 stupňov, čím dodáva stroju ďalší vztlak. Vďaka tomu je ťažisko stroja až za hlavným rotorom a kokpit mohol byť posunutý čo najviac dozadu. Tým je trup vrtuľníka skrátený natoľko, aby sa zmestil do transportného lietadla C-130 Hercules. Pre prípad takejto prepravy sa listy hlavného rotora dajú manuálne jednoducho sklopiť. Rozmery nákladného priestoru v C-130 ovplyvnili aj celkovú výšku Black Hawka. Veľký dôraz sa kladol na odolnosť vrtuľníka. Sedadlá pilotov sú pancierované a dôležité časti konštrukcie sú tiež odolné proti ostreľovaniu. Motory sú na bokoch stroja čo najďalej od seba, aby sa minimalizovalo riziko ich súčasného vyradenia pri zásahu. Prvky riadenia, elektrické a hydraulické systémy sú viacnásobne zálohované. Sedadlá posádky aj výsadku sú navrhnuté tak, aby v prípade havárie čo najviac ochránili ľudí. Nádrže i palivové potrubia majú samotesniace obaly, aby sa čo najviac znížilo riziko požiaru pri havárii. Tieto základné prvky ochrany sa pri ďalších verziách ešte zlepšovali.

šej nadmorskej výške, bola veľmi dôležitá aj požiadavka na schopnosť prepravy vrtuľníka v transportnom lietadle C-130. Tá nakoniec najviac ovplyvnila výsledný dizajn a rozmery stroja.

Na armádne požiadavky reagovali firmy Bell, Sikorsky a Boeing-Vertol. Posledné dve spomínané armáda v auguste 1972 vybrala, aby postavili prototypy, ktoré sa reálne stretnú v ďalšom kole súťaže. Sikorsky tak začal stavať YUH-60A a Boeing-Vertol YUH-61A. Oba stroje mali použiť rovnaké motory General Electric T700-GE-700 s výkonom 1 165 kW. Tie vybrala armáda v osobitnej súťaži a boli určené priamo pre program UTTAS. Prvýkrát v histórii vývoja vrtuľníkov armáda stanovila prísne požiadavky aj na balistickú ochranu dôležitých častí helikoptéry a odolnosť konštrukcie pri havárii. Také požiadavky sa neskôr stali štandardom.

Po 26 mesiacoch od zadania kontraktu, 17. októbra 1974, absolvoval YUH-60A prvý let. Konkurent vzlietol o mesiac neskôr. Obe spoločnosti „prešvihli“ náklady na vývoj, ale Boeing-Vertol minul o celú tretinu viac ako Sikorsky. Na jar 1976 sa začali dôkladné porovnávacie skúšky. Počas nich jeden z prototypov YUH-60A havaroval v zalesnenej oblasti vo Fort Campbell v Kentucky. Vo väčšine prípadov by to znamenalo vážnu ranu pre šancu uspieť v súťaži. Na predstaviteľoch armády však následky pádu zanechali veľký dojem. Nielenže posádka opustila stroj bez zranení, ale keď sa na mieste vymenili listy rotora, odleteli s vrtuľníkom naspäť na základňu a po minimálnych opravách pokračovali v testovacích letoch.

Deň pred Vianocami, 23. decembra 1976, armáda rozhodla o víťazovi súťaže. Stala sa ním firma Sikorsky, ktorá dostala

UH-60A má trojčlennú posádku (dvoch pilotov a strelca) a môže prepravovať 11 plne vyzbrojených vojakov. V prípade núdze prepraví až 20 ľudí. V podvese uvezie náklad až do hmotnosti 4 080 kg. Takto mohol prepravovať napríklad vozidlo Humvee, či húfnicu kalibru 105 mm. Maximálna rýchlosť dosahovala 262 km/h.

Prvý sériový stroj vzlietol 17. októbra 1978, presne štyri roky po prvom štarte prototypu. Do služby Black Hawk zaradili v júni 1979 v elitnej 101. výsadkovej divízi. Prvého bojového nasadenia sa dočkal v roku 1983 pri invázii na Grenadu. V roku 1989 sa Black Hawky zúčastnili na invázii do Panamy.

Výkony nového vrtuľníka, samozrejme, neušli pozornosti ani ďalších zložiek ozbrojených síl. Americké námorníctvo zaradilo do výzbroje svoju verziu SH-60B Seahawk. Na prvý pohľad je zmenená konfigurácia podvozka, stroje majú tiež odlišné vybavenie. Námorné stroje by pre vnútrozemské štáty nemuseli byť nijak zaujímavé, niektoré prvky ich vybavenia sa však použili aj pri nasledujúcich verziách „súchozemských“ strojov. Stalo sa tak už pri nasledujúcej verzii. Po tom, čo vzniklo približne 1 000 kusov UH-60A, prešla výroba v roku 1989 na zdokonalený model UH-60L. Ten dostal nové motory T700-GE-701C s výkonom 1 410 kW. Maximálna rýchlosť dosahuje 295 km/h. Zlepšený systém riadenia prevzal UH-60L práve z námorných SH-60B. Stroje tiež dostali rezače káblov pred hlavný rotor a nohy podvozka. Pribudli aj výmetnice klamných cieľov. Viaceré prvky sa spätne namontovali aj na staršie stroje a dnes sa UH-60A a UH-60L navonok nedajú prakticky rozoznať.

Bojové nasadenie

Rok 1991 znamenal pre Black Hawky účasť v dovtedy najväčšom konflikte. Hneď v prvý deň pozemnej vojny s Irakom, 24. februára 1991, sa Black Hawky podieľali na najväčšom vrtuľníkovom výsadku v dejinách. Zúčastnilo sa na ňom vyše 300 helikoptér.

Je prekvapujúce, že pri takom intenzívnom nasadení bolo počas celej vojny s Irakom iba päť strojov stratených s fatálnymi následkami. Tri z nich boli zničené pri nehodách za zníženej viditeľnosti v noci alebo v pieskovej búrke. Jeden z týchto prípadov stojí za pozornosť. Posádka Black Hawku stratila v prašnom prostredí vizuálny kontakt s terénom a pri miernom klesaní narazila do zeme rýchlosťou 160 km/h. Jeden neprípustný člen posádky pritom zahynul. Všetci ostatní boli pripútaní v sedačkách a náraz prežili bez vážnych zranení. Dva stroje boli v Iraku zostrelené. V jednom z týchto dvoch prípadov sa Black Hawk pokúšal zachrániť zostreleného pilota F-16 a AWACS ho nešťastnou náhodou naviedol priamo nad pozície irackej Republikánskej gardy so

silnou protiletadlovou obranou. Stroj sa zrútil a vybuchol po zásahoch z kanónov kalibru 23 a 57 mm.

Druhé nasadenie v Iraku bolo dlhšie a prinieslo viac strát. Od roku 2003 do roku 2010 tam americká armáda prišla o 14 strojov s fatálnymi následkami. Dva sa zrútili po vzájomnej kolízii, päť havarovalo v zlom počasí alebo za zníženej viditeľnosti. Jeden sa zrútil pre poruchu a štyri boli zasiahnuté strelbou zo zeme. V dvoch prípadoch nie je príčina známa. Opäť však stojí za zmienku, že približne polovicu týchto havárií prežila väčšina posádky, v piatich prípadoch dokonca zahynul iba jeden človek na palube.

Nasadenie v Afganistane trvá dlhšie, od roku 2002 prakticky až doteraz a Black Hawky tam operujú v náročnejších podmienkach v horskom teréne. Napriek tomu straty sú nižšie ako v Iraku.

Vari najznámejším konfliktom, v ktorom Black Hawky pôsobili, je občianska vojna v Somálsku. Vďaka filmu, ktorý o bojoch z roku 1993 nakrútil režisér Ridley Scott, sa tieto stroje dostali aj do povedomia širokej verejnosti. Žiaľ, už názov Black Hawk Down (Čierny jastrab zostrelený) povest' vrtuľníkov neprávom poškodzuje. Boje v Mogadišu poznamenala hneď na začiatku séria omylov a nešťastných náhod. V pokračujúcom chaose v boji proti presile somálskych milícií Black Hawky opäť osvedčili svoju základnú vlastnosť – odolnosť a ochranu posádky. Postupne boli štyri stroje zasiahnuté strelami z RPG-7. Dva sa napriek poškodeniu dokázali vrátiť na základňu, dva sa zrútili, ale priamo pri ich páde zahynuli iba dvaja členovia posádky. Ostatné americké straty má na svedomí pozemný boj so somálskymi milíciami.

Najnovšia verzia UH-60M

Na prelome storočí sa prvé vyrobené UH-60A začali blížiť k limitu svojej životnosti.

Preto začali prechádzať generálnymi opravami, pri ktorých tiež dochádza k montovaniu nových systémov a prestavbám na verziu UH-60L. Firma Sikorsky navrhla program prestavby všetkých starších helikoptér na novú verziu UH-60M. Tá má nové motory T700-GE-701D s výkonom 1 500 kW, nové listy rotora, a najmä digitálny „sklený“ kokpit so štyrmi veľkými farebnými displejmi. Má tiež najmodernejšie systémy vlastnej ochrany. Pôvodne získal Sikorsky v roku 2001 kontrakt na prestavbu vyše 1 200 vrtuľníkov na novú verziu. Ten však bol v roku 2005 zrušený a armáda sa rozhodla objednávať nové stroje UH-60M z výroby. Kým ich bude dostatočný počet, prechádza časť starších UH-60A programom, ktorý predĺži ich životnosť až do roku 2025.

Na vlastnú obranu môže Black Hawk niesť guľomety kalibru 7,62 mm v bočných oknách. Na bokoch trupu môže mať pylóny s vonkajšími závesníkmi. Ak na nich nesie prídavné nádrže, narastie dolet až na 2 130 km. Na závesníkoch však môže niesť aj neriadené rakety či riadené strely a kontajnery s kanónmi alebo guľometmi.

UH-60A, L a M sú základné armádne verzie. Viacero rôznych modelov používalo aj americké námorníctvo. To sa ich rozhodlo v súčasnosti obmedziť len na dve základné verzie – MH-60S pre transportné účely a MH-60R pre bojové úlohy. Ďalej existuje mnoho verzií špecializovaných na elektronický boj, veliteľské či zdravotnícke úlohy. Vlastné upravené stroje používajú aj špeciálne jednotky. Sikorsky ponúka vrtuľník aj na civilnom trhu pod označením S-70. Slúži ako hasičský či záchranársky. Civilné i vojenské verzie lietajú v troch desiatkach krajín.

Text: Miro Barič

Foto: US Army, US Navy, Sikorsky

Z Fínska cez Poľsko až na Slovensko

Po skončení studenej vojny sa vývoj obrnenej techniky ťažších kategórií prakticky zastavil. Základ výzbroje mnohých armád tak dodnes tvoria obrnence, ktoré vznikli pred viac ako 25 rokmi a za ten čas prešli iba väčšou či menšou modernizáciou. Jedinou výnimkou sú osemkolesové bojové vozidlá. V tejto kategórii vzniklo v poslednom období viacero nových typov.

Bojové vozidlá pechoty boli počas studenej vojny väčšinou pásové, aby dokázali držať krok s tankami aj v ťažšom teréne. Vozidlá v osemkolesovej konfigurácii síce nemajú v teréne až takú dobrú priechodnosť, ponúkajú však mnoho iných výhod. Sú menej nákladné, úspornejšie a majú lepšiu mobilitu na cestných komunikáciách. To, že nemajú pásový podvozok, im však vôbec nebráni vydať sa do terénu. Nové osemkolesové vozidlá využívajú najnovšie poznatky a technológie pri konštrukcii podvoz-

ka, ale aj v oblasti elektronickej výbavy a balistickej ochrany. V podmienkach súčasných asymetrických konfliktov je mimoriadne dôležitá ochrana posádky pred účinkami výbuchov nastrožených improvizovaných náloží (IED) a pred útokmi bojovníkov vyzbrojených pancierovými pástami (RPG).

Asi najznámejšími predstaviteľmi tejto kategórie sú americké vozidlá Stryker alebo nemecké Boxery. Vlastné moderné osemkolesové bojové vozidlá vyvinulo aj Francúzsko, Taliansko, Turecko, Saudská

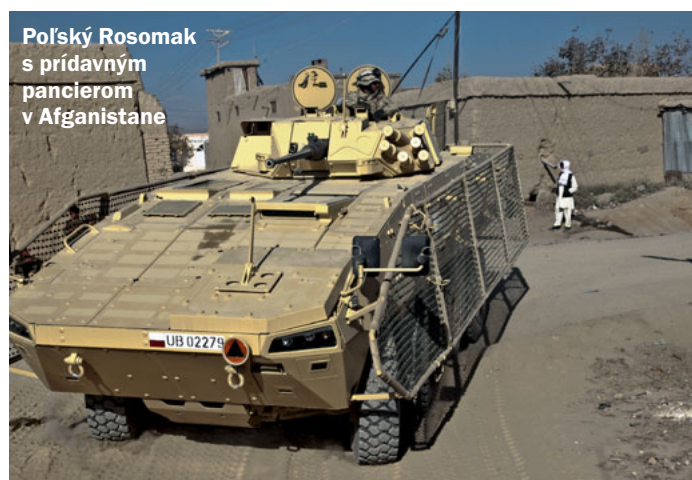
Arábia a ďalšie krajiny. Na májovej prehliadke v Moskve predstavilo aj Rusko svoju najnovšiu konštrukciu Bumerang.

Patria AMV

Medzi najrozšírenejšie osemkolky vo svete v súčasnosti patrí fínsky typ Patria AMV. Tieto tri písmená sú skratkou pre Armoured Modular Vehicle. Ako už názov naznačuje, vozidlo má modulárny dizajn, ktorý umožňuje bez problémov zabudovať na nezmenený podvozok rozličné veže a nadstavby. Patria AMV tak môže

Vozidlo Patria AMV sa objavilo aj na veľtrhoch na Slovensku

Poľský Rosomak s prídavným pancierom v Afganistane

pôsobiť v úlohe obrneného transportéra, bojového vozidla pechoty, veliteľského či sanitného vozidla, alebo v úlohe vozidla palebnej podpory s mínometmi či kanónmi veľkého kalibru.

Patria AMV má dĺžku 7,7 m, šírku 2,8 m a výšku 2,3 m (bez veže s výzbrojou). Hmotnosť sa v závislosti od verzie pohybuje od 16 do 27 ton. Vozidlo poháňa šesťvalcový turbodiesel Scania s výkonom 360 kW (490 koní). Maximálna rýchlosť prevyšuje 100 km/h. Vozidlo je obojživelné, vo vode dosahuje rýchlosť 10 km/h. Schopnosť plavby však nemajú všetky verzie.

Patria AMV môže mať namontovaný pancier rôznej odolnosti. Pri tej najvyššej úrovni balistickej ochrany môže pri streľbe z prednej polosféry odolať aj zásahom striel kalibru 30 mm. Sofistikovaný hydropneumatický podvozok s nezávislým zavesením kolies umožňuje veľmi dobrú pohyblivosť v teréne.

Spoločnosť Patria začala AMV vyvíjať v roku 1996, fínske ozbrojené sily prejavili oficiálny záujem v roku 1999 a prvý prototyp dokončili v novembri 2001. V roku 2003 si fínska armáda objednala sériovú výrobu. Vďaka svojim dobrým vlastnostiam si AMV získal viacerých zahraničných zákazníkov, ktorí ho objednali priamo od spoločnosti Patria alebo ho vyrábajú v licencií s rôznymi úpravami. Momentálne slúži v armádach siedmich štátov, ktoré si objednali spolu 1 825 kusov.

KTO Rosomak

Najväčším používateľom je Poľsko, ktoré má vo výzbroji viac ako 570 vozidiel. Ďalšie objednávky zdvihnú tento počet do roku 2019 až na 997 kusov. V Poľsku slúžia pod označením KTO Rosomak, pričom KTO je skratkou pre Kolowy Transporter Opancerzony. Vyrábajú ich v továrni WZM v Siemianow-

ciach Śląskich, ktorú nedávno premenovali na Rosomak S. A.

Poľské vozidlá mali byť oproti pôvodným fínskym výrazne odľahčené, a to aj čo sa týka panciera. Americké skúsenosti z Iraku však ukázali, že to nie je správna cesta a poľské vozidlá určené pre misiu v Afganistane nakoniec dostali rozsiahly prídavný pancier, ktorý sa tam plne osvedčil. Ale nepredbiehajme. Poľské ministerstvo obrany v decembri 2002 podpísalo kontrakt na 690 vozidiel Patria AMV s tým, že sa budú vyrábať v Poľsku. V októbri 2013 objednávku zvýšili až na 997 vozidiel.

Rosomaky v základnej verzii bojového vozidla pechoty sú vybavené vežou Oto Melara Hitfist-30P s kanónom kalibru 30 mm a guľometom 7,62 mm. Veža tiež nesie šesť vrhačov dymových granátov. Vo verzii obrneného transportéra Rosomak-1 nemá vežu, ale na strope bojového priestoru má namontovaný guľomet kalibru 12,7 mm alebo 40 mm granátomet. Rosomak-2 je určený na prepravu dvoch protitankových tímov s prenosnými raketami Spike. Poliaci tiež používajú sanitný Rosomak-WEM a veliteľský Rosomak-WDST. Ako odťahové a servisné vozidlo slúži Rosomak-WPT a na výcvik vodičov je určený Rosomak-NJ s dodatočnou kabínou pre inštruktora.

Poľská účasť v misii ISAF predstavovala najväčšie bojové nasadenie pre celú rodinu Patria AMV. Vozidlá, ktoré slúžili v Afganistane, dostali prídavný pancier, lepšie komunikačné a elektronické vybavenie, rezače káblov pred poklopmi vodiča a veliteľa a tiež kamery sledujúce priestor po bokoch a za vozidlom. Proti RPG namontovali na boky Rosomakov siete.

Do Afganistanu v roku 2007 najprv poslali 35 Rosomakov, neskôr tento počet zvýšili na 50. Postupne sa v krajine vystriedalo viac ako 100 poľských vozidiel, všetky prešli opí-

sanými úpravami. Okrem bojových vozidiel a obrnených transportérov slúžili v Afganistane aj sanitné verzie.

Rosomaky pri intenzívnom nasadení čelili množstvu útokov. Viackrát ich zasiahli streľbami z RPG-7 alebo sa stali obeťou výbuchu IED. Zakaždým dokázali ochrániť posádku. Prvý prípad úmrtia vojaka v Rosomaku sa stal až v roku 2009, keď sa po výbuchu silnej nálože jedno vozidlo prevrátilo. Na nešťastie, strelec vozidla práve sedel v otvorenom vežovom poklope a po prevrátení utrpel smrteľné zranenia. V prípade, že by sa nachádzal vnútri veže, s najväčšou pravdepodobnosťou by prežil ako vojaci vo všetkých predchádzajúcich prípadoch. Jeden z nich opísal pre časopis Polska Zbrojna vojak Bartolomiej Rosolowski. Od roku 2008 bol vodičom Rosomaka v 12. mechanizovanej brigáde a na misiách strávil 13 mesiacov. „Koncom novembra 2012 sme išli v konvoji na stretnutie s miestnym kmeňovým náčelníkom v provincii Ghazní. Vracali sme sa tou istou cestou po vlastných stopách, aby sme videli, či nám nastražili nejakú pascu. V dedine sme sa však zdržali tak dlho, že stihli položiť nálož presne do našej stopy a zamaskovať ju. IED vybuchla medzi prvým a druhým ľavým kolesom,“ spomínal Rosolowski na dramatický zážitok. „Obidve kolesá odtrhlo aj s ramenami nápravy. Výbuch bol taký silný, že odtrhol aj časti prídavného panciera a vyrazil poklop na strope,“ pokračoval poľský vojak. To bolo šťastie – tlaková vlna takto unikla von a posádke vozidla neublížila. „Skončilo sa to len modrinami a škrabancami. Do priestoru výsadku vypadli batérie, ale zostali visieť na kábloch, ktoré sú dosť hrubé,“ dodal Rosolowski.

Vojaci po výbuchu opustili vozidlo. Jeho veliteľ a vodič po porade usúdili, že môžu pokračovať v ceste. Po ošetrení povrchových zranení a po oprave batérií Rosomak išiel ďa-

lej. „Silno sa nakláňal a predkom ryl do asfaltu ryhy. Takto som došiel na základňu,“ povedal vojak Rosolowski. „Ihneď som ho poslal do opravy. Keď Rosomak stratí dve kolesá, treba vynaložiť viac sily na riadenie, ale dôjde do cieľa. Ak pri výbuchu stratíme brzdnú kvapalinu, máme iné spôsoby, ako vozidlo zastaviť. Ak sa rozbije prevodovka, máme ešte núdzovú. Ak zlyhajú batérie na elektrické otáčanie veže, máme ešte ručné otáčanie. Je to veľmi životaschopná konštrukcia,“ uzavrel Rosolowski.

Scipio

Poliaci ako prvý zahraničný odberateľ vozidiel AMV dostali od spoločnosti Patria právo ponúkať Rosomaky na export na určitých trhoch. Preto od roku 2014 poľský výrobca intenzívnejšie predstavuje svoje vozidlo aj na Slovensku a zároveň nadviazať spoluprácu so slovenskými firmami. Výsledkom je vozidlo Scipio, ktoré kombinuje podvozok Rosomaka s vežou Turra 30 vyvinutou na Slovensku.

Premiéri Poľska a Slovenska Ewa Kopaczová a Robert Fico podpísali 3. júla memorandum o spolupráci oboch krajín v oblasti obrany. Súčasťou spolupráce by mali byť dodávky vozidiel Scipio pre Ozbrojené sily SR, ktoré majú záujem o 66 kusov. Prvých 31 vozidiel by mohli dodať už v priebehu troch rokov. O konkrétnej zmluve sa začalo rokovať hneď po podpísaní memoranda.

Najviac viditeľnou zmenou oproti Rosomaku je práve spomínaná veža Turra 30. Slovenská spoločnosť EVPÚ, a. s., z Novej Dubnice ju pôvodne vyvinula pre použitie pri modernizácii vozidiel BVP-1 a BVP-2. Táto veža sa objavila aj na bojovom vozidle

IFV Šakal, čo je BVP-2 výrazne upravené slovenskými a českými firmami. Turra 30 je bezposádková veža vyzbrojená automatickým kanónom kalibru 30 mm a guľometom PKT kalibru 7,62 mm. Kanón je typu 2A42, čo je pôvodne sovietska zbraň pre BVP-2, na Slovensku sa vyrába v licencií. Pri malej kadencii má rýchlosť strelby 200-300 rán za minútu, pri veľkej kadencii vystrelí viac ako 550 rán za minútu. Veža nesie ešte dve odpaľovacie zariadenia pre protitankové raketové riadené strely Fagot alebo Konkurs. Súčasťou výbavy sú moderné pozorovacie a zameriavacie prístroje – televízna kamera, termovízia a laserový diaľkometer. Všetky prístroje sú integrované v bloku, ktorý je nezávisle stabilizovaný. Systém riadenia strelby využíva digitálny balistický počítač. Hmotnosť veže pri základnom opancierovaní je 1 500 kg.

Inštalácia ťažšej výzbroje a vybavenia zvýšila hmotnosť, ktorá pri Rosomakovi dosahuje 22 ton. To si vyžiadalo ďalšie úpravy trupu, aby zostala zachovaná schopnosť plávať. Scipio má na prednom a spodnom pancieri korby dodatočné platne na zvýšenie výtlaku. Medzi vrstvami prídavného panciera je špeciálna výstelka. Aj puzdrá s lodnými skrutkami, umiestnené vzadu po oboch bokoch vozidla, majú zmenenú konštrukciu. Pre lepšie obtekanie vodou odstránili schránku na náradie, ktorú má Rosomak na ľavej strane podvozka medzi tretím a štvrtým kolesom. Po všetkých týchto úpravách je Scipio oproti Rosomaku o 10 cm širší, ale mal by si zachovať schopnosť plávať až do hmotnosti 24 ton.

Text: Miroslav Barič
Foto: autor, MO SR

TURRA sa hlási

V stredoeurópskom priestore sa zrodil zaujímavý slovensko-poľský projekt s názvom SCIPIO. Predstavuje kombináciu kolesového bojového vozidla ROSOMAK s pohonom 8×8, so špičkovou protimínovou ochranou, rýchlosťou a najmä zvýšenou bezpečnosťou pre posádku, ktoré naši severní susedia úspešne vyrábajú podľa pôvodnej licencie fínskej firmy Patria a integrovaného diaľkovo ovládaného vežového kompletu TURRA 30 slovenskej spoločnosti EVPÚ Nová Dubnica.

Komplet disponuje 30 mm automatickým kanónom A242, spriahnutým s guľometom PKT kalibru 7,62 mm, protitankovými riadenými strelami Fagot/Konkurs a vrhačmi dymových granátov. Diaľkovo ovládaný vežový komplet TURRA 30 je určený pre integráciu na pásové a kolesové bojové vozidlá pechoty a je jedným z výsledkov projektu Šakal. Predstavuje špičkový výsledok

slovenského vývoja v oblasti domáceho obranného priemyslu.

Poľsko-slovenský projekt

Bojové obrnené vozidlo SCIPIO (nazvané podľa rímskeho patricijského rodu, ktorého zástupca Scipio Africanus porazil Hannibala v bitke pri Zame v roku 202 pred n. l.) je schopné prevádzky za každých klimatických podmienok. Poháňané výkonným motorom s celkovým výkonom 360 kW, automatickou 7-stupňovou prevodovkou, zaručuje vysoký stupeň mobility v každom type terénu. Univerzálnosť vozidla a možnosť nasadenia na akomkoľvek mieste na svete dokazuje aj rozsah prevádzkových teplôt od - 30 °C až do + 50 °C. S maximálnou rýchlosťou vozidla až 120 km/h a dojazdom 600 km, palebnou silou vežového kompletu z produkcie slovenskej spoločnosti EVPÚ, a. s., Nová Dubnica, môžeme hovoriť o maximálne efektívnom kolesovom bojovom vozidle. Určenom nielen na transport osôb, ale súčasne aj o účinnom prostriedku eliminácie pancierovaných pozemných alebo nízko letiacich cieľov. Integrovaný 30 mm kanón 2A4A s kadenciou až 660 výstrelov za minútu (spriahnutý s guľometom PKT kalibru 7,62 mm) umožňuje efektívnu likvidáciu cieľov do vzdialenosti 2 500 m a živej sily nepriateľa až na vzdialenosť 4 000 m.

SCIPIO dokáže aj vo vode vyvinúť rýchlosť plavby až 10 km/h.

Diaľkovo ovládaný vežový komplet TURRA 30, okrem presného diaľkového riadenia rýchlosti a polohy v horizontálnej a vertikálnej rovine pre zamierenie zbraní, zabezpečuje ich stabilizáciu, diaľkové ovládanie zbraní s príslušenstvom a taktiež pozorovanie a zamierenie prostredníctvom zabudovaného optoelektronického kontajnera. V horizontálnej rovine je polohovanie a stabilizácia jednotlivých systémov v rozsahu n 360°. Vo vertikálnej rovine v rozsahu od - 10° do + 75°. Optoelektronický kontajner obsahuje dennú vetvu (TV CCD kameru), nočnú chladenú termovíziu kameru a laserový diaľkomer, ktoré sú určené na denné a nočné pozorovanie, zamierenie zbraní, meranie vzdialenosti cieľa. Takto veľmi účinne prispieva k bezpečnosti posádky. Ovládací panel operátora umiestnený priamo v priestore vozidla určený na ovládanie jednotlivých systémov vežového kompletu je zložený z ovládacích rukovätí, ovládacieho panelu a monitoru operátora. Stupeň balistickej ochrany v základnej verzii je 1 podľa normy STANAG 4569.

Krok vpred

Práve slovenské a poľské ozbrojené sily by mali byť logicky hlavnými adresátmi pre využitie SCIPIA. Ved' najmä útvary

slovenských pozemných síl už dlhodobo pociťujú absenciu moderného kolesového bojového vozidla. Práve SCIPIO by im mohol výrazne pomôcť v ich modernizácii a získaní potrebných spôsobilostí, charakteristických pre armády začiatku 21. storočia. Vozidlo bolo predvedené v júni vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie (VTSÚ). V priebehu dynamických a streleckých ukážok sa predstavilo aj odbornej verejnosti. Ich cieľom bolo okrem iného preveriť spoluprácu veže TURRA 30 a jej systémov s vozidlom ROSOMAK. Vďaka vysokej miere mobility a celkovej nízkej hmotnosti vozidla je plne využiteľné aj na jazdu po bežných cestných komunikáciách. Okrem štandardného plnenia bojových úloh v ozbrojených silách vytvára nové možnosti nasadenia napríklad pri ochrane štátnej hranice a v zahraničných misiách a operáciách.

Spoločnosť EVPÚ, a. s., sa produktom TURRA 30 zaradila medzi špičkových svetových výrobcov vežových systémov. Na výrobu a subdodávkach komponentov v uvedenom slovensko-poľskom projekte sa budú podieľať aj mnohé iné slovenské štátne a súkromné spoločnosti. Najmä zo skupiny DMD Group

S využitím podkladov EVPÚ
pripravil Jozef Žiak
Foto: EVPÚ Nová Dubnica

PzH 2000 v Chorvátsku

Počas vojenskej prehliadky, ktorá sa v hlavnom meste Chorvátska Záhrebe konala 4. augusta pri príležitosti 20. výročia vojenskej operácie Oluja (Búrka), sa pred zrakom verejnosti po prvý raz prezentovala dvojica samohybných húfníc PzH 2000 (Panzerhaubitze 2000) nemeckej výroby vo farbách chorvátskych ozbrojených síl HV (Hrvatska Vojska). Predstavitelia Chorvátska a Nemecka podpísali kontrakt na dodanie 12 kusov samohybných húfníc PzH 2000 v Záhrebe 5. decembra 2014. V rámci kontraktu v hodnote 41 miliónov eur bude dodaných šesť vozidiel v roku 2015 a šesť vozidiel v roku 2016. Súčasťou kontraktu je výcvik obslúh, logistické zabezpečenie, inštalácia najnovšieho programového vybavenia, nový náter a nanesenia nových výsostných znakov. Ministerstvo obrany Chorvátskej republiky plánuje zaviesť samohybné húfnice PzH 2000 do operačnej služby od roku 2019. Prvú samohybnú húfnicu PzH 2000 prevzali chorvátske ozbrojené sily 29. júla 2015.

Text a foto: Miroslav Gyűřösi

Izraelská tajná zbraň

Izrael po troch desaťročiach priznal existenciu samohybného raketového stíhača tankov Pereh. Vyvinul ho v polovici 80. rokov, keď začal nahrádzať americké tanky M48 a M60 vlastnými obrnencami Merkava. Pereh vznikol na základe tanku Magach 5, čo bola izraelská úprava M48. Tank dostal novú veľkú vežu s maketou kanónu kalibru 105 mm. Skutočná výzbroj bola ukrytá vzadu vo výklenku veže. Tam, kde bežné tanky nesú muníciu pre kanón, Pereh má kontajner s 12 riadenými strelami Spike, zasunutý do veže. Nahor sa vysúva iba pri streľbe a nabíja sa cez odklopnú zadnú časť veže. Rakety Spike vyvinuli zhruba v rovnakom čase ako obrnený nosič. Prvé verzie v 80. rokoch mali dosah 2 500 m, neskôr stúpil na 4 000 m. V súčasnosti existujú aj verzie, ktoré dokážu zasiahnuť ciele mimo vizuálny dosah operátora na vzdialenosť 25 km. Operátor môže za minútu odpáliť všetky rakety Spike na 12 rôznych cieľov aj v režime „vystreľ a zabudni“. Nenápadné vozidlo sa hodí aj na stráženie nepokojných hraníc. Z pozície na kopci môže vidieť a zasiahnuť ciele kilometre ďaleko, hoci navonok vyzerá ako tank s omnoho menším dostrelom. Pereh sa za posledných 25 rokov zúčastnil na všetkých vojenských operáciách Izraela. Ak sa objavili jeho detailné zábery, zasiahli armádni cenzori. Až toto leto existenciu vozidla priznali.

Text: Miroslav Barič

Foto: IDF

Lockheed Martin kúpil Sikorského

Keď koncern United Technologies v marci ohlásil, že plánuje odčleniť alebo predať divíziu vrtuľníkov Sikorsky, objavilo sa hneď niekoľko záujemcov. Medzi najväčších patrili Boeing a Airbus, napokon však divíziu za deväť miliárd dolárov (8,29 miliardy eur) získal Lockheed Martin. Pre Lockheed Martin ide o najväčšiu akvizíciu za posledných 20 rokov, keď za 10 miliárd USD kúpil spoločnosť Martin Marietta Corporation. Sikorsky patrí k najväčším svetovým výrobcam vrtuľníkov a okrem známeho typu Black Hawk vyrába aj prezidentské helikoptéry s označením Marine One. Sikorsky zapadne do štruktúry Lockheedu, ktorý je hlavným dodávateľom primárnych zbraňových systémov pre jeho vrtuľníky. Transakcia, ktorej hodnota po zohľadnení daňových výhod dosiahne 7,1 miliardy USD, by sa mala zavŕšiť najneskôr začiatkom budúceho roka.

Výročie tragédie ponorky Kursk

Rusko si 12. augusta uctilo 118 obetí potopenia jadrovej ponorky Kursk spred 15 rokov. Pietne obrady sa konali v Murmansk, Petrohrade a ďalších mestách Ruskej federácie. K-141 Kursk bola moderná jadrová ponorka uvedená do služby v roku 1995, súčasť Severnej flotily ruského vojnového námorníctva. Operovala hlavne v oblastiach Severného ľadového oceánu. Strategická atómová ponorka mohla niesť 24 jadrových balistických striel. Počas námorného cvičenia v medzinárodných vodách Barentsovoho mora prišlo 12. augusta 2000 na Kursku k dvom mohutným výbuchom. Ponorka klesla na dno do hĺbky 108 m, približne 135 km od prístavu Severomorsk. Katastrofu neprežil nikto zo 118 členov posádky. K ponorke sa vydali ruské záchranné lode. Práce na záchrane sa ťahali niekoľko mesiacov až do novembra 2000. Po dlhom vyšetrowaní bola za príčinu skazy označená explózia cvičného torpéda, ktorá mala za následok reťazovú reakciu v torpédovej miestnosti. Prečo cvičné torpédo explodovalo, však nebolo nikdy objasnené. Operácia na vyzdvihnutie vraku stála približne osem miliónov dolárov, čo v tom čase bol rozpočet ruského ponorkového loďstva na celý rok.

Prichádza nový BUK

Rusko vyvíja raketový systém protivzdušnej obrany novej generácie, ktorý bude pokračovaním línie systému Buk. Projekt realizuje Vedeckovýskumný ústav presného strojárstva V. V. Tichomirova, ktorý je súčasťou zbrojárskeho koncernu Almaz-Antej. „Vedenie koncernu stanovilo úlohu vypracovať návrhy na ďalší vývoj protiletadlového systému Buk. Spoločne s koncernom predložíme tieto návrhy ministerstvu obrany,“ uviedol generálny riaditeľ vedeckovýskumného ústavu Jurij Belyj. Ruská armáda by už túto jeseň mohla dostať do výzbroje nové raketové systémy protivzdušnej obrany stredného doletu Buk-M3. Za najefektívnejší vo svojej triede je momentálne považovaný systém Buk-M2. Jeho vývoj dokončili v roku 1988; do sériovej výroby bol uvedený o 15 rokov neskôr.

Rusi demontujú z mistralov svoje systémy

Ruskí špecialisti demontujú z vrtuľníkových lodí triedy Mistral všetko ruské bojové vybavenie vrátane informačných, kontrolných, raketových a delostreleckých systémov. Informovala o tom agentúra TASS. Všetky ruské systémy sa vyberú a vrátia späť do Ruska. Týka sa to systémov, zbraní i hardvéru, ktorý je inštalovaný v týchto plavidlách. Zariadenia budú využité v plavidlách ruského vojnového námorníctva. Vladimir Putin a François Hollande sa dohodli na zrušení zmluvy o dodaní mistralov z roku 2011. Francúzsko zaplatí Rusku za nespĺnenú dohodu menej než 1,2 miliardy eur, ktoré pôvodne stanovovala zmluva. Francúzsky minister obrany Jean-Yves Le Drian to zdôvodnil tým, že lode neboli ešte dokončené a kontrakt bol pozastavený. Paríž od kontraktu odstúpil vlni v novembri.

Útek pred vojnou, koncentrák, oslobodenie

Azda podobné pocity, aké dnes zažívajú desaťtisíce utečencov pred vojnovými konfliktmi, prežívala v druhej polovici roka 1944 aj pani Gizela Kováčsová (89) rodáčka z maďarskej obce Nyíropazony, ktorá dnes žije v jednom z domovov pre seniorov v Senci.

Mali pár dní po svadbe a spolu s manželom, dolnozemským Slovákom Zoltánom Kováčsom, utekali pred blížiacim sa frontom. No nielen to. Zoltán, ktorý v tom období dovŕšil 18 rokov a pracoval ako telegrafista na železničnej stanici v Nyírehygáze, sa rozhodol ignorovať povolávací rozkaz do armády fašistického Maďarska.

Na hraniciach smrti

„Boli sme úteku s jediným cieľom zachrániť si život, no v meste Szombathely nás začiatkom novembra 1944 zaistila nemecká hliadka.“ Transportovali ich do pracovného zajateckého lágra v Berlíne. „Tam ktosi vyhlásil, že nejakí Kováčsovci sú Židia. Aj keď sme to neboli my, poslali nás do židovského koncentračného tábora v Terezíne,“ uviedla. Presun do Terezína im paradoxne zachránil život, pretože, ako sa neskôr dozvedela, v bojoch o Berlín bol ich predchádzajúci tábor zbombardovaný. „No hneď ako nás pri príchode do Terezína rozdeľovali a manžel ma chcel na rozlúčku pobožkať, strašne ho pred mojimi očami zbili,“ dodala. Od 3. februára až do oslobodenia tábora začiatkom mája 1945 ho nevidela. „Ja som bola tiež v strašnom stave. No keď utiekli nemecké

stráže, usilovala som sa manžela nájsť. V zúfalej nádeji som prehľadávala barak po baraku. Nakoniec som našla na prični nahého nehybne ležiaceho a na kosť vychudnutého muža, ktorý bol takmer bez života. Manžela som spoznala len podľa jeho očí...“ spomenula so slzami v očiach. Až koncom júna 1945, po manželovom zotavení, mohli odísť domov. V roku 1948 sa v rámci vtedajšej dvojstrannej repatriácie obyvateľov presťahovali na Slovensko. bývali v Leviciach a od roku 1967 v Bratislave. Pani Kováčsová, ktorá pracovala ako účtovníčka, je od roku 2004 vdova a teší sa z dvoch dcér, vnukov aj pravnukov.

Každý si zaslúži úctu

Aj pani Gizela Kováčsová bola ako bývalá väzenkyňa koncentračného tábora vyznamenaná Pamätnou medailou k 70. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny. Túto vojenskú medailu vlani zriadil a svojím rozkazom udeľuje minister obrany SR Martin Glváč. V jeho mene ju pani Kováčsovej odovzdal vedúci oddelenia vojnových veteránov sekcie ľudských zdrojov MO SR Miroslav Klimek, plukovník v zálohe a účastník mierových operácií. „Na vojnu nikdy nespomínam, ani nepozerám žiadne vojnové

filmy, no je pekné a vážim si, že ste si na mňa spomenuli a že ste ma vôbec našli,“ povedala stále čulá dáma. „Pamätných medailí k 70. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny už bolo udelených približne dvetisíc. Predovšetkým žijúcim slovenským veteránom, predstaviteľom vypálených obcí, veteránom zo zahraničia, vážnom koncentračných táborov či tým, ktorí sa výrazne podieľajú na podpore odkazu protifašistického odboja,“ ozrejmil M. Klimek. Dodal, že vlani i v priebehu tohto roka ich udeľovali na slávnostných zhromaždeniach vo viacerých slovenských mestách najmä v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov a miestnymi samosprávami aj vojenskými posádkami. No napriek spolupráci s príslušnými inštitúciami bolo definovať a vyhľadať každého žijúceho veterána mimoriadne náročné. „Preto všetkým, o ktorých ešte v roku 70. výročia víťazstva nad fašizmom hoci aj dodatočne získame potrebné informácie, odovzdáme medailu najradšej osobne a len ak to už nebude možné, tak prostredníctvom ich príbuzných. Je to náš záväzok a takto chceme každému jednému preukázať našu úctu,“ uzavrel Miroslav Klimek.

Text a foto: Pavol Vitko

Slávne bitky
histórie

Nagyharsány a Zenta

V októbri 1683 pri Viedni kresťanská koalícia porazila osmanské vojsko veľkovezíra Kara Mustafu a jeho zvyšky ustúpili na juhovýchod. Turecká hrozba však trvala naďalej. V rokoch 1687 a 1697 sa pri Nagyharsány a Zente odohrali dve ďalšie veľké bitky a až tá posledná ukončila 300 rokov trvajúce výboje Turkov do strednej a juhovýchodnej Európy.

Istanbul sa nevzdával ľahko

Veľkovezír Kara Mustafa Paša za zlyhanie pri Viedni zaplatil životom. V decembri 1683 ho v Belehrade janičiari na rozkaz sultána Mehmeda IV. uškrtili a jeho hlavu poslali panovníkovi do Istanbulu. Turci vtedy už tušili, že v strednej Európe ich nečaká nič dobré, ale ustupovali z Uhorska veľmi neochotne. Významnú pevnosť Nové Zámky držali ešte dva roky a

niekdajšie sídelné mesto uhorských kráľov Budín opustili až po 6-týždňovej urputnej bitke v roku 1686.

Rímsko-nemecký cisár Leopold I. Habsburský však už nemienil pustiť šancu z rúk a tlačil na moslimov ďalej, až ich v auguste 1687 prinútil k ďalšej z rozhodujúcich bitiek severne od rieky Dráva pri dedine Nagy-harsány, vzdialenej asi 40 kilometrov od tragického Moháča. Aj preto sa toto stretnutie často nazýva „druhou bitkou pri Moháči“, ktorá vraj odčinila ťažkú porážku uhorského vojska od Turkov v roku 1526. Osmani sa ale ani po „druhom Moháči“ nevzdali a v snahe opäť získať stratené územie v Uhorsku a Sedmohradsku po čase zaútočili znova. V septembri 1697 však pri Zente na rieke Tisa utrpeli jednu z najväčších porážok vo svojej histórii.

Vojvodcovia a ich vojská

Vojsko sultána Mehmeda IV. pri Nagy-harsányi viedol veľkovezír Sari Sulejman Paša.

Bitka pri Zente

Narodil sa v Bosne a možno ani nebol „čistokrvný“ Turek, pretože jeho prídomok Sari v turečtine značí „svetlovlasý“. Po porážke pri Budíne (1686), ktorú mu sultán ešte odpustil, sa chcel pri Nagy-harsányi rehabilitovať, ale sklamal znovu. To už sultán Mehmed IV. netoleroval, degradoval ho a koncom roka 1687 dal stať. Pri Zente (1697), pod osobným dozorom sultána Mustafu II. Ghaziho, Mehmedovho syna, velil Turkom veľkovezír Elmas Muhammad Paša. V prehranej bitke padol, takže poprave, ktorá by ho určite čaka-
kala, sa vyhovel.

Vojvoda
Maximilián II.
Emanuel

Pri Nagyvarsány habsburským vojskám velil vojvoda Karol V. Lotrinský, jeden z víťazov od Viedne, a bavorský kurfirst vojvoda Maximilián II. Emanuel, ktorému neskôr pri Belehrade (1688) podľa farby odevu dali prezývku „Modrý kurfirst“. Pri Nagyvarsány ako veliteľ jazdy zažil generál princ Eugen Savojský, pôvodom Francúz, neskôr habsburský generálissimus a jeden z najväčších protitureckých vojvodcov konca 17. a začiatku 18. storočia. Pri Zente bol už hlavným veliteľom habsburských vojsk a uštedril Turkom zdrvivú porážku.

Zbrane, zbroj a taktika

Od oslobodenia Viedne po bitku pri Nagyvarsány a Zente sa na zbraniach a zbroji európskych vojsk veľa nezmenilo a v armáde konzervatívnej Osmanskej ríše bol pokrok ešte pomalší. Habsburskí pešiaci stále používali halapartne, ľahšie partyzány (dôstojnícke verzie halapartní), dvojsečné rapiere, kordy a jednosečné šable a tesáky. Jazdci – ťažkí kyrysníci i ľahkí husári – boli okrem mečov a šablí vyzbrojení i jazdeckými kopijami. Do výzbroje pechoty i jazdy už štandardne patrili ručné palné zbrane – kresadlové pištole a pušky, pričom pešiaci mali dlhšie ručnice, do ústia hlavni ktorých po výstrele zaskrákávali tzv. zátkový bodák, jazdci zasa kratšie a ľahšie karabíny. Kresadlovými pištoľami a puškami nižšej kvality popri chladných zbraniach (kopije a šable) disponovali i tureckí pešiaci a jazdci, ale v ich výzbroji sa ešte často objavovali aj reflexné luky.

Zbroj v podobe kyrysov na konci 17. storočia nosili iba príslušníci ťažkej európskej a tureckej jazdy (kyrysníci, poľskí „okridlení“ husári a sipahiovia) a velitelia pechoty, hoci panovníci a vojvodcovia tej doby sa radi nechávali vyobrazovať v honosných plátových brneniach, aké sa už nepoužívali najmenej sto rokov.

Európska ťažká jazda stále používala taktiku karakola, pri ktorej postupujúci krokom prvý rad jazdcov vystrelil z karabín salvu, presunul sa dozadu nabiť zbrane a následne páľil ďalší rad. A tak postupne až do priameho stretu, kedy už jazdci použili pištoly nesené v sedlových puzdrách a chladné zbrane. Turci na takýto boj nemali „nervy“ a ich ťažkí sipahiovia útočili v líniiach v cvale s napriahnutými kopijami ako za rytierskych čias, pričom z bokov ich podporovala ľahká jazda.

Európska pechota už opustila taktiku veľkých formácií zvaných tercia, účinnú v tridsaťročnej vojne, a prešla na systém boja menších jednotiek – praporov (bataliónov), ktoré boli schopné manévrovať oveľa rých-

lejšie. Turci takú taktiku neovládali a hnali svoju pechotu do útoku v širokých líniiach v niekoľkých radoch, takže takmer vždy, i v prípade víťazstiev, utrpeli obrovské straty.

Nagyvarsány

Pomer síl v tejto bitke, ktorá sa udiala 12. augusta 1687, bol asi 50 000 ku 60 000 mužom v prospech Turkov. Cisárske oddiely (30 000 pešiakov a 20 000 jazdcov), rozmiestnené v dvoch líniiach rovnobežne s

riekou Drávou a cestou Moháč – Siklós, sa zľava opreli o močaristý prítok Drávy a sprava o horu Harsány. V prvej línii mali 34 bataliónov pechoty a 79 eskadrón jazdy, v druhej 13 bataliónov a 63 eskadrón. Keďže terén bol neprehľadný, vojvoda Lotrinský nariadil svojmu pravému krídlu, aby začalo postupovať vpred po úbočí hory Harsány. Oproti čakajúci veľkovežir Sulejman to vyhodnotil ako chybu nepriateľa, ktorá oslabil jeho zostavu, a vrhol proti ľavému krídlu cisárskych vojsk 8 000 ťažkých sipahiov s úlohou prebiť sa až do chrbta druhej cisárskej línii. Cisárska pechota však sipahiov odrazila a vzápätí vojvoda Lotrinský zdvihol stred cisárskej zostavy, v ktorom boli štyri pešie regimenty (Serényiho, Steinaua, Auerspurga a Staremberga), a prerazil až do tureckých zákopov. Súbežne s

Najväčší habsburský „turkobiliec“ princ Eugen Savojský

tým pravé krídlo cisárskych vojsk zostúpilo z úbočia hory Harsány na Siklósku rovinu a napadlo Osmanov z boku a od chrbta, čo spečatilo ich porážku.

V bitke pri Nagyvarsány padlo 15 až 18 000 cisárskych vojakov, ale až 40 000 Turkov, teda dve tretiny ich armády! Nečudo, že sultán zatúžil po hlave nešťastného veľkovežira a aj mu ju vzal.

Zenta

Začiatkom septembra 1697 vyrazil sultán Mustafa II. Ghazi s armádou asi 100 000 mužov popri Dunaji na sever. Princ Eugen

Savojský s vojskom, ktoré malo iba 50 000 vojakov, ho čakal pri Petrovaradíne. Pri sútoku Dunaja a Tisy však Turci zmenili smer a vydali sa k Zente, kde chceli prebrodiť Tisu a vpadnúť do Sedmohradska. Princ Savojský sa o tom dozvedel až v poslednej chvíli od zajatého vysokého tureckého dôstojníka. Okamžite vyrazil na rýchly pochod popri Dunaji a 11. septembra 1697 asi dva kilometre od Zenty zaskočil Turkov pri prechode Tisy v tej najhoršej situácii. Ich jazda už bola na druhom brehu, ale delostrelectvo sa práve brodilo a pechota ešte stála na západnom brehu. Keď na ňu princ udel, nezmohla sa na vážnejší odpor a skončila v

Turecká ľahká jazda od Nagyvarsány

rieke – kto nepadol v boji, väčšinou sa utopil a len málo Turkom sa podarilo dostať na druhý breh.

Princ Savojský stratil asi 500 mužov, ale Turci mali až 30 000 mŕtvych. Síce menej ako pri Nagyvarsány, ale ich porážka bola vážnejšia, pretože zachránení pešiaci prišli v rieke o zbrane a boli demoralizovaní. Okrem sultánovho stanu, háremu, pokladnice, pečate a ďalších cenností víťazi ukoristili aj celé turecké poľné delostrelectvo a ako-tak bojaschopná zostala len jazda, čo však nestačilo. Princ Savojský hneď nato vpadol do Bosny, vypálil Sarajevo a prinútil Turkov rokovať.

Epilóg

Dva mesiace trvajúce mierové rokovania, ktoré sa po prvý raz v dejinách konali za okrúhlym stolom, aby sa zdôraznila rovnosť medzi účastníkmi, zavŕšil 26. januára 1699 tzv. Karlovecký mier. Táto zmluva, ktorú zástupcovia Osmanskej ríše a Svätej ligy (Rímsko-nemecká ríša, Benátky, Poľsko a Rusko) podpísali v meste Sremski Karlovci v dnešnej Vojvodine na dvadsať rokov, vymedzila nové hranice medzi Osmanmi a ich susedmi, samozrejme, v neprospech Turkov. Potvrdila úpadok Osmanskej ríše a dominantné postavenie habsburskej Rímsko-nemeckej ríše v strednej Európe.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Kybernetizácia operačného prostredia

Kybernetický zločin a kybernetická bezpečnosť

Škody spôsobené kybernetickou kriminalitou narastajú, a tak na strategickej úrovni získava význam kybernetická bezpečnosť, ktorú popri tých tradičných už dnes považujeme za ďalší plnohodnotný sektor bezpečnosti.

Kybernetická kriminalita

Niekedy sa tiež nazýva počítačová či internetová kriminalita. Jej rozsah je veľký a neustále sa meniaci, tak ako sa neustále mení a rozvíja kybernetický priestor. Kybernetická kriminalita vznikla a existuje preto, lebo mnoho základných ľudských a spoločenských činností a aktív sa prenieslo do kybernetického sveta, ako sú napríklad bankovníctvo, logistika, doprava, obsluha a servis kritickéj infraštruktúry a domácností, identita a osobné údaje ľudí, sociálne väzby medzi ľuďmi, ale aj ich majetok či prístup k nemu.

Vznikli virtuálne meny (najznámejšia je bitcoin), nosíme so sebou čoraz menej peňazí a platby pribiehajú bezhotovostne, ľudia sa identifikujú bez fyzického kontaktu, kontrola domácnosti či zariadení a infraštruktúry firiem je tiež bez fyzického kontaktu. Naše citlivé osobné údaje, intímne zážitky a obrazové spomienky (aj tie, ktorými sa nechceme chváliť a môžu nám ublížiť) už dnes nenosíme len v peňaženke niekde v zadnom vrecku, či neuchovávame doma v tajnej zásuvke na mediálnom nosiči, ale sú často uskladnené v kybernetickom priestore (paradoxne máme ešte aj pocit bezpečia, že nám ich neukradne domový zlodziej počas dovolenky). Tým, že ich držíme v kybernetickom priestore, stratili sme do určitej miery aj priamu fyzickú kontrolu, komu ich ukážeme a komu nie.

Spolu s týmito zmenami sme konfrontovaní aj s novými druhmi kriminality. Informácie o nás samých zverujeme rôznym spoločnostiam a skupinám (aj prostredníctvom tzv. cloudových aplikácií), ktoré takéto údaje a informácie uchovávajú. Úroveň ochrany dát však často nebýva dostatočná, údaje sa stávajú predmetom obchodovania, v lepšom prípade len na účely marketingu. V horšom užívateľovi ukradnú identitu alebo ho kyberneticky vydierajú (tzv. webcam blackmail – vydieranie prostredníctvom nahratých záberov z webovej kamery). V ešte horšom prípade dochádza až ku kybernetickému sexuálnemu zneužívaniu (cyber sextortion – nefyzická forma sexuálneho zneužívania).

Sociálne inžinierstvo

Sociálne inžinierstvo je netechnická forma prelomenia bezpečnostných postupov a opatrení založených na schopnosti ovplyvňovania a manipulácie ľudí. Zneužíva ľudský faktor a jeho možné zlyhanie. Cieľom sociálneho inžinierstva je získať citlivé a dôverné informácie na ďalšie použitie. Metódu sociálneho inžinierstva používajú viac aj menej technicky zdatní jednotlivci, rôzne kriminálne zoskupenia, ale aj kybernetické jednotky štátov na získanie prístupov a citlivých dát. V klasifikácii spektra kybernetických

operácií (vojenský pohľad) sociálne inžinierstvo patrí do tzv. umožňujúcich kybernetických operácií (budeme sa im venovať v samostatnej časti). Sociálne inžinierstvo využíva nepozornosť užívateľov internetu, ich lenivosť (napr. meniť heslá, či používanie tých istých hesiel pre všetky svoje prístupy), psychologické hry, manipuláciu, vyhružky a dokonca vydieranie. Sociálne inžinierstvo môže byť pasívne a aktívne.

Threshing a phishing

Pasívne prebieha napríklad zberom verejne dostupných informácií z verejne dostupných aplikácií ako prehľadávač Google, Facebook, Twitter, Instagram. Ale aj zberom informácií z odpadkových košov (trashing), kde sú často údaje a dáta z tlačенých dokumentov firiem, organizácií a osôb. Aktívne sociálne inžinierstvo sa často realizuje prostredníctvom techniky nazývanej phishing. Tá sa realizuje pomocou podvodných emailov a webových stránok, ktoré nápadne pripomínajú tie originálne. Užívatelia v omyle a najmä z nepozornosti do nich vpisujú svoje užívateľské mená a heslá. Phishing využíva tiež rozosielanie emailov, ktoré sú na prvý pohľad zo známych adries alebo skôr od známych mien, ale majú v sebe škodlivý kód (malvér), ktorý sa inštaluje po otvorení prílohy a často aj napriek tomu, že počítač má kvalitný antivírusový program, je to totiž voľa užívateľa, ktorý to umožní. Phishing môže byť doplnený aj o telefonický kontakt, prostredníctvom ktorého dochádza k manipulácii (vydávanie sa za pracovníka banky, či úradu).

Baiting

Baiting je nastraženie infikovaného fyzického či dátového média (smartfón, USB disk, DVD a iné) na mieste, ktoré obeť často navštevuje a je vysoký predpoklad, že ho tam nájde. Veď kto by odolal nájdenému zánovnému smartfónu či USB kľúču s označením „mzdy a odmeny“. Takto nastražené, a najmä infikované médium po pripojení do siete infikuje sieť alebo osobný počítač, do ktorých sa nainštaluje škodlivý kód. Tým získava útočník používajúci baiting prístup a dáta v požadovanej sieti a počítačoch. Ak je použitý vírus, ktorý už bol zaznamenaný, potom antivírusový program má šancu ho zachytiť, zastaviť jeho šírenie a činnosť, lenže ak ide o upravený vírus, či o špeciálne vytvorený nový vírus, tak program je takmer neúčinný.

Watering holes

Technika watering holes je použitie dôveryhodnej webovej stránky na infikovanie počítača obeť. Ide o technicky náročnejšiu formu sociálneho inžinierstva, pri ktorej sú potrebné podrobnejšie poznatky na kompromitáciu dôveryhodnej webovej stránky, o ktorej sa predpokladá, že ju obeť často navštevuje. Po zistení záujmov

obete (stránky o motorizme, rybách, cyklistike a iné), útočník identifikuje zraniteľnosť týchto stránok a ich servera a vloží do nich škodlivý kód, prostredníctvom ktorého sa infikuje počítač obete (nákaza prebieha prostredníctvom tzv. „drive-by download“). Táto technika sa používa pre masívne získavanie obetí, a teda masívny zber dát od nich.

Pharming

Pharming je podobná technika ako watering holes. Útočník navedie svoju obeť na napodobeninu stránky, na ktorej sa obeť zväčša prihlasuje. To vykoná za pomoci tzv. host súborov, čiže vykoná zmeny na tzv. DNS serveri, ktorý zodpovedá za prihlásenie počítača (vyhľadanie stránky prehliadačom). Takto presmerovaný užívateľ vpisuje svoje citlivé údaje do napodobeniny originálnej stránky. Táto technika sa často používa na okrádanie prostredníctvom internetbankingu.

Pretexting

Pri pretextingu ide o techniku, keď útočník vytvorí osobitne pripravený scenár takpovediac šitý na mieru obete s cieľom, aby sama obeť kontaktovala či vyhľadala útočníka a jeho aplikácie v kybernetickom priestore. Zväčša ide o veľmi dobre prepracovanú psychickú manipuláciu obete, pri ktorej obeť, uvedená do omylu je presvedčená, že svojím konaním môže niekomu pomôcť či zabrániť škodám. V tomto momente obeť kontaktuje prostredníctvom telefónu či internetu útočníka, čím sa vytvára pozitívny a dôveryhodný vzťah medzi obeťou a útočníkom, z ktorého jasne vyplýva, že pomoc hľadá obeť (sama vyhľadala útočníka). Potom je už len otázkou času, ako útočník zneužije dôveru obete a získa citlivé dáta a informácie (áno, táto technika sa vyžíva aj mimo kybernetického priestoru, no aj v ňom funguje účinne). Táto technika sa uplatňuje pri získavaní veľmi dôležitých dát a informácií.

Kybernetická bezpečnosť

Často mylne zaznieva, že ochranu voči hrozbám pochádzajúcim z kybernetického priestoru poskytuje ky-

bernetická obrana. Nie celkom. Vojenský pohľad klasifikuje kybernetickú obranu ako spôsobilosť, ktorá zabezpečuje ochranu voči kybernetickým hrozbám, teda ako jednu zo spôsobilostí v rámci širšieho spektra kybernetických spôsobilostí (operácií). Širší, komplexnejší a často aj strategický pohľad na ochranu voči hrozbám pochádzajúcim z kybernetického priestoru poskytuje kybernetická bezpečnosť (niekedy nie celkom správne nazývaná „informačná bezpečnosť“). Považuje sa dnes za osobitný a nový, rýchlo rozvíjajúci sa sektor bezpečnosti, ktorý vygenerovala potreba regulovať kybernetický priestor, brániť sa a čeliť novým kybernetickým hrozbám na úrovni jednotlivca, ale aj celých štátov (národná bezpečnosť).

Slovníky uvádzajú, že kybernetická bezpečnosť je súbor opatrení primárne prijímaných na účel ochrany počítačov a počítačových systémov (sietí, internetu) voči neoprávnenému prístupu alebo útoku. Ale ani to už nie je celkom aktuálne. Problematika kybernetickej bezpečnosti má dnes širší záber a nemá len jednu ustálenú univerzálnu definíciu. Dá sa povedať, že sa postupne vyvinula (vyvíja sa) z technickej disciplíny na strategický koncept. Pribudli požiadavky, či skôr zložky kybernetickej bezpečnosti, ktoré hovoria o koordinovanom úsilí pri jej uplatňovaní, informačnej bezpečnosti (nadradená zložka bezpečnosti ku kybernetickej bezpečnosti, kybernetická bezpečnosť je jednou z jej súčastí), sieťovej bezpečnosti, krízovom plánovaní pri napadnutí a zneužití kybernetického priestoru a napokon vzdelávaní a správnom používaní kybernetického priestoru.

Záver

To, čo dnes uverejníme na sociálnej sieti, môže ktokoľvek nájsť a zneužiť aj o päť, či desať rokov. Strácame zábrany pred kybernetickým priestorom. Zabúdame sa pri pohybe v ňom chrániť, dobrovoľne zverejňujeme osobné (intímne) dáta a informácie na sociálnych sieťach bez zamyslenia, či nie sú zneužiteľné voči nám, našej rodine, organizácii a spoločnosti, v ktorej pracujeme.

V sektore kybernetickej bezpečnosti je dnes slabým miestom to, že ju budujeme a vnímame najmä voči dnes poznaným hrozbám, lenže tie najväčšie hrozby, ktoré kybernetický priestor môže priniesť každý deň, sú s veľkou pravdepodobnosťou skôr z kategórie tých doposiaľ nepoznaných, no napriek tomu existujúcich. Že je to tak, prezrádza analýza niektorých rozpočtov armád vyspelých krajín a konkrétne sumy, čo niektoré štáty vynakladajú na rozvoj svojich kybernetických vojenských spôsobilostí, sa pohybujú v miliardách dolárov či eur a násobne rastú z roka na rok.

Text: mjr. Milan Hanko

Inštitút obranných a bezpečnostných štúdií AOS

Ilustrácia: Infosecinstitute

Čo nového u ženistov

Do našich útvarov a zariadení postupne prichádza moderná vojenská technika, ktorá v mnohých prípadoch nahrádza už morálne a technicky opotrebovanú a zastaranú. Často využívanú niekoľko desaťročí. Vojaci a ich velitelia tento trend vítajú a na novú, modernejšiu techniku a zbrane sa tešia. Z ich pohľadu a potrieb útvarov by privítali, keby celý proces modernizácie prebiehal ešte rýchlejšie.

Inak to nie je ani v seredskom ženijnom prápore. Jeho veliteľ podplukovník Ladislav Kisel je rád, že postupne sa obmieňa technika, najmä automobilová, aj v jeho útware.

Dve strany mince

„Okrem iného to prináša aj zníženie nákladov na prevádzku a údržbu techniky. K našej plnej spokojnosti treba dotiahnuť systém finančného zabezpečenia údržby a kontrol novej techniky. Aby sa nám nestávalo ako teraz, že časť musí nečinne stáť, lebo nie sú financie na jej kontrolu a ošetrovanie,“ pripomína veliteľ útvaru aj druhú stranu mince.

V ženijnom prápore podľa podplukovníka Kisela postupne dostávajú nákladné automobily Aktisy, ktoré nahradili staré „vétriesky“ (pravda, nie v teréne). Dostali aj novú tatrovku sedmičkového radu, moderné kolesové nakladače Volvo. Tie nahradili zastarané kolesové nakladače KN 251. Majú aj nové rýpadlo JCB na traktorovom podvozku, ktoré v mnohom nahrádza automobilové rýpadlo UDS. A automobily Land Rover postupne nahrádzajú uazy.

Desiatnik Anton Slezák je medzi vodičmi a strojníkmi najskúsenejší. V ozbrojených silách pôsobí už 16 rokov a má 54 rokov. Základnú vojenskú službu začínal práve v Seredi, v kurze ako strojník buldozéra a pokračoval v nej v Píferove. Do ozbrojených síl sa po rokoch v civile dostal v roku 1993. Vtedy pôsobil rok a pol v misii OSN UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie. Potom po krátkej prestávke v civile sa znova vrátil do armády a plnil úlohy v rámci misie OSN UNMEE v Eritrei. Odvtedy už zostal v ozbrojených silách. Svoju zahraničnú anabázu zavŕšil v operácii ISAF v Afganistane.

Chodiaca kronika

Získané bohaté skúsenosti z pôsobenia doma i v zahraničných operáciách odovzdáva svojim mladším kolegom. Jeho rukami prešlo množstvo ženijnej techniky. Od rôznych druhov buldozérov až po kolesové nakladače. Dlhé roky pracoval s kolesovým nakladačom UNC – 251. „Bol to dobrý a výkonný stroj. No za tie roky už zastaral. V súčasnosti mám nový nakladač Volvo. Je výkonnejší, pohyblivejší. No najmä podmienky pre prácu vodiča – strojníka sa nedajú porovnať. Predtým som bol pri práci celý ohuľaný, v lete doslova uvarený. S Volvom sa dá robiť bez väčších problémov aj v horúčavách. Kabína je klimatizovaná, priestrannejšia. Stroj je varia-

bilnejší. Má k dispozícii aj nakladacie vidly na prekladanie paliet. Volvo má univerzálnu lyžicu. Môže rýpať, urovnávať terén aj nakladať,“ chváli svoju novú techniku desiatnik Slezák. Vzápätí trochu smutne dodáva, že v súčasnosti (začiatok augusta) je Volvo pre nedostatok financií na údržbu a servis odstavené...

Slobodník Štefan Cerovský má na rozdiel od staršieho kolegu menšie skúsenosti z pôsobenia v ozbrojených silách. Profesionálnym vojakom je 6 rokov. Ešte ako vojak základnej služby začínal v Martine ako vodič BVP. Potom v civile jazdil na kamiónoch (najmä značky MAN), pracoval aj vo Veľkej Británii. Po príchode k ženijnému práporu postupne vyskúšal najskôr staré „vétriesky“, neskôr tatrovky. Najmä T-815. V súčasnosti jazdí na modernej tatrovke sedmičkového radu. Spomína na starú Pragu V3S. „V teréne bola dobrá. Ale podmienky pre vodiča boli otrasné. Veľa hluku, prachu, chýbal posilňovač riadenia. Na dnešné podmienky dopravy bola pomalá. Na cestách sa za nami tvorili dlhé kolóny. Preto aj môj prechod k Tatre 815 bol prechodom k lepšiemu. Hoci v porovnaní s MAN-om, na ktorom som jazdil v civile, to tiež nebolo nič extra. Najviac mi chýbala klimatizácia. V porovnaní s tým je sedmičkový rad Tatry kvalitatívne iný. Má klimatizáciu, dobre vybavenú kabínu, je bezpečná. Po 100 kilometroch prejazdených na PV3S, ale aj na starej T-815 som bol ohučaný, uvarený, narobený a modlil som sa, aby sa zasa niečo nepokazilo. S touto novou tatrovkou je to paráda,“ konštatuje slobodník Cerovský.

Jazdí aj na Aktisoch. Pre vodiča je to podľa neho dobré vozidlo (vychádza zo svojej predlohy MAN-u), ale nie je to auto do terénu... Aj jeho trápi, že nie sú peniaze na kontroly a prehliadky novej techniky v servisoch a tak vyťahujú staré vétriesky.

Takmer úplná spokojnosť

Vodič malého terénneho automobilu Land Rover Defender 110E vojak František Ochaba jazdil po svojom príchode k útvaru pred štyrmi rokmi najskôr na uazoch. Pred tromi rokmi dostal Land Rover. Je s ním až na pár drobností spokojný. „V teréne prejde všade tam kde aj uaz. Preskúšal som to na Lešti, na Tureckom vrchu a niektorých iných vojenských cvičiskách. Pri jazde po bežnej komunikácii je Land Rover oveľa lepší. Poskytuje vodičovi potrebné pohodlie. Pravda, musí si zvyknúť, že pre ľavú ruku a nohu má menej miesta a pedále sú trochu vyosené. Všetko je dôsledok prehodenia pôvodne pravostranného riadenia na ľavú stranu. Je to však bezpečné vozidlo. Je v ňom klimatizácia, výkonné kúrenie, ABS, dve batérie, dvojité vyhrievané predné sklá, elektronický trakčný systém. Pre mňa ako vodiča je jeho najväčšia výhoda v spoľahlivosti. Nemusím sa báť, že ráno prídem k autu a nenaštartujem, ako sa dosť často stávalo pri uaze, alebo že ma zradí na ceste,“ porovnáva vojak Ochaba.

Land Rover má aj navigáciu, ktorý pomôže vodičovi dostať sa z problémov, keď zapadne. Využil ho aj vojak Ochaba. Išiel na strelnici v Tomášikove po vyjazdených koľajach po tatrovke. Práve sa topil sneh a celý terén poriadne podmáčaný, zviezlo ho to do poľa. Vozidlo zostalo sedieť v bahne na podvozku. Pomocou navijaka sa sám vytiahol a nemusel volať iné vozidlo na pomoc. Vodiča len hnevá, že Land Rover na mnohých miestach začína korodovať. Predpokladal, že antikoročná úprava bude trochu kvalitnejšia.

Text a foto: Jozef Žiak

• Asistent hlavného poddôstojníka OS SR nrtm. Peter Báles ukončil 30. júla pôsobenie v tejto pozícii na Generálnom štábe Ozbrojených síl SR v Bratislave. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Milan Maxim mu poďakoval za zodpovednú profesionálnu prácu a odovzdal pamätný odznak náčelníka Generálneho štábu OS SR II. stupňa. Nrtm. Peter Báles pôsobil na Generálnom štábe OS SR od februára 2009. Teraz pôsobí na poste veliaceho poddôstojníka nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády. Novým asistentom hlavného poddôstojníka OS SR štábného nadrotmajstra Vladimíra Beluša je nrtm. Eduard Chvalný.

• V dňoch 20. – 24. 7. vykonali príslušníci Oddelenia krízového manažmentu Vlkanová-Hronek a Prešov výcvik vo vysadení z vrtuľníka pomocou lanových a nelanových techník. V prvých troch dňoch precvičili základné techniky pri vysadení z vrtuľníka. Po ich zvládnutí inštruktori výcviku kpt. Igor Lišaník a npor. Martin Urban z CV Lešť prezentovali špeciálne techniky, používané v rámci armád NATO. Pri záverečnej skúške pozostávajúcej z vysadenia z MI-17, zľanenia do voľného terénu a zaistenia strechy určenej budovy museli frekvenciou predviesť všetky zručnosti. Zamestnanie sa konalo prvý raz od tragickej smrti nrtm. Ľubomíra Igaza.

• Po spustení modernizácie je jednou z ďalších priorít vedenia rezortu obrany zabezpečenie výstrojných súčiastok pre vojakov. V najbližších dňoch preto vyhlási nadlimitné súťaž. Zámerom rezortu je proces čo najviac sprehľadniť, zefektívniť a dať priestor čo najväčšiemu počtu dodávateľov. Výsledkom tendrov budú rámcové dohody na obdobie 4 rokov. Množstvo nakúpených výstrojných súčiastok bude závisieť od aktuálnych potrieb a finančných možností rezortu. Obsah a rozsah jednotlivých zákaziek definovali OS SR. Pri nadlimitných súťažiach využije ministerstvo elektronické aukcie. Nakúpiť plánuje rôzne druhy rukavíc k služobným rovnosťatám vrátane špeciálnych či bojových a tiež termobilizérii viacerých druhov.

• V dňoch 13. až 17. júla vykonal hlavný poddôstojník OS SR šbnrtm. Vladimír Beluš v sprievode veliaceho poddôstojníka pozemných síl šbnrtm. Rastislava Bodnára a veliaceho poddôstojníka vzdušných síl šbnrtm. Petra Kuku pracovné stretnutie vo východoslovenských útvaroch a zariadeniach. Veliteľa prešovského vrtuľníkového krídla plk. Roberta Tótha informoval o možnostiach spolupráce a súčinnosti s výcvikovými inštruktormi Národnej gardy štátu Indiana pri ďalšom výcviku a vzdelávaní počas zavádzania novej leteckej techniky UH 60 Black Hawk. Na pôde 2. mb v Prešove ho privítal veliteľ plk. gšt. Martin Stoklasa. Vladimír Beluš sa oboznámil s aktuálnym dňom v zbere mužstva a poddôstojníkov navštívených útvarov. Diskutovali o optimalizácii kurzov a vysielania do nich, o jazykovej príprave, pripomienkovaní a inováciách predpisov a služobných pomôcok. Hlavný poddôstojník sa zaujímal aj o názory k pripravovanému zákonu o štátnej službe profesionálnych vojakov.

• V dňoch 15. – 16. júla sa uskutočnili bojové streľby mínometných jednotiek 13. mechanizovaného práporu. Prvý výcvikový deň sa začal streľbami polopriamym zamieraním z 82 mm mínometov vz. 52 a 81 mm mínometov vz. 98. Druhý deň prebiehali streľby nepriamou paľbou z 98 mm mínometov vz. 97. Obsluhu a veliteľia mínometov boli z radov mínometných jednotiek práporu – mínometnej čaty roty bojovej podpory a čiat palebných podpôr. Hlavnými cieľmi strelieb bolo upevniť a zdokonaľiť praktické návyky členov jednotky pri plnení najzložitejších palebných úloh, zdokonaľiť vodcovské schopnosti veliteľov, upevniť schopnosti veliteľov pri velení a riadení paľby a zároveň upevniť úroveň zladenosti a vycvičenosti jednotlivcov a ich pripravenosť na bojové nasadenie.

Ako to vidia vojaci

Správa z výskumu názorov profesionálnych vojakov na modernizáciu vojenskej techniky a výzbroje

Sekcia ľudských zdrojov uskutočnila výskum názorov profesionálnych vojakov na prebiehajúcu modernizáciu v Ozbroyených silách SR. Terénny zber údajov sa uskutočnil v termíne od 27. 4. – 29. 5. 2015 v spolupráci s anketárskou sieťou ozbrojených síl. Účasť respondentov na výskume bola dobrovoľná. Dovedna bolo vo výskume oslovených 443 profesionálnych vojakov z vojenských útvarov a organizačných zložiek celého rezortu obrany. Z distribuovaného počtu dotazníkov sa vrátilo 436 vyplnených, čo predstavuje návratnosť až 98 %.

Vieme o nej

Jedným z hlavných cieľov výskumu bolo zistiť, či profesionálni vojaci vedia o prebiehajúcej modernizácii techniky a výzbroje v útvaroch ozbrojených síl a ako hodnotia tento proces. Väčšina z respondentov zaznamenala prebiehajúci proces modernizácie, potvrdilo to deväť

z desiatich opýtaných. Modernizáciu vo vlastnom útvere zaznamenala takmer tretina respondentov, ďalších 29 % uviedlo, že modernizácia sa uskutočnila v iných útvaroch ozbrojených síl a rovnaký podiel respondentov (29 %) uviedol, že o modernizácii v ozbrojených silách vedia, ale nemajú informácie o tom, čo a kde sa modernizuje. Len 10 % opýtaných profesionálnych vojakov uviedlo, že o modernizácii v ozbrojených silách nevedia.

Získané údaje ukazujú, že modernizáciu techniky a výzbroje v OS SR zaznamenali skôr muži ako ženy, ďalej respondenti s dĺžkou služby 16 a viac rokov a skôr vojaci z hodnostného zboru dôstojníkov. Profesionálne vojačky a respondenti z mladších vekových kategórií (do 25 rokov) častejšie uvádzali, že o modernizácii v ozbrojených silách vedia, ale nevedia, kde a čo sa modernizuje, resp. nevedia vô-

bec o prebiehajúcej modernizácii techniky a výzbroje.

Prebiehajúci proces modernizácie techniky a výzbroje hodnotia pozitívne takmer tri štvrtiny (73,7 %) z tých respondentov, ktorí modernizáciu za posledné dva roky zaznamenali. Negatívne hodnotenia deklarovalo niečo vyše štvrtiny z tejto skupiny respondentov (26,3 %). (Graf č. 2)

Výskum ukázal, že prebiehajúcu modernizáciu hodnotia pozitívne významne častejšie profesionálni vojaci z tých útvarov, kde sa modernizácia uskutočnila. Z takýchto útvarov hodnotí modernizáciu v ozbrojených silách pozitívne až 84 % profesionálnych vojakov. Podiel negatívnych názorov na modernizáciu v tejto skupine vojakov predstavoval len 15 %, čo je výrazne menej (až o 11 percentuálnych bodov), ako je podiel negatívnych hodnotení za celý výskumný súbor.

Medzi profesionálnymi vojakmi, ktorí hodnotia prebiehajúcu modernizáciu pozitívne, boli častejšie zastúpení respondenti slúžiaci v ozbrojených silách dlhšie obdobie – 16 a viac rokov. Naopak, respondenti s kratšou službou a vo veku do 25 rokov hodnotia modernizáciu techniky a výzbroje skôr negatívne.

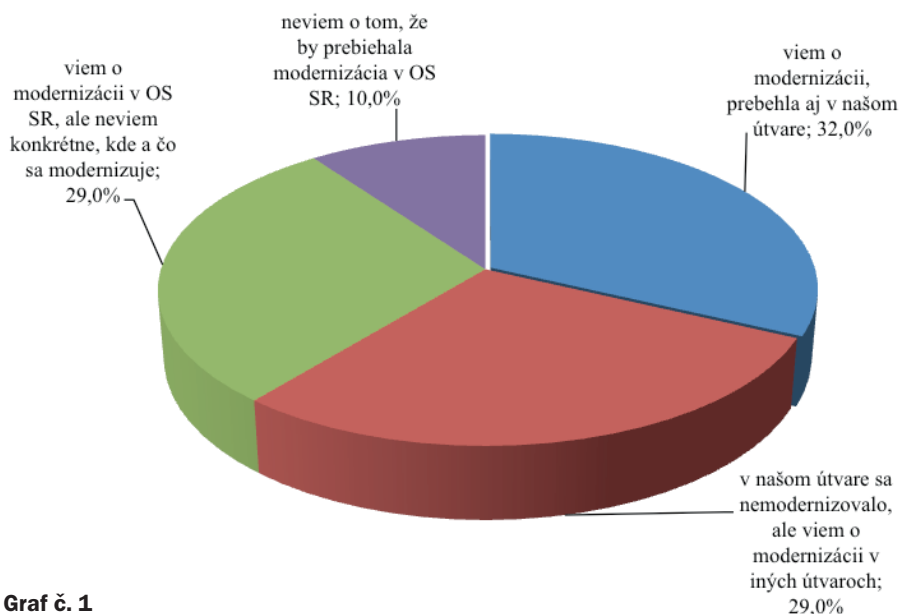
Vplyv modernizácie

Výskum bol zameraný aj na zisťovanie, ako profesionálni vojaci hodnotia vplyv modernizácie techniky a výzbroje na kvalitu vojenskej prípravy a výcviku v ich útvere.

Niečo viac ako pätina respondentov výskumu uviedla, že kvalita vojenskej prípravy a výcviku sa v ich útvere následkom modernizácie posunula na vyššiu úroveň. Väčšinou sú to respondenti z tých útvarov, kde bola technika alebo výzbroj modernizovaná. (Graf č. 3)

Približne polovica opýtaných sa priklonila k názoru, že kvalita vojenskej prípravy a výcviku sa zlepšili len nepatrne. S týmto tvrdením sa stotožnili vo väčšej miere res-

Do akej miery ste zaznamenali prebiehajúci proces modernizácie v OS SR?

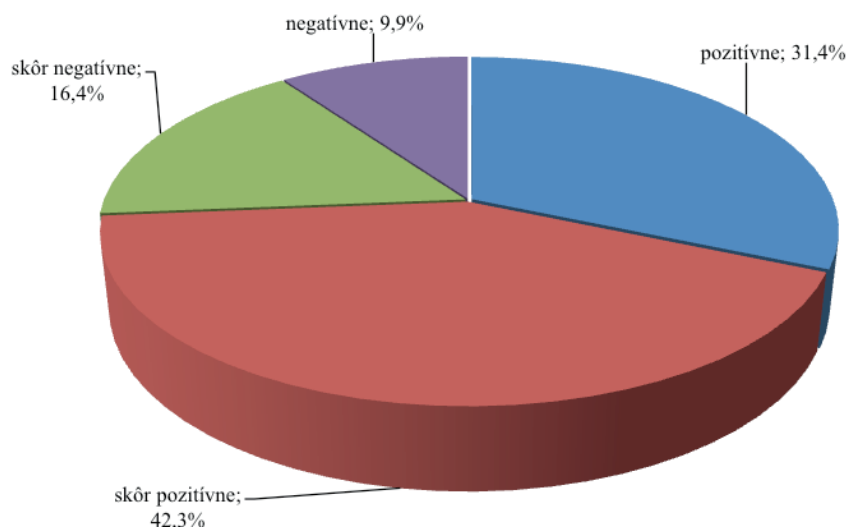

Graf č. 1

Graf č. 2

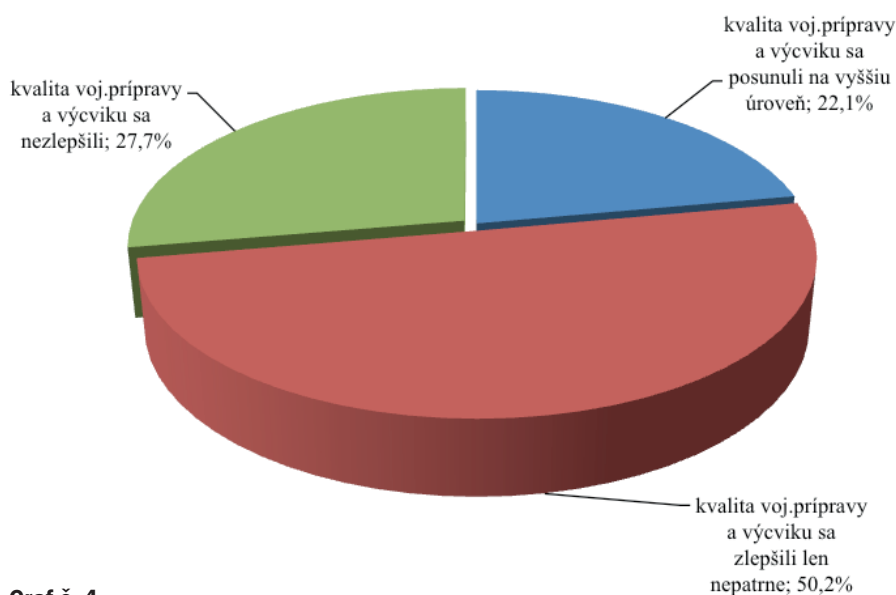
Ako hodnotíte proces prebiehajúcej modernizácie techniky a výzbroje v OS SR?

(odpovede tých respondentov, ktorí vedú o modernizácii v útvaroch v OS SR, n=387)

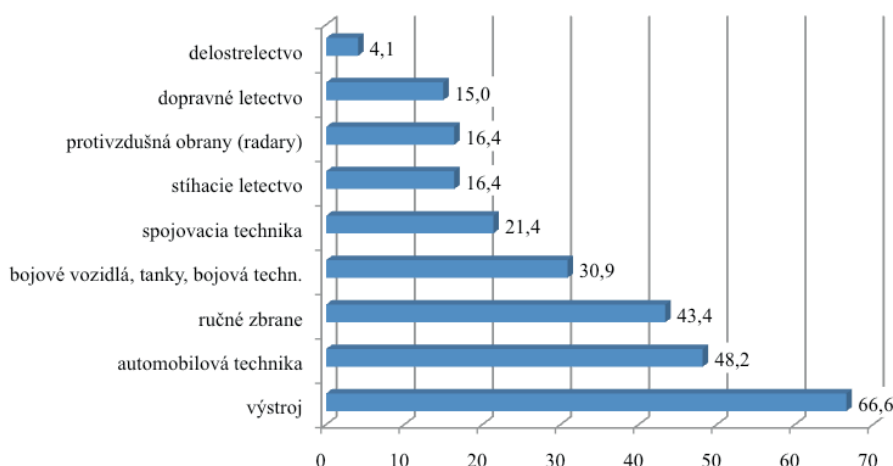
Graf č. 3

Do akej miery ovplyvnila modernizácia techniky a výzbroje kvalitu vojenskej prípravy a výcviku vo vašom útvaroch?

Graf č. 4

Do modernizácie ktorých oblastí by mali OS SR predovšetkým investovať?

pondenti zo vzdušných síl. O niečo viac ako štvrtina uviedla, že modernizácia v ich útvaroch sa na zlepšení kvality vojenskej prípravy a výcviku neprejavila.

Kam investovať

Výskum mapoval aj názory profesionálnych vojakov na to, do ktorých oblastí by mali ozbrojené sily predovšetkým investovať. Za oblasť, do ktorej treba prioritne investovať, považujú profesionálni vojaci oblasť výstrojového zabezpečenia. Druhou v poradí je automobilová technika, ďalej nákup a obmena ručných zbraní, bojových vozidiel a bojovej techniky. (Graf č. 4)

Z pohľadu preferencií smerov (oblastí) modernizácie sa ukazuje, že útvary vzdušných síl preferujú viac modernizáciu letectva a techniky protivzdušnej obrany, sily pozemného vojska zasa modernizáciu a obmenu bojových vozidiel a tankov.

V odpovediach respondentov, ktorí uviedli, že treba investovať najmä do výstroja, sa odzrkadlili problémy, s ktorými sa v súčasnosti stretávajú vojaci pri zaobstarávaní potrebných súčastí výstroja. Problémy pri zaobstarávaní potrebných výstrojných súčastí deklarovalo približne deväť z desiatich respondentov.

Nedostatok výstrojových súčastí je v ozbrojených silách dlhodobým problémom, preto súčasťou zadania pre výskum bolo aj zisťovanie, s čím konkrétne, s ktorými výstrojovými súčastkami majú profesionálni vojaci najväčší problém. Podľa odpovedí získaných z výskumu majú profesionálni vojaci najväčší problém s množstvom, požadovanou veľkosťou a kvalitou výstrojného materiálu. Nedostatkovým tovarom je goretextové oblečenie do sťažených klimatických podmienok, kanady letné aj zimné, vojenská obuv všeobecne, poukazujú na jej veľmi nízku kvalitu a životnosť.

Záver

Cieľom reprezentatívneho výskumu, ktorý sa uskutočnil v útvaroch a jednotkách ozbrojených síl bolo najmä zistiť, či profesionálni vojaci vedú o prebiehajúcej modernizácii techniky a výzbroje a ako ju hodnotia. Výskum ukázal, že prebiehajúci proces modernizácie techniky a výzbroje za posledné dva roky vojenská verejnosť vníma pomerne intenzívne, väčšina z respondentov tento proces zaznamenala a hodnotí ho pozitívne.

Výskum ukázal, že pozitívnejší názor na modernizáciu techniky a výzbroje majú vojaci z tých útvarov, kde sa modernizácia uskutočnila vo väčšom rozsahu. Pozitívny názor na modernizáciu v ozbrojených silách je zatienený názormi na stav v oblasti výstrojového zabezpečenia, ktorý považujú respondenti výskumu za veľmi kritický, najmä pokiaľ ide o dostupnosť, množstvo, veľkosť a kvalitu výstrojových súčastí.

Text: PhDr. Eva Polláková

Foto: Michal Psota

Supertrio vodákov

Areál vodného slalomu Ondreja Cibáka v Liptovskom Mikuláši, na ktorého rekonštrukcii sa podieľal aj rezort obrany, bol od 3. do 5. júla po 17-ročnej prestávke iba druhý raz v histórii dejiskom prestížnych pretekov Svetového pohára.

V tohtoročnom treťom kole Svetového pohára sa preteky C1 skončili triumfom reprezentantov VŠC DUKLA Banská Bystrica a Slovenska. Michal Martikán o dve stotiny sekundy zdolal Alexandra Slafkovského. Pre 36-ročného dvojnásobného olympijského víťaza Martikána to bol na Svetovom pohári 19. triumf. Ďalšieho z favoritov Mateja Beňuša z ŠKP Bratislava, ktorý vyhral predchádzajúce preteky Svetového pohára v Krakove, z priebežnej prvej priečky odsunulo zlomené pádlo. Po troch z piatich pretekov

SP bolo pritom naši reprezentanti v opačnom poradí, ako skončili v L. Mikuláši: Beňuš bol priebežne druhý, Slafkovský štvrtý a Martikán, na fotografii, ôsmy. Trio Martikán, Slafkovský a Beňuš pridalo v L. Mikuláši aj prvenstvo v pretekoch hliadok 3xC1. Ich spolupráca a aj súperenie je aktuálne pikantné aj v tom, že len jeden z nich bude mať šancu reprezentovať Slovensko na olympiáde v brazílskom Riu. Rozhodnú o tom najmä troje tohtoročné nominačné preteky, posledné z nich budú v rámci majstrovstiev sveta

na olympijskej trati v Londýne začiatkom septembra. Prípadná posledná možnosť vybojovať olympijskú miestenku pre štát a jednotlivca bude budúci rok v Liptovskom Mikuláši na majstrovstvách Európy. „Všetci traja sú mimoriadne vyrovnaní a dlhodobo výborní, takže medzi nimi rozhodne aktuálna forma a aj nevyhnutný kúsok športového šťastia,“ povedal nám Jozef Martikán, otec a tréner nášho najúspešnejšieho vodného slalomára.

Text: Pavol Vítko • Foto: Ján Miškovič

Silák a ragbista

Po tom ako čatár Ľudovít Vereš v rámci misie UNFICYP vyhral v rokoch 2006 a 2007 súťaž Strong Man Competition, rozhodol sa, že svoju silu využije v niektorom z kolektívnych športov. Inšpirovali ho najmä britskí vojaci, ktorí na Cypre hrávali vo voľnom čase ragby. Dnes je viacnásobný šampión Slovenska a kapitán reprezentácie SR.

Vojenská silácka súťaž spočívala v prevracaní 250-kilogramovej pneumatiky, vykladaní 50-kilogramových debien s muníciou na vozidlo, čo najdlhšom držaní 15-kilogramových čínok v rozpažení, prenášaní dvoch 80-kilogramových bandasiiek alebo tlačení vojenského nákladniaka. „Nie som však až taký individualista a radšej športujem v kolektíve, takže dnes trénujem v 1. RC Slovan Bratislava.“ Ragbyový Slovan má s tým futbalovým spoločný len názov. Ragbisti sídlia na okraji Bratislavy v Čunove. Príslušník Čestnej stráže prezidenta SR čatár Ľudovít Vereš je s 1. RC Slovan štvornásobným majstrom Slovenska. Na rozdiel od európskych ragbyových veľmocí hrajú v čisto amatér-

ských podmienkach. Ragby u nás má len malé zázemie a Slovanu konkurujú tímy z Trnavy, Žiliny, Košíc, Bardejova či Piešťan. Ľudovít hosťuje aj v RC Bystrc Brno, v Čechách má ragby predsa len hlbšie korene. „A čo reprezentácia?“ pýtame sa čatára, ktorý v zápasoch zaujíma predovšetkým obranné pozície a od roku 2013 je kapitánom našej reprezentácie. Vysvetľuje, že systém medzinárodných majstrovstiev sa podobá systému v hokeji. Reprezentačné tímy sú zaradené v skupinách 1, 2 a 3. Slovensko je s Čiernou Horou, Gréckom, Estónskom či Bieloruskom v skupine 3. Ľudovít má reprezentačné turnajové skúsenosti o. i. zo Švajčiarska, Česka, Lotyšska aj z domáceho prostredia. Verí, že sa im v rámci Európy podarí prebojovať do skupiny 2. Napovedá tomu aj tohtoročný víťazný kvalifikačný turnaj v Čiernej Hore.

Zástupcu veliteľa družstva Čestnej stráže prezidenta a otca polročného synčeka čatára Ľudovíta Vereša sa pýtame, či po jednotlivých zápasoch dokáže nastúpiť do služby. Samozrejme – narážajúc na tvrdosť tohto

športu. Vyšportovaný 31-ročný muž, ktorý meria 191 cm a váži 104 kg, sa zasmieja a prizná, že aj on už mal zlomené prsty, vyvrtnutý členok či natrhnuté ucho, o modrinách z tvrdých stretov ani nehovorí. Náš reprezentant však zároveň dodáva: „Ragby je chlapecky tvrdý, no vo svojej podstate férový šport, ktorý rozvíja silu, výbušnosť a odvahu rovnako ako disciplínu, zmysel pre kombinácie a kolektívne myslenie. Myslím, že do značnej miery korešponduje aj s mojim vojenským povolaním – aj preto ho mám rád.“

Text: Pavol Vítko • Foto: archív L. V.

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Deň Ozbrojených síl SR

Na počesť bojového úspechu slovenských dobrovoľníkov v roku 1848 v Brezovej pod Bradlom oslavujú slovenskí vojaci 22. september ako Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Tento deň si pripomínajú vo všetkých vojenských posádkach na Slovensku a v miestach nasadenia v zahraničí.

Prvá slovenská dobrovoľnícka výprava sa uskutočnila v druhej polovici septembra 1848 v nadväznosti na vystúpenie Chorvátov proti Maďarom v Zadunajsku. Pôvodným cieľom ústredného národnopolitického orgánu Slovákov – Slovenskej národnej rady (SNR) – bolo vyburcovať povstanie na celom území obývanom Slováckmi.

Peter Michal Bohúň:
Ján Francisci-Rimavský
počas slovenského
povstania 1848 – 1849

Slovenskí dobrovoľníci na dobovej ilustrácii

Dobrovoľnícky zbor prekročil moravsko-slovenské hranice 18. septembra 1848 a podvečer dorazil do Myjavy. Jadro výpravy i so SNR sa potom 21. septembra presunulo do Brezovej pod Bradlom. Na druhý deň, 22. septembra, v okolí mesta dobrovoľníci zviedli víťazný boj s dvoma švadronami cisárskych kyrysíkov a dvoma stotinami (rotami) pešiakov, plniacich príkazy peštianskej vlády.

Protipovstalecké sily sa však spamätali a už 25. septembra sa maďarské gardy a cisárske jednotky pripravili zovrieť dobrovoľníkov do klieští a zaútočiť z troch strán – od Senice, Vrbového a Nového Mesta. Slovenskí dobrovoľníci nedostali očakávanú posilu druhej povstaleckej vlny a v bitke pri Senici 26. septembra utrpeli porážku. Nič na tom nezmenil ani ich úspešný útok na stotinu pruského princa pri Starej Turej 27. septembra.

22. september

Na druhý deň, po ďalšej neúspešnej bitke pri Poriadi neďaleko Myjavy, sa stiahli na Moravu, kde bol zbor formálne rozpustený. Septembrová výprava slovenských dobrovoľníkov sa skončila neúspechom, ale ich víťazstvo pri Brezovej pod Bradlom sa navždy zapísalo do našich dejín a 22. september zostane zvečnený aj v podobe Dňa Ozbrojených síl SR, ktorý sme začali sláviť v roku 1998. K odkazu a ideálom národného hnutia sa prihlásili aj slovenskí dôstojníci a vojaci, ktorí bojovali za národnú slobodu v českosloven-

ských legionárskych radoch na frontoch prvej svetovej vojny.

S týmito ideálmi sa stotožnili slovenskí príslušníci československých vojenských jednotiek v zahraničí, sformovaných počas druhej svetovej vojny, ako aj účastníci domáceho ozbrojeného protifašistického boja, ktorý vyvrcholil Slovenským národným povstaním v roku 1944.

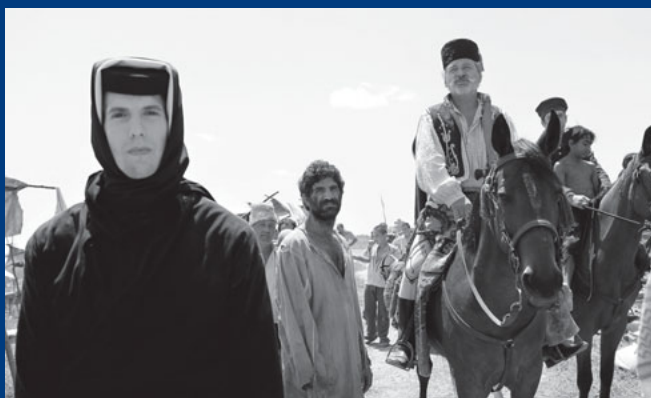
Vystúpenie slovenských dobrovoľníkov v roku 1848 v Brezovej pod Bradlom je zdrojom, z ktorého ťažíme hrdosť, odvahu a odhodlanie i dnes.

Minimalistická GoPro

Spoločnosť GoPro predstavila novú generáciu akčných kamier. Hero4 Session má nový dizajn, je najmenšia a najodolnejšia. V extrémnych podmienkach prežije aj bez potreby dodatočného obalu. Má rozmery 38×38×36,4 mm a hmotnosť 74 gramov. Je vodotesná do hĺbky 10 metrov, no na jej zachovanie nemá vymeniteľnú batériu. Video dokáže nahrávať v 1080p pri 60 snímkach za sekundu, fotografie majú rozlíšenie 8 MPx (10 obrázkov za sekundu). Novinka ponúka Full HD video pri 60 fps, resp. rozlíšenie 1 920×1 440 bodov pri 30 fps. Nechýba ani filmový režim 24 fps či 100 fps HD video v MP4 (H.264) formáte. To čo chýba, je však Ultra HD alebo 2,7K video. Na ovládanie slúžia iba dve tlačidlá. Súčasťou výbavy je aj dvojica mikrofónov na prednej a na zadnej strane. Pamäťovým médiom je microSD do 64 GB. Hero4 Session je možné na jedno nabitie aktívne používať 1,5 až 2 hodiny. Nová akčná kamera sa dostala do predaja v cenách od 429,99 eur.

FILM

Aferim!

Rumunský scenárista a režisér Radu Jude v rumunsko-bulharsko-českej historickej dráme Aferim! (v osmanskej turečtine znamená Bravo) čiernobielym, prevažne staticky snímaným obrazom a pomocou štylizovaného herectva rozpráva o hľadaní a polapení mladého Cigána, ktorý bez povolenia opustil panstvo. Rumunské Valašsko v prvej polovici 19. storočia bolo miestom, kde sa Osmanská ríša stýkala s Ruskom, slovanské etniká sa miešali s rumunským, maďarským, tureckým, germánskym i židovským. A Rómovia považovaní za bytosti bez práv, bez rozumu i duše, mali šťastie, ak sa dostali do otroctva k pozornému pánovi. Film si vyslúžil označenie „balkánsky western“. Ožívajú v ňom história, staré kultúry, zvyky i folklór, hodnoty aj predsudky – všetko zaodeté do filmového jazyka, ktorý je napriek archaickým znakom veľmi moderný.

VIDEO

Čierne more

Britský thriller režiséra Kevina Macdonalda, tvorcu filmov Posledný škótsky kráľ či Orol Deviatej légie, sa k nám dostáva iba na videonosičoch. Jude Law hrá ponorkového veterána Robinsona. Dostane neodolateľnú ponuku prílepiť si k výsluhovému dôchodku nájdením a vyzdvihnutím pokladu z nacistickej ponorky potopenej počas druhej svetovej vojny pri brehoch Gruzínska v Čiernom mori. Stačí maličkosť: prevádzkyschopná ponorka a na všetko odhodlaná posádka. Lenže staručké sovietske pravidlo Projekt 641 (v kódovom označení NATO trieda Foxtrot), ani rusko-britská posádka nezodpovedajú ideálom a púť za pokladom sa zmení na boj o holý život. Spoluúčinkujú Scoot McNairy, Ben Mendelsohn, David Threlfall, Konstantin Chabenskij a Grigorij Dobrygin.

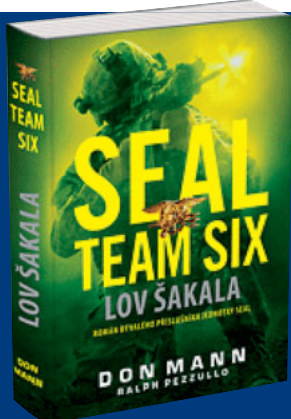

Prezreté jablká

Spoločnosť Apple v roku 2001 svojím prehrávačom iPod zmenila hudobný a neskôr aj multimediálny biznis. Najmä dotykmi ovládaný iPod Touch z roku 2007 predstavoval úplne novú kategóriu multimediálnych zariadení. No v tom istom roku 2007 Apple svoj iPod Touch aj zabil, keď predstavil mobilný telefón iPhone. Kedysi mimoriadne úspešné prehrávače sa v portfóliu Applu stali skôr trpenými a postupne sa z nej vytrácajú, iPod Classic sa už nevyrába. V júli firma inovovala iPod Nano, iPod Shuffle aj iPod Touch. Prvé dva dostali nové módne farby, vnútornosti, kapacity úložného priestoru, výdrž ani firmvér sa nijako nezmenili. Zato iPod Touch dostal najnovší procesor Apple A8 s pohybovým koprocesorom M8, 8-megapixelový fotoaparát na zadnej strane, rýchlejšie Wi-Fi a najnovšie Bluetooth 4.1. S cenami od 229 eur (za 16 GB model) tak síce predstavuje najdostupnejšie zariadenie s operačným systémom iOS, ale iba zdôrazňuje, že jeho koncepcia zastarala: nemá nič, čím by výrazne prekonal bežný smartfón.

KNIHA

SEAL Team Six: Lov šakala

Potom, čo je unesená senátorova manželka a jeho dospievajúca dcéra, je Thomas Crocker spolu so SEAL Team Six vyslaný na mexický vidiek, kde majú iba niekoľko hodín na to, aby sa im ich podarilo vyslobodiť z rúk tamojšieho drogového magnáta, nazývaného Šakal. Napínavý thriller bývalého príslušníka jednotky SEAL Dona Manna SEAL Team Six: Lov šakala (CPRESS 2015) ponúka pohľad na utajované, životu nebezpečné vládne operácie, vedené vybranou skupinou tých najstatočnejších vojakov. Don Mann pôsobil v jednotke Navy SEAL do roku 1998 ako veliteľ čaty a dôstojník poverený pokročilým výcvikom. Píše ako vojak: ide priamo na vec. Vďaka tridsiatim rokom služby sa mu podarilo naplniť román autenticitou a presvedčivosťou. Spolupracovník knihy Ralph Pezzullo je autorom viacerých bestsellerov, dramatikom a scenáristom.

SEPTEMBER

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

1. september

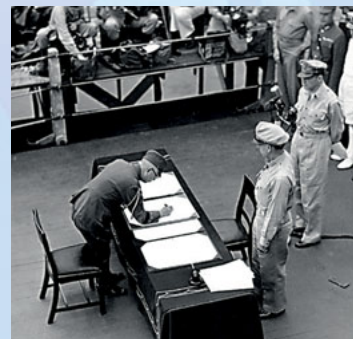
2005 Začal platiť zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR

2. september

1945 Bola podpísaná bezpodmienečná kapitulácia Japonska; skončila sa druhá svetová vojna

3. september

1940 Vláda SR v súvislosti s arizáciou židovského majetku a podnikov zriadila Ústredný hospodársky úrad, ktorého úlohou bolo vyradiť Židov zo slovenského hospodárskeho a spoločenského života

5. september

1940 Bola založená 312. čs. stíhacia peruť vo VB, jej veliteľom sa stal mjr. Ján Ambruš

10. september

1940 Vo Veľkej Británii bola sformovaná 311. čs. bombardovacia peruť

15. september

1935 Nemecká vláda vyhlásila norimberské zákony, ktoré legalizovali prenasledovanie Židov

1950 Americké jednotky pod vedením generála Douglasa MacArthura sa vylodili v tyľ severokórejských vojsk v prístave Inchon. Odtiaľ pokračoval ich protiútok až k Soulu

16. september

1645 Uzavretím mieru v Linzi (Rakúsko) medzi Ferdinandom III. a sedmohradským kniežaťom Jurajom I. Rákocim sa skončilo protihabsburské povstanie uhorskej šľachty (začalo sa vo februári 1644). Mierom získali všetky vrstvy obyvateľstva náboženskú slobodu.

1970 Jordánsky kráľ Husajn oznámil ustanovenie vojenskej vlády, ktorú organizácia pre oslobodenie Palestíny odmietla

19. september

1970 Sýrske tanky napadli Jordánsko

22. september

1915 Druhou bitkou pri Champagni a treťou bitkou pri Artois sa začala veľká ofenzíva spojencov v severnom Francúzsku, ktorá však nepriniesla žiadne výrazné výsledky

1940 Začala sa japonská okupácia Indočíny, ktorou bola zablokovaná pomoc Číňanom

1980 V Perzskom zálive prepukla vojna, keď Irak vpadol do Iránu, aby získal strategicky dôležitú vodnú cestu Šatt-al-Arab. Vojna trvala do r. 1988.

24. september

1665 Uhorský palatín František Vešeláni a ostrihomský arcibiskup Juraj Selepčeni-Pohronec položili základný kameň pevnosti Leopoldov

1710 Kurucká posádka Nových Zámkov po šiestich rokoch kapitulovala. Povstanci vedení Františkom II. Rákocim stratili posledný oporný bod na západnom Slovensku.

27. september

1970 Jordánsky kráľ Husajn a palestínsky vodca Jásir Arafat podpísali v egyptskej Káhire dohodu o ukončení ozbrojeného konfliktu medzi jordánskymi vládnymi jednotkami a palestínskymi utečencami. Počas bojov prišlo o život 3 500 ľudí a 11-tisíc utrpelo zranenia.

Zostavila: Mária Stanová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

? Čo mám robiť, ak sa mi stane úraz v zamestnaní?

! Predovšetkým ne-
podľahnúť panike!

• Postup zamestnanca i zamestnávateľa v prípade úrazu v zamestnaní presne stanovuje § 17 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o BOZP“) a zároveň vnútorné predpisy Ministerstva obrany SR. Napríklad SEMAI-130-117/2011-OdD-ČIP Usmernenie na zabezpečenie plnenia povinností hlásiť, evidovať a registrovať pracovné úrazy, iné úrazy, choroby z povolania, ohrozenia chorobami z povolania a nebezpečné udalosti.

Bezprostredne po vzniku úrazu je povinnosťou zraneného zamestnanca bezodkladne ho oznámiť vedúcemu zamestnancovi. Ak by to jeho zdravotný stav neumožňoval, urobí tak svedok úrazu, prípadne zamestnanec, ktorý sa o úraze dozvedel. Ten zároveň zabezpečí ochranu zraneného a poskytne mu prvú pomoc. Vzápätí sa zranený podrobí lekárskemu vyšetreniu. Oznámenie možno urobiť osobne alebo telefonicky, prípadne iným spôsobom určeným vnútorným predpisom.

Povinnosti zamestnávateľa a vedúceho zamestnanca po prijatí oznámenia o vzniku úrazu sa líšia v závislosti od druhu pracovného úrazu. Úrazy, ktoré nie sú registrovanými pracovnými úrazmi je zamestnávateľ povinný evidovať v Záznamníku úrazov. Registrový pracovný úraz, ktorý je zákonom definovaný ako „pracovný úraz, ktorým bola spôsobená pracovná neschopnosť zamestnanca trvajúca viac ako tri dni alebo smrť zamestnanca, ku ktorej došlo následkom pracovného úrazu“, je zamestnávateľ povinný registrovať spôsobom stanovených zákonom o BOZP, oznámiť ho príslušným osobám a orgánom podľa uvedeného zákona, t. j. zástupcom zamestnancov vrátane príslušného zástupcu zamestnancov pre bezpečnosť, v prípade, ak v dôsledku úrazu bol spáchaný trestný čin, príslušnému útvaru Policajného zboru a v prípade smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví príslušnému inšpektorátu práce alebo príslušnému orgánu dozoru. V zmysle zákona je zamestnávateľ zároveň povinný vykonať ďalšie úkony, a to prešetriť príčinu úrazu, spísať a odoslať záznam o úraze, prijať opatrenia, aby sa predišlo opakovaniu takého úrazu atď.

JUDr. Monika Olexová

Odbor riadenia špecializovanej štátnej správy MO SR

VÝSTAVA OBRAZOV
PRIESTORY KLUBU MO SR

elziko

21. 9. - 2. 10. 2015
VERNISÁŽ V PONDELOK 21. 9. O 14:00 HOD.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR

v Liptovskom Mikuláši

ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

VYHLASUJE
celorezortné súťažné prehliadky

FotoAtak 2015
Kategórie: 1. OS SR fotoobjektívom
2. Vojenská technika
3. Voľná tvorba

Galéria MTL 2015
Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok - 13. október 2015

Pracovné jednotky 1939 - 1945

Služba v pracovných jednotkách slovenskej armády počas druhej svetovej vojny predstavovala nástroj, ktorým vtedajšie velenie riešilo otázku prezenčnej vojenskej služby Židov, Rómov a „árijských“, ktorí zo zdravotných, disciplinárnych alebo iných dôvodov nespĺňali požiadavky na vykonanie riadnej vojenskej služby. Tejto málo prebádanej oblasti sa venuje Peter Kralčák z Vojenského historického ústavu v knihe Pracovné jednotky slovenskej armády 1939 - 1945. Mapuje ich každodenný život, pričom v oblasti ubytovania, stravovania či zdravotnej starostlivosti ukazuje priepastné kvalitatívne rozdiely v neprospech Židov a Rómov. Sleduje aj príslušnú dobovú legislatívu, tlač či ekonomické súvislosti.

Napríklad od januára do apríla 1940 nastúpilo na takú službu približne päťtisíc brancov medzi ktorými bolo aj 208 písačov, 250 obchodníkov, 77 stolárov či 25 kováčov. Boli rozdelení do 16 pracovných táborov. Stavali cesty či strelnice, odvodňovali močiare, robili v kameňolomoch zalesňovali hole a neskôr vykonávali opevňovacie práce. V decembri 1942 mali pracovné skupiny až 10 400 príslušníkov, z ktorých bolo 876 Židov a 437 Rómov. (pv)

MILITARY ENGLISH

MILITARY MODERNIZATION

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: cplc Robert Bottrill, Forces Canadiennes

To quote the Prussian general and military theorist of the 18th century Carl von Clausewitz: „To secure peace is to prepare for war.“ No wonder the terms “modernization” and “re-armament” are high on every military commander’s to-do list. As political tensions rise, it becomes increasingly important to achieve if not supremacy then at least an edge over the (potential) enemy. However, not every refurbishment or upgrade falls into the modernization bracket. Replacing obsolete Russian-made helicopters with an American product that had entered service back in 1979 might be perceived as a desperate act in times of austere defense cuts rather than a true modernization effort. Similarly, installing new technology in aging military equipment does not classify the hardware as a new generation.

True modernization constitutes the tip of the iceberg that is strategic military planning. By specifying the goals and outlining the means one defines the tools to be used. For example: if the military heavily depends on land forces to be used for defense in the desert environment (Afghanistan, Iraq, Kuwait, etc.) strategists need to look into the procurement of sturdy all-weather APCs, reliable submachine guns, and long-legged choppers. If, on the other hand, the navy is the primary branch of military (e.g. Australia), the modernization funds mostly go into obtaining modern guided-missile cruisers (DDGs), destroyers and other warships, replacing the old “cans”. The same principle applies to airforce-reliant nations (e.g. Saudi Arabia, Israel). In short: it all depends on the force structure, the goals set for the particular military capability and – last but not least – on the budget. Several months ago French President François Hollande announced a major boost in defense spending by 3.8 billion euros over the next four years to cover both overseas military operations and permanent deployment of troops throughout France. Germany plans to boost its defense budget by 6.2 % over the next five years, increasing defense spending to more than 35 billion euros by 2019, and comprehensively modernize its army.

The trend, though alarming, is not accidental. In the last decade more and more of the smaller (but richer) countries have been driven into obtaining arsenals of conventional weapons at an unprecedented rate, beefing up their armies and navies, and forging potential new alliances -- the reason behind

this drive being the regional instability and the fear of conflicts in the neighborhood spilling over their borders. Add in the religious hatred, terrorism and extremism, and the resulting concoction is highly explosive in nature. With more military power in the hands of authoritarian and sometimes unstable states, the arms race creates a growing possibility for real state-to-state conflict. Thus the need for spending big in the West. Also, in the East, as China has steadily been increasing its defense budget by roughly 20 percent annually and also inking big military deals with new allies across the globe, selling weapons to a large number of countries, including Venezuela and Sudan.

All of the above is not to say that smaller nations have to linger under the table waiting for the bread-crumbs to fall. But their military modernization, in some cases long overdue, should be considered in tandem with strategic goals and in defense relationships with allies and partners. Small, organized and highly efficient forces will always fight better than a clumsy and underfunded army.

GLOSSARY

- **austere** [ɒs'tiə] – odriekany, striedmy; • **beefing up** ['bi:fɪŋ ʌp] – posilniť; • **bracket** ['brækit] – kategória; • **breadcrumb** ['bredkrəmz] – odrobinky; • **concoction** [kən'kɒkʃən] – zmes; • **forging** ['fɔ:ʒɪŋ] – kovať, kuť; • **inking** ['ɪŋkɪŋ] – podpisovať (atramentom); • **linger** ['lɪŋgə] – zdržiavať sa aj vyčkávať; • **quote** [kwəʊt] – citovať; • **obsolete** ['ɒbsəli:t] – zastaraný, prekonaný; • **procurement** [prə'kjʊəmənt] – obstarávanie; • **re-armament** ['ri:'ɑ:məmənt] – prebrojenie; • **reliant** [rɪ'laɪənt] – odkázaný, závislý; • **refurbishment** [rɪ'fɜ:bɪʃmənt] – renovácia; • **spilling over** ['spɪlɪŋ 'əʊvə] – preliať sa, presiahnuť; • **sturdy** ['stɜ:di] – robustný, masívny; • **supremacy** [sɜ'preməsi] – prevaha; • **tensions** ['tenʃənz] – napätie.

por. Mgr. Slavomír Krajňák
starší kaplán zmiešaného
mechanizovaného práporu
Trebišov

DUCHOVNÉ SLOVO

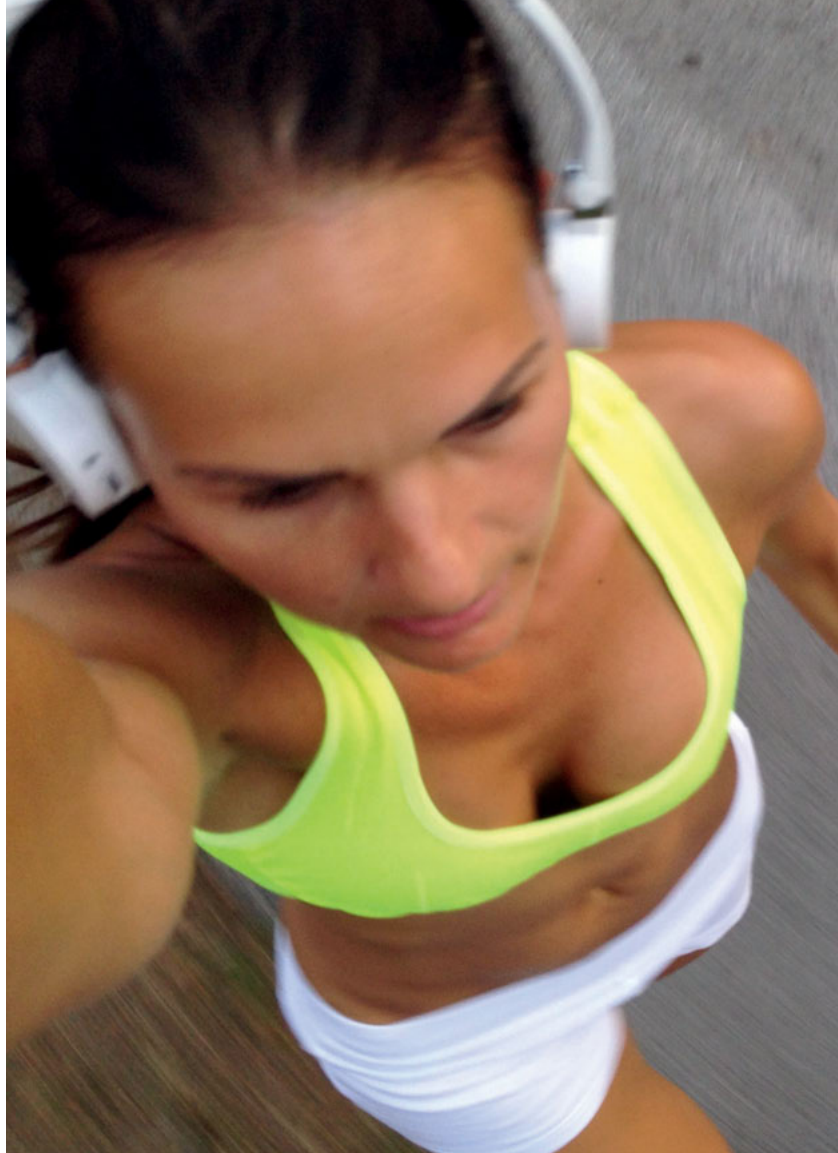
Kráčal som s ním

V septembri oslavujeme v katolíckom svete dva významné sviatky cirkevného roka: Sedembolestnej Panny Márie a Povýšenia úctyhodného a životodarného Kríža. Sme hrdí na to, že našou patrónkou je Božia Matka, ktorá rozumie našim trápeniam, ťažkostiam a krížom. O jej bolestiach rozjímame a vo svetle jej utrpenia sa snažíme vnímať aj naše bolesti, ťažkosti a kríže. Oslavujeme Povýšenie úctyhodného a životodarného Kríža, na ktorom zomrel náš Pán. Vnímame ho nielen ako nástroj umučenia, ale najmä ako znak našej spásy. Bez kríža niet spásy, hovoríme.

Na jednej strane sme ochotní pripustiť, a aj tomu veríme, že Kristovou poslušnosťou, až na smrť na kríži, sme zachránení, a že aj naše utrpenie a kríž nás majú posunúť k spásu. No na druhej strane prax nášho života ukazuje, že niekedy až v panike utekáme od každého utrpenia, ktoré sa nás môže dotknúť. Počnúc smrťou v akejkolivek podobe cez choroby, opustenosť a samotu až po zlé vzťahy či už doma, alebo v spoločnosti ako takej. Usilujeme sa vytvoriť spoločnosť, v ktorej nebude ani utrpenie, a ani smrť.

No čím viac sa o to usilujeme, tým viac musíme konštatovať, že sa nám to nedarí. Sme bezradní. Sme stvorení pre večný život, no náš hriech spôsobuje utrpenie a smrť každého jedného z nás. Tu sa odкрýva tajomstvo, ktoré je nám ťažko pochopiteľné, lebo doň Boh ukryl záchratu človeka. Do prijatia a pochopenia Kristovho i vlastného kríža. Tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré. Teda aj utrpenie a smrť. Ako kresťania sme povolani dávať nášmu utrpeniu nový zmysel. Boh nás cez utrpenie a smrť učí, že tu, na Zemi, nemáme trvalé miesto pre život, relativizuje bohatstvo, slávu, moc, mladosť, zdravie a posúva nás k prejavu lásky, súcitu, pochopenia, odpustenia a k večnému životu.

R. B. Hamilton v básni *Pozdĺž cesty* napísal: Kráčal som pozdĺž cesty s Potešením; no hoci štebotalo ku mne pozdĺž cesty, nebol som z toho o nič múdrejší. Kráčal som však celú míľu so Súžením, to však nepovedalo mi „ni len slovo; no hľa! - ako veľa som sa naučil, a skutočne som podrástol, keď som kráčal zároveň s ním.

Dokonca aj respondenti, ktorí v tomto teste dosahujú veľmi slušné výsledky, spomínajú celkovú nevoľnosť, prehrievanie organizmu, silné potenie, bolesť svalov, namáhavé dýchanie, niektorí aj pichanie v boku. Na druhej strane treba povedať, že z odborného hľadiska je práve táto disciplína jednou z najspravodlivejších – a to nielen pri vojenskej batérii testov, ale pri celkovom motorickom testovaní.

Tri výkonnostné skupiny

Podľa výsledkov možno rozdeliť vojakov do troch výkonnostných skupín. Prvá, našťastie málopočetná, má už týždeň pred termínom previerky trávacie problémy a noc pred dňom D ani nespí. Výsledok, zaznamenaný v odbehnutých metroch, býva väčšinou kladný, hoci len tesne nad stanoveným limitom. Niekedy sa však stane, že to nevyjde a preskúšanie treba opakovať.

Druhú skupinu tvoria vojaci, ktorí síce behanie neobľubujú, ale potrebné metre zabehnú s prehľadom a celý priebeh testu vrátane svojich pocitov majú pod kontrolou. Aj keď vedia, že budú úspešní, predsa majú pred testom rešpekt. Pociťujú určité príznaky predštartového stavu, ale ich výkon to zásadným spôsobom neovplyvňuje.

Do tretej, dynamicky sa rozrastajúcej skupiny patria nadšenci, ktorí našli v behu záľubu, realizáciu, uspokojenie, aktívny relax a formu psychohygieny. Na preskúšaní súťažia len sami so sebou. Práve tým je určený návod, ako sa dostať do absolútnej „extratriedy“ v rámci tejto disciplíny – t. j. prekonať hranicu 3 000 metrov za 12 minút. Nárast z ustáleného výkonu pohybujúceho sa okolo 2 800 metrov na vytúženú metu je možný len prostredníctvom systematickej prípravy rešpektujúcej zásady atletického tréningu.

Prekonať magickú hranicu

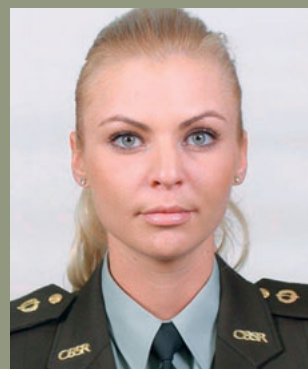
Počítame s tým, že objemový tréning už máte za sebou. Tento tréning je určený pre bežcov s určitými skúsenosťami, v texte sa teda vyhneme podrobnostiam. Trénujeme 4-krát týždenne napr. v pondelok, stredu, piatok a nedeľu.

Tri kilometre za 12 minút

Pri prieskumoch súvisiacich s ročným preskúšaním z pohybovej výkonnosti takmer 80 percent vojakov uvádza, že najťažšou disciplínou je 12-minútový vytrvalostný beh – tzv. Cooperov test.

PSYCHOLÓG RADÍ

por. PhDr. Ivana Slyšková
11. mechanizovaný
prápor Martin – Pozemné
sily OS SR

„Ťažko na cvičisku...“

...Ťažko na bojisku“ je históriou overená fráza charakterizujúca denný dril, nech už sa ako vojaci nachádzame kdekoľvek: či v rámci základného výcviku, odborných kurzov, špeciálnych cvičení, alebo bežných výcvikových dní.

V období, keď septembrovú melanchóliu z končiaceho sa leta rozptýli plné nasadenie v plánovaných výcvikoch a cvičeniach, je prioritou psychológov aplikovať psychologické poznatky do praktického výcviku a plnenia vojenských úloh. Ich cieľom je prispieť k tomu, aby na bojisku bolo ešte ľahšie, a aby praktická časť vojenstva bola vojenským umením odrážajúcim našu profesionalitu, založenú na poznatkoch, skúsenostiach a individuálnych spôsobilostiach.

Praktickosť psychológie sa vo výcvikovej rovine prejavuje najmä v tradičnom nácviku prekonávania záťaže vyvolanej spánkovým deficitom, zvýšenou fyzickou aktivitou či nedostatkom jedla a vody. Naďalej zostáva jedným z hlavných výcvikových prostriedkov psychologickéj prípravy jednotiek. K všeobecným metódam môžeme priradiť aj nácvik relaxačných metód, poskytnutie prvej psychologickéj pomoci alebo tímový manažment. Našu pozornosť sústreďujeme aj na špecifické oblasti, akými sú rôzne vojenské špecializácie a odbornosti – strelci, ostreľovači, vodiči, radisti atď. Na základe identifikovania typických činností vytvárame praktické metódy, postupy a techniky na podporu zaťažovaných psychických zložiek, ako je koncentrácia pozornosti, audiovizuálna pamäť alebo napr. pružnosť reakcií na vzniknutú situáciu. Keďže veliteľ je významný determinant efektivity jednotky, podstatnú časť psychologickéj prípravy zameriavame na praktické veliteľské prípravy. Ich súčasťou je rozširovanie veliteľských kompetencií prostredníctvom osvojovania interpersonálnej komunikácie, riešenia konfliktov, riadenia ľudí, budovanie leadershipu, či schopnosti motivácie. Zapojenie jednotlivých psychologických metód a ich intenzívnosť v rámci výcvikov slúži na dosiahnutie psychickej kapacity, ktorá umožní efektívne plnenie stanovených úloh. Cieľom je, aby absolvovaný tvrdý dril priniesol svoje ovocie v podobe dobrej psychickej pripravenosti profesionálnych vojakov na plnenie reálnych operačných úloh a pocit uspokojenia z dobre vykonanej práce.

1. deň	2. deň	3. deň	4. deň
Tréning rýchlosti	ANP (anaeróbny prah)	Súťažné tempo	Fartlek
rozklusanie 1,5 km	rozklusanie 1 km	rozklusanie 1,5 – 2 km	rozcvičenie
rozcvičenie	rozcvičenie	rozcvičenie	
10×100 m (max. intenzitou) prestávku tvorí poklus späť + vydýchanie, spolu cca 2 min.	3×2 km na ANP cca 175 tepov/min.	6×400 m snažením je čas blížiaci sa k hranici 1:30 min., alebo na 85 % až 90 % max. PF, prestávku tvorí poklus 50 m a návrat na štart + vydýchanie, celkovo cca 2 min, resp. do poklesu pulzu na 120-130 úderov/min.	8 – 12 km terénny beh s tempom podľa pocitov
vyklusanie 2 km	vyklusanie 2 km	vyklusanie 2 km	
strečing	strečing	strečing	strečing

Dôležité je v prvom tréningovom dni v týždni dosahovať maximálnu rýchlosť na 100 m úsekoch a v prestávke si dostatočne oddýchnuť. V druhom tréningu si zvykáme na pôsobenie kyseliny mliečnej. Tretí deň je najnáročnejší, ale z hľadiska celkovej úspešnosti najdôležitejší, lebo práve vďaka nemu napredujeme. S vysokou pravdepodobnosťou ho budú sprevádzať veľmi nepríjemné telesné pocity. Ako rastie výkonnosť, upravujeme vzdialenosti v tomto dni na 6×1 km, neskôr na 4×2 km, až sa dostaneme na cieľovú metu 3 km za 12 minút. Samozrejme, časy prispôsobujeme aktuálne zvolenej dĺžke úsekov. Naš cieľ je na štandardnom 400-metrovom atletickom ovále behať okruh pod 1:35 min, resp. kilometer pod 4 minúty. Štvrtý deň sa v rámci výbehu v teréne pohrávame s rýchlosťou behu tak, že ju prispôsobujeme pocitom. Znamená to, že sa síce netýrime tempom, ale aby beh priniesol efekt, nemali by sme sa ani veľmi šetriť. Pri disciplinovanom dodržiavaní uvedených postupov sa môžete stať členom spomínanej „extratriedy 3 000“ do 2 až 3 mesiacov. A ak by náhodou nie, určite sa jej aspoň priblížite na dosah.

Text: nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa
starší inštruktor – telovýchovný pracovník vrtuľníkového krídla Prešov

Povstaleckí letci na „LAVOČKÁCH“

17. september – Deň slovenského
vojenského letectva

Dňa 29. augusta 1944, po vyhlásení Slovenského národného povstania, povstalcovia vytvorili v Banskej Bystrici – v srdci Povstania, veliteľstvo 1. čs. armády na Slovensku. To, okrem pozemných vojsk, tvorilo aj Veliteľstvo leteckých zbraní na čele s mjr. gšt. Jozefom Tóthom, jedným z hlavných organizátorov Povstania v rámci slovenských Vzdušných zbraní.

Pod jeho velenie spočiatku patrila len jediná letecká jednotka – Kombinovaná letka, ktorá vznikla na základoch cvičnej letky Leteckej školy slovenských Vzdušných zbraní. Avšak už 17. septembra 1944 k nej pribudol aj 1. čs. stíhací letecký pluk v ZSSR. Táto letecká jednotka pod velením ostrieľaného vojnového letca škpt. let. Františka Fajtla, ktorej letecký park tvorili moderné sovietske stíhačky Lavočkin La-5FN, po prilete na povstalecké územie operovala z letísk v Zolnej a z Troch Dubov až do 25. októbra 1944, keď jej piloti preleteli posledných jedenásť „lavočiek“ pluku na územie ovládané Červenou armádou.

Činnosť leteckého pluku, ktorej letecký personál tvorilo 22 skúsených čs. letcov, bola za toto relatívne krátke časové obdobie veľmi intenzívna. Českí a slovenskí piloti vykonali počas 29 letových dní dovedna 566 letov v čase 375 hodín a 10 minút. Z tohto počtu bolo až 561 letov operačných, s trvaním 372 hodín a 10 minút. Pri týchto letoch si na povstaleckom nebi vybojovali absolútnu leteckú nadvládu, ktorú korunovali zostrelmi 9 nemeckých lietadiel, 3 pravdepodobnými zostrelmi a poškodením 6 lietadiel. Pri útokoch na nepriateľské pozemné ciele zhodili 624 leteckých bômb a vystrieľali cca 50-tisíc kanónových granátov kalibru 20 mm. Medzi odbornou verejnosťou je známy neočakávaný letecký prepád letiska v Piešťanoch, v tom čase už obsadenom Nemcami, na ktorom naši letci zničili 10 a poškodili ďalších 10 nepriateľských lietadiel. Nepriateľ počas Povstania doplatil na ich operačnú aktivitu aj stratou 100 nákladných a 13 osobných áut, 1 terénneho automobilu, 1 motocykla, 1 obrneného automobilu, 2 tankov, 15 povozov so strelivom, 3 lokomotív, 4 vagónov, 3 delostreleckých batérií, 2 guľometných hniezd, 2 skladov so strelivom a 1 stanoviskom veliteľa. Letci pluku ďalšiu vojenskú techniku a materiál protivníka značne poškodili.

Najúspešnejším pilotom pluku sa stal ppor. let. Leopold Šrom, veliteľ 2. letky 1. perute Fajtlavého stíhacieho pluku, ktorý si na svoje konto počas Povstania pripísal dva a pol zostrelu nepriateľského lietadla. Ďalšie 2 nepriateľské lietadlá mu boli pripísané ako pravdepodobne zostrelené. Konto najúspešnejšieho vzdušného bojovníka pluku doplnil aj trojič lietadlami zničenými na zemi. Úspešnejším z dvojice Slovákov bol štábný rtm. let. Ľudovít Dobrovodský, ktorý v leteckých súbojoch 1 nemecké lietadlo zostrelil (1 Fw 189) a 2 ďalšie poškodil (1 Ju-88, 1 Fw 189). Ďalšie nepriateľské lietadlá zničil a poškodil na zemi.

Úspechy leteckého pluku však zaplatila životom štvorica jej pilotov, z ktorých trojica zahynula pri útokoch na nepriateľské pozemné ciele a jeden po prechode do

Ľudovít Dobrovodský

(20. 12. 1921 Jablňovce
– 8. 8. 1957 Praha, ČSR)

Príslušník slovenskej armády od 10. 1. 1940 do 9. 9. 1943, keď preletel na stranu Červenej armády. Od 22. 12. 1943 príslušník čs. zahraničnej armády v ZSSR. Po preškolení na sovietskú leteckú techniku premiestnený k Fajtlavému leteckému oddeleniu. Od 17. 9. do 25. 10. 1944 účastník SNP. Neskôr príslušník 1. čs. zmiešanej let. divízie v ZSSR, účastník bojov o Moravskú bránu. Po vojne príslušník čs. vojenského letectva. Zahynul pri leteckej havárii na letisku Praha – Kbely 8. 8. 1957.

hôr, počas boja s nemeckými okupantmi. Nakoniec jeden z Fajtlavých mužov padol do zajatia, no neskôr bol oslobodený a šťastne sa vrátil k materskému pluku.

Činnosť 1. čs. stíhacieho pluku v Povstaní je ojedinelým prípadom v histórii druhej svetovej vojny, keď vyššia letecká jednotka úspešne bojovala zo základne umiestnenej v hlbokom tyle nepriateľa. Je príkladom hrdinstva a bojového majstrovstva skupiny odhodlaných bojovníkov proti fašizmu. Z tohto dôvodu si 17. september, deň priletu 1. čs. stíhacieho leteckého pluku na povstalecké Slovensko, zvolili za svoj slávnostný deň nielen príslušníci povojnového čs. vojenského letectva, ale od roku 2009 aj ich hrdí nasledovníci v slovenskom vojenskom letectve.

Text: pplk. v zál. PhDr. Peter Šumichrast, PhD.

VHÚ Bratislava

45-mm protitankový kanón vzor 1942 (M-42) tvorí súčasť zbierky Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník. V súčasnosti sa nachádza v priestoroch Centrálnej expozície Múzejného oddelenia Svidník. Do vlastníctva múzea bol preradený z Východného vojenského okruhu Trenčín v roku 1964.

Bojovník proti tankom

História vývoja kanóna siaha do roku 1931, keď bola do výzbroje Červenej armády prvýkrát prijatá zbraň, špeciálne určená na boj s tankami. Išlo o štandardizovaný 37 mm protitankový kanón vzor 1930, ktorý sa licenčne vyrábala na základe nemeckého kanóna 3,7 cm PaK 35/36, skonštruovaného firmou Rheinmetall.

Nemecká inšpirácia

V tom čase armády ešte nedisponovali tankmi a obrnenou technikou, ktorých pancier by mohol tomuto kanónu odolať. Predpokladal sa však nárast hrúbky ich panciera. Preto súčasne s prijatím kanóna do výzbroje dostali vývojári úlohu vyvinúť ešte silnejšiu zbraň. K cieľu viedli dve cesty: buď zväčšiť objem nálože v strelive a zvýšiť hmotnosť samotnej strely, alebo prejsť na nový kaliber 45 mm. Druhá možnosť bola perspektívnejšia. Koncom roka 1931 konštruktéri pod vedením G. Beringa na protitankovom kanóne zamenili pôvodnú hlavňu za hlavňu kalibru 45 mm, pričom zľahka posilnili lafetu. Tak vznikol nový, v tom čase na svete najsilnejší protitankový kanón vz. 1932 s továrenským označením 19K. Postupom času prešiel viacerými

úpravami. Znížila sa jeho hmotnosť, zvýšila priereznosť panciera pri vzdialenosti 1 000 až 1 300 m na 45 až 55 mm. Drevené kolesá boli nahradené kovovými. Zlepšil sa zameriavací systém, zvýšili sa ochranné parametre štítu, modernizovala sa spúšť a upravilo sa celkové vyváženie zbrane. Takto upravený kanón bol prijatý do výzbroje Červenej armády ako vz. 1937 a po vypuknutí druhej svetovej vojny tvoril základ sovietskeho protitankového delostrelectva.

Osvedčil sa v Stalingrade

Začiatok vojny však ukázal, že na úspešné odrazenie tankových útokov treba veľké množstvo ľahkých, no dostatočne silných protitankových kanónov. V auguste 1941 sa preto začalo s ďalšou modernizáciou kanóna. Cieľom bolo zdokonaľiť jeho bojové vlastnosti. Predĺžila sa hlavňu – monoblok (namiesto pôvodných d/46 na d/68) s otvoreným záverom. Konštrukčne bola zjednodušená ústová brzda, celkovo sa zlepšilo odpruženie a vyváženie zbrane. Okrem spomenutých zdokonalení bola na lepšiu ochranu obsluhy zväčšená i hrúbka štítu z pôvodných 4,5 mm na 7 mm. Vďaka predĺženiu hlavne sa pri streľbe protipancierovým granátom priereznosť zvýšila 1,5-krát a pri podkalibernej strele dvakrát. 45-mm protitankový kanón vz.1942 vďaka svojim vlastnostiam umožňoval rýchlu a presnú streľbu, ale aj rýchle striedanie palebných postavení.

Napriek tomu však bolo už v tom čase jasné, že takýto kaliber protitankovej zbrane nemôže uspieť v boji s novými nemeckými strednými a ťažkými tankami. Preto ho postupne nahrádzali kanóny kalibru 57 mm, 76,2 mm a 100 mm. Napríklad počas bitky o Stalingrad tvoril počet 45 mm kanónov ešte 43 % z celkového počtu protitankových kanónov v protitankových jednotkách, pri Kursku to bolo už len 10 %. Zbraň sa začala viac využívať na priamu delostreleckú podporu pechoty. V rokoch 1942 až 1945 bolo vyrobených dovedna 10 843 kusov PTK vz. 42.

V SNP i v Karpatoch

45 mm protitankový kanón používali čs. jednotky v Sovietskom zväze od svojho vzniku. Už 1. čs. poľný prápor mal v čase bojov o Sokolovo v protitankovejrote dva kanóny vz. 37. V brigáde zostali v protitankových rotách všetkých peších práporov vždy po dva kanóny. Zväčša už vz. 42. Štyrmi kanónmi bola vyzbrojená 3. batéria 2. delostreleckého oddielu 1. čs. brigády. Avšak po stratách utrpených cestou na front pri Jachnovščíne v októbri 1943, boli 45 mm protitankovými kanónmi posilnené aj pešie prápory a tankový prápor. Pred začatím bojov o Kyjev mala 1. čs. brigáda spolu 10 kanónov kalibru 45 mm. Osvedčili sa počas bojov v Karpatoch, alebo vo Veľkej a Malej Fatre. Celkovo 16 kanónov mala 2. čs. paradesantná brigáda počas bojov v Karpatsko-duklianskej operácii a Slovenskom národnom povstaní. Tam tvorili jadro protitankovej povstaleckej výzbroje.

Základné technicko-taktické údaje:

Kaliber: 45 mm

Obsluha: 3 – 5 osôb

Rýchlosť strelby: 15 – 20 výstrelů/min

Ústová rýchlosť: 870 m/s

Dĺžka hlavne: 3 087 mm

Celková dĺžka: 4 885 mm

Celková šírka: 1 634 mm

Hmotnosť v bojovej polohe: 625 kg

Rozsah námeru: od -8° do +25°

Rozsah odmeru: 60°

Maximálny dostrel: 4 550 m

Text a foto: PhDr. Peter Nastišin
VHÚ - VHM Mo Svidník

Vojenské historické múzeum Piešťany
Múzejné oddelenie Svidník
Bartelovská 14, 089 01 Svidník
Expozícia: Vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914-1945
Tel.: +421 54 752 13 98
E-mail: vhm.svidnik@vhu.sk
www.vhu.sk

Múzejné oddelenie VHM Svidník (Centrálna expozícia):
sezóna - 1. máj - 15. október: Út - Ne 9.00 - 17.00 h.
16. október až 30. november, 1. apríl až 30. apríl:
Út - Ne 09.00 - 15.00 h., So - Ne 11.00 - 15.00 h.
1. december až 31. marec, Út - Pia 09.00 až 15.00 h.
Vyhliadková veža Dukla
sezóna - 1. máj - 15. október: Út - Ne: 9.00 - 17.00 h.

Vstupné: Dospelí: 1 €
Študenti a dôchodcovia: 0,50 €
Vojnoví veteráni, zamestnanci rezortu MO SR, členovia Zväzu múzei na Slovensku, Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, Spoločnosti slovenských archivárov, ZTP a deti do 15 rokov vstup zdarma.

45-mm protitankový kanón vzor 1942 (M-42) zo zbierky Vojenského historického múzea – Musée oddelenia Svidník